GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

En uppfostrare

Ola Hansson

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

51454

Umeå universitetsbibliotek

00001610250 51454 Mag
Hanss.uppfostrare En

EN UPPFOSTRARE

OLA HANSSON

EN UPPFOSTRARE

KRISTIANIA
H. ASCHEHOUG & CO.s FORLAG
1895

All öfversättningsrätt förbehålles författaren.
En tysk edition utkommer samtidigt med den svenska.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

I.

Redaktören af den lilla hvarannandagstidningen «Landtmannabladet» satt en dag ut i februari helt allena i den blygsamma lokalen och hängde öfver några tidningar vid det stora skrifbordet. Det var i sjelfva middagstimman. Faktorn hade kommit med aflöningsräkningen för veckan, med afdrag för undfångna förskott och anhållan om nya, samt mottagit och kvitterat pengarne; hvar och en af de åtta sättarne hade fått sin andel och gått hem till middagsmaten; och till sist hade äfven faktorn sjelf kommit in igen i hatt och ytterrock, sagt sitt go' midda' och gått hem till sig.

Redaktören hade också sagt sitt go' midda', utan att se upp. Han spände med en viss sömnig hast blicken ned utför spalterna i en tidning, borrade energiskt saxen in i den tryckta materian ett par

gånger, klistrade lapparne upp med några skrifna rader emellan på det gula hamppapperet samt hängde «matsedeln» ut på den vanliga spiken å faktorns vägg. Gick tillbaka in i kontoret och lät dörren ut till tryckeriet stå öppen efter sig. Det var tomt och tyst derute som härinne; blott den genomträngande lukten af trycksvärta trängde in till honom. Han gick mekaniskt hän till tidningarna, saxen och gummiflaskan igen, men blef plötsligt stående: der var något som tog fatt i honom, höll honom med en stark, mjuk och vänlig hand, — en stämning af värme, ett minne nere i det omedvetna. Det doftade af renskurade golf, som fordom der hemma, när söndagen komme; det var just så der sällsamt stilla som fordom der hemma på en söndagsförmiddag, när allt folket var i kyrkan och han satt allena i den stora stugan och gassade sig i den goda helgdagshvilan och golfvet lyste med ny sand och friskt granris och det knäppte borta i det brunmålade urfodralet, der man såg den förgylda pendeln löpa fram och tillbaka inne bakom det hjertformiga glaset, och solen sken på snö derute på träden i trädgården och långt, långt ut öfver slätten . . . . .

Ja, det var ju lördag, lördagseftermiddag. Fridag, fridag; fridag i dag, fridag i morgon; — det bullrade och knittrade så lustigt och så hemtrefligt i den fula, svarta kaminen. Han bläddrade genom

lapparne på annonsspiken öfver sitt eget skrifbord, tog fatt i «matsedlarne» ute vid faktorns plats, — å ja, säkert, mer än nog att sätta för *den* eftermiddagen. Han föste tidningspackan in i ena vrån å skrifbordet, liksom för att konstatera för sig sjelf, att han hade rätt och vore alldeles säker på sin sak, samt kastade omildt saxen in i den andra, som för att få ytterligare bekräftelse härpå, — samt ställde sig hän till fönstret att se tankspridt ut på gatan.

Det var en smal gata i en gammal del af en småstad. Låga en- och tvåvåningshus kantade denna långa och krokiga gata med ojemn stenläggning och utan trottoir. Blott midt emot tidningshuset, hvilket såg helt ålderdomligt ut med sin smutsgula väggrappning och svarta, snedtsittande fönster och trappan, som med tre höga stenar och ett jernräck förde långt ut på gatan, höjde sig ett högt, smalt, nybygdt trevåningshus. Redaktörens blickar gingo öfver dit, stannade en stund på de uppstaplade cigarrlådorna och de upphängda reklamplanscherna af kolorerade flickhufvuden i fönsterna till tobaksbutiken i bottenvåningen, gledo vidare uppåt och snuddade förbi sömmerskorna, som suto der bakom rutorna, lutade öfver symaskinen, sköto ännu ett stycke i höjden och varseblefvo skomakaren, som stod vid fönstret och rökte sin middagssnugga. Så förlorade de sig i den höga, breda rymden, hvilken hvälfde sig mjukt i blått och solgult öfver de snötäckta takens och

gaflarnes räta och brutna linier. Det var i sjelfva middagstimman; solen baddade på; och takskäggens istappar hängde och droppade. Det lät som tö, detta dropp i middagsstillheten; sjelfva snön derute på gatan liksom sjönk ihopa och blef fast och klibbig, — han rent af kände i sitt eget sinne omslaget i vädret derute, och der gick en dager och en kåre och en doft af vår igenom hans själ, och han blef stående der vid fönstret, han visste själf ej hur länge, sjunkande ned i drömmerier med stämningen af droppande takis och smältande snö och jord som ångar groningens värme.

Han väcktes upp ur dem vid att gårdsdörren in till tryckeriet for upp och slogs i igen med en smäll. Det var den första sättarepojken, som kom tillbaka efter matrasten, — med middagsposten.

Han lät pojken kasta kol i kaminen, stängde dörren ut till tryckeriet, öppnade de anlända brefven, ordnade annonserna i *en* packa och korrespondensnotiserna från landsbygden i en annan, hängde hvardera upp på *sin* spik samt gaf sig i lag med de många bladen. Fastnade på en ledare i en hufvudstadstidning i tullfrågan och begynte skrifva en motartikel för nästa nummer, medan tryckeriet derute efterhand fyldes af den lilla personalen och typerna klipprade och kaminen höll oväsen och takdroppet utanför ordentligt rann.

Han hade hållit på härmed en halftimma eller

så och ämnade just bryta upp för att gå till sin middag hos den gamla fattiga prestenkan, som inrättat sig i nabogatan med «kost för ungherrar», då han hörde någon stanna ett tag utanför och derpå med tunga steg hifva sig uppför de tre trappafsatserna. Redaktören lyssnade lite, ryckte med en förundrad min upp fickuret, betraktade det med ett smil samt blef sittande så med uret i hand och blicken fäst på dörren. Ja, visst var det vännen Bob, — något tungt välte sig in i förstugan derute, det flåsade och pustade, någon hemtade andan som efter en bergbestigning, och der förgick en hel lång ansenlig paus, innan något ytterligare skedde. Derefter fumlade det på dörrhandtaget, knackade med en käpp, fumlade igen på öppningsapparaten, — och vännen Bob sköt in med magen förut samt den silfverbeslagna käppen rakt upp och ned i den ena, utsträckta handen.

«Ja, det är allt jag, du,» sade han andfådt, redan innan han ännu hunnit innanför dörren, slog denna igen efter sig, sjönk ned i närmaste stol samt pustade en stund.

Redaktören satt fortfarande med uret i hand och såg från uret öfver till Bob och från Bob tillbaka igen på uret.

Och då Bob icke så der hastigt kunde hemta andan till att besvara denna stumma, men tydliga och trängande fråga, så knäppte han till en början ytter-

rocken upp, tog hatten af det tjocka, blonda håret, som föll i lockar ned öfver kragen, spetade ut med de korta, tjocka benen, stöttade sig med ena handen på knäet samt drog energiskt med den andra sitt Gustaf-Adolfs-pipskägg rakt ut i horisontal rigtning.

«Nå, Bob,» dref redaktören på och stoppade uret tillbaka i västfickan.

«Ja, ja. — Jo, ser du, — ser du, jag smet, gjorde jag; smet en timma tidigare. Det är den satans Nisse Svensson, som fått mig ut den här gången. Han telefonerade, att jag skulle vara personligen tillstädes här klockan 3 precis; han ville tala med dig och mig. Jag luktade genast ugglor i mossen och vred mig. Men då sade han: «det gäller nånting vigtigt»; och då kunde jag inte hålla mig, utan begynte skratta in i telefonen, — det känna vi, det, hvad *det* är som är «vigtigt» för Nisse Svensson. Men, ser du, det var det han ville: att få mig till att skratta. Och när han väl fått mig så långt, så begynte äfven han på samma sätt; och när jag hörde Nisse skratta, så grinade jag ännu värre; och se, då slog han upp ett indiantjut öfver till mig, och så stodo vi der och bölade hvar i sin ända af ledningen, ända tills en röst från centralstationen röt ett: «hvad är det för ett helvetes skoj» midt in i oljudet och ledningen tvärt stängdes till. — Och så var jag ju tvungen att smita,» slöt Bob slugt. «Jag hade ju inte fått

tillfälle att säga nej. Och det gäller ju något *vigtigt*,» tillfogade han, kluckade invändigt och drog ut sitt pipskägg horisontalt.

Långt borta i gatan hördes bjellror, som hastigt närmade sig.

«Det hör man sällan i min gata,» sade redaktören och gick hän emot fönstret, för att se hvem som väl skulle fara förbi. Två hästhufvuden döko upp och blefvo stående framför rutan.

«Men — det är ju Nisse,» sade han.

«Ja, det är Nisse Svensson,» bekräftade Bob, som också kommit till, — hans stora, friskhyade ansigte med de barnsliga blå ögonen lyste som på ett barn, hvilket väntar på nånting roligt.

Ute i släden satt en ansenlig man i rock med pelsverk samt cylinder öfver ett skägglöst kranieansigte. Han hifvade sig säfligt ned derur, steg lika säfligt uppför trappan samt trädde in utan att knacka på.

«Är I så färdiga, gossar,» sade han, — men icke såsom en fråga, utan såsom en sjelfklar och afgjord sak, — gick rakt in i sidorummet och ringde i telefonen.

«Refvie gäskifvaregård,» kommenderade han.

Redaktören såg frågande hän till Bob; men Bob satt stum och sken allt mer, som om han vore på teatern för första gången och ridån just skulle till att gå upp.

«Är det gäskifvaren? — Så. Och detta är jag, Nisse Svensson i «Skånska Kuriren». — Ja. Mjuka tjenare, herr gäskifvare. Det var det: har I mat i dag i Refvie? — Ja; mat. Middag för tre? — Så—å! A—ah! Det är ju styft. Och fluida! — Ja, ja. Fins det kanske också något annat smått och godt i Refvie; sådant der «utanom äktenskapet»? — Inte? Skada. Låt i alla fall pigorna ta fatt med samma. Men glöm dervid inte att helsa de små lammen från Nisse Svensson. Far i frid, herr gäskifvare! — Ja; om en timme eller så. Ajö!»

Han ringde af och kom tillbaka in, der de båda andra suto. Bob satt stilla på sin stol med utspetade ben och bara kluckade. Men redaktören tog saken allvarligt och ville göra föreställningar.

«Vrövla inte, grönskolling,» sade Nisse lugnt, föste honom åt sidan samt fortsatte sin väg ut i tryckeriet.

«Godda', faktor. Gud vare med er, pojkar,» helsade han. «Har I mat nog för i dag, hva'?»

Han undersökte annonsbunken och gaf sig derefter till att bläddra i matsedelsafdelningen.

«Å jösses ja! Det räcker styft. Hvad är det annars för nånting, du smort samman igen, redaktör? Ah så! Tulldille. Ja, naturligtvis. Andra frågor fins ju inte här i landet. Men det blir för mycket mjöl. Publiken får förstoppning; och rikskroppen sjelf skall snart inte kunna funktionera ordentligt längre på

detta viset. — Ja, alltså: så gick vi då. Gomidda', herr faktor! Ajö med er, pojkar! Och gno på bara! Arbetet är en härlig Guds välsignelse. Se här ligger schaber till lite att fukta er med. Frid! — Jag tycker det förstår sig af sig sjelft,» höll han i, efter att ha vändt tillbaka in på kontoret, «att vi fira vintern, nu då den går. Ty i dag reser den för detta året. Och snön går ändå utanpå både tullmjöl och trycksvärta. Alltså —! Gick vi så?»

Han drog hatten ned i pannan, svepte pelsen kring sig, samt stack käppen in i armhålan, med spetsen framåt. Gick hän emot dörren; men stannade, vände om och satte sig bred vid skrifbordet.

«Det var sannt.» sade han till sig sjelf; «det hade jag så när glömt.»

Han hemtade upp ur fickan ett monster af en anteckningsbok, drog fram ena manchetten ut öfver handen samt begynte skrifva af: — den hvita manchetten var fullplottrad med skrift.

«Ser ni, gossar,» pratade han, medan han verkställde afskriften, «min bepröfvade väninna, rådman Lundströms köksa, Hanna, som jag just gjort en fransysk baktrappsvisit i all ära, serverade mig dervid en liten original gaffelbit ur allas vår chronique scandaleuse; och den smakade just i hennes egendomligt pepprade beredning så pikant, att mitt reporter-gourmands-samvete inte kan tåla, att den stenograferade ordalydelsen suddades ut här å manchetten. — Klar!»

II.

Släden gled hastigt fram genom den långa förstaden och ut på landsbygden, — de begge frustande hästarne inhöljda i det hvita snötäcket, kusken i imiteradt livré högt på bocken, samt de tre männen derbakom inunder lutade in i hvar sitt hörn. Det led redan starkt ut på eftermiddagen; och solen lyste helt glåmigt nere i sydvest inne i en våt imma, som vältrade sig in från de danska sunden samt det stora Vesterhafvet längre borta. Det töade och smälte, allt hvad det kunde; det droppade från de låga, röda pilarne i dikeskanterna, hjulspåren i snön blefvo våta och smutsgula, i luften låg regn, och man hade på förnimmelsen, att medarne hvilket ögonblick som helst kunde skära emot landsvägsstenarne under snön.

«Ser du, redaktör och arbetshängare,» sade Nisse Svensson, «det var hög tid. I morgon är turen till galoscherna och snufvan, — de skånska insignierna, kroppsligt som själsligt tydt.»

Han hostade dervid till, hårdt och ihåligt.

«Det der låter inte godt,» förkunnade den andre en smula lillgammalt manande.

«Sa' du det,» replikerade Nisse godmodigt ironiskt. «Det kommer sig deraf, att jag aldrig kommit mig för att bruka galoscherna.»

Bob tog alldeles ingen notis om detta sibyllinska samtal; han visste nu en gång för alla, att detta var Nisses och redaktörens sätt att umgås med hvarandra, samt låg och spann välbehagligt som en katt inne i sitt hörn, medan släden raskt gled in och ut genom byarne, der kreaturen just vattnades till kväll ute i fähagarne och drängarne stodo i stalldörrarne och tittade efter släddonet.

Ej heller redaktören fann något att svara; han var van vid att behandlas på detta beskyddande öfverlägsna sätt af vännen Nisse. Sådan hade tonen anslagits redan från första ögonblicket de möttes; och sådan hade den hållit sig sedan ren. Och *han* kände undertonen deri; — undertonen af en hundtrogen tillgifvenhet, hvilken bara skämdes att visa sig och som derför förklädde sig till en hårdhändt humor. Kände, väl; men förstod, knappast; han var ännu i de år, då man inte hunnit inöfva sitt

öra för lifvets mera sammansatta ackorder, och Nisse Svensson var redan en bedagad och drifven musikant, som spelat mer än ett underligt stycke. Han satt och såg på denna kraftmenniska af ben och muskler, hvilken låg der i slädhörnet gent emot honom, inhöljd i sin eleganta vinterpels och med cylindern djupt neddragen i pannan öfver kranieansigtet, och som bligade tillbaka på honom med två otydbara, grå ögon, hårda och godmodiga på samma gång under de buskiga brynen, medan färden gick fram igenom denna bygd, hvilken dock borde vara detsamma för dem begge; — och han begrep det hela ännu mindre än någonsin.

Hans första minne af Nisse Svensson var från ett stort bondgille, ett dansgille i jultiden. Det var för så der ett tiotal år tillbaka; han var då sjelf ett dussin år eller så; men han såg ännu, der han satt i släden och åkte ut å den snöhöljda slätten, der det redan kvällades så smått och ett och annat ljus begynte lysa fram igenom den tätnande tågan, — han såg ännu hela synen framför sig, så konkret och lefvande som vore den från gårdagen. Det långa bordet fullt med flaskor, glas, korthögar, cigarrlådor; gästerna derikring på bänkar och stolar; tobaksrök och sorl; dunkande i bordet med kortlappar, och klang af silfverpengar; och öfverst vid bordsänden gamle Sven Nilsson, mot hvilken sjelfva sonen Nisse var en dvärg, nämdemansdryg och storbondsbred och

i det begynnande dåliga rusets väntan på tillfälle och föremål för urladdning. Så kommer Nisse in, — två gallgula, blodsprängda ögon stå skeft på honom; i nästa ögonblick faller en knytnäfve under en svordom i bordet, så att glas och karaffer hoppa och pengahögarne börja rulla; och den gamle sätter för det plötsligt tystvordna och förläget lyssnande laget sin egen son vid skampålen, såsom ett kräk och ett afskum, den der intet beställer utan att kasta bort sin fars pengar, — student se'n tio år, men ännu ingen examen. Orden ta hvarandra, det ena allt mer giftigt, det andra allt mer kränkande; och Nisse närmar sig fadern med ett par stela ögon; och den gamle griper med begge sina väldiga händer tag i bordet, som för att resa sig, — det faller som en stelkramp af skräck öfver församlingen, ett fruntimmer skriker till borta vid dörren, — — så vänder Nisse sig lugnt om och går långsamt ut ur rummet.

Hans nästa minne af Nisse Svensson, hvars familjeumgänge delvis varit hans eget men som han på grund af åldersskilnaden icke kommit i någon rigtig personlig beröring med, daterade sig från ett par år tillbaka. Det var just då han såsom nybakad student ankom till Lund. Nisse gjorde i de dagarne sin sista, ohjelpliga skandal. Redaktören hade förefunnit Nisse Svensson såsom en af studentkårens allra framskjutnaste medlemmar, — nota bene i allt

som ondt var —: universitetets enfant terrible, hvilken hvarje professor gick förbi med samma misslyckade de ädla känslornas kränkthet, hvarmed en småborgarflicka viker undan för en «roué». Nisse hade vid den tiden legat i alma maters sköte så der en sjutton år bortåt, utan att ändock kunna uppdrifva i sig en verklig kärlek till henne. Han hade varit en af hörnstenarne till «gamla gardet»; han hade sutit med den kväll, då detta för första gången tog form, och han satt der ännu som en mossbelupen juvenal midt ibland idel nybildningar; och hans bedrifter i *detta* hänseende voro af den art, att alla snälla gossar bleknade dervid i sin impotens, när de hviskade derom i krokarne. Men det fans värre saker än så. «Gamla gardet» var det enda, som Nisse förblef ovägerligen trogen; såsom adept i vetenskaperna var han lutter omskiftelse och alla fakulteters förtviflan. Icke så, att han gick och suddade; tvärtom. Han blef persona ingratissima, emedan han hade den otrefliga egendomligheten att först tillegna sig lika mycket som professorn sjelf visste samt derefter begagna sig deraf — emot professorn. «Man» försökte en tid bortåt att misskreditera den misshaglige mannen såsom «bråkmakare». Nisse tog revanche genom att antingen prata ned den beträffande med sitt vetande, eller genom att grina ut karlen, när denna varit alltför dum, eller också genom att sätta knytnäfven under näsan på honom, då Nisse sjelf var i dåligt

humör och den andre varit alltför fräck. Och hvilken väg han så ock valde, så blef han precis lika litet afgudad i de officiella kretsarne. Han hade börjat med att studera till prest; men sedan han i en tentamen, i närvaro af tvenne bleknande medtentander samt inför en mållös schartauansk professor, i en liten på egen hand företagen excurs understruket stillsamt och sakligt framstält Strauss' bibelkritiska teser såsom af den framskridnare europeiska vetenskapliga teologien allmänt erkända sanningar, var *den* banan oåterkalleligen stängd för honom. Han gjorde nu ett slag öfver till de filosofiska arkaderna, slök pensum i en munsbit, tyckte att Hegel var «rolig» och en «djefla karl» samt blef den mest respekterade gästen vid den hegelianske professorns tébjudningar, ehuru han dref med gubben, men förderfvade derefter allt för sig genom en skandal utan like hos den boströmianske kollegan. Den «svenska nationalfilosofien» blef hans alldeles speciella älskning, — d. v. s. såsom objekt för hans galghumor; och denna kärlek öfverflyttade han till dess representant vid universitetet. Denna senare var en företeelse, som Nisse aldrig kunde se, utan att bli stående med händerna i rockfickorna och käppen under armen och cylindern djupt ned i pannan samt betrakta med djup stum förvåning eller små stilla utrop, såsom när man ser en rigtigt rolig tax löpa förbi. Mannen var en ytterst soignerad sjuttioåring, som imiterade hofman och

verkligen gjorde intrycket af en markis från ancien régime, hvilken omsatts i det stockholmska och dervid ohjelpligt misslyckats. Han var ytterst svag för det «sköna»; malicen påstod, att en väl sydd frack inte vore så alldeles ovigtig för en tentand. Nisse anmälde sig till högsta betyget. Dagen kom; och Nisse infann sig. Han hade länge och omsorgsfullt förberedt sig till den högtidliga akten och dagen till ära: under en hel vecka hade han inte låtit raka sig, han hade hemtat fram den smutsigaste stärkskjorta han kunnat finna, tagit på sig en sedan länge aflagd svalstjert, hvilken egentligen endast var en komplex af punschfläckar, samt liksom af förbiseende glömt knäppa på sig mer än *en* manchett. Professorn blef fullkomligt stel vid synen och lade hela rummet mellan sig och den förfärliga uppenbarelsen, hvilken han med en elegant handrörelse bad taga plats och till sin skräck såg slå sig ned helt hemmastadt å den bekvämaste sittplats som förefans. Professorn hade fått andnöd, och Nisses i sig sjelf icke lågmälta stämma var vid detta tillfälle omöjlig att bryta igenom; och så gick det till, att tentamen artade sig till ett en timma långt solonummer af Nisse, hvari han med kraftiga och säkra fingrar plockade den heliga «nationalfilosofien» renligt åtskils i alla de lappar, af hvilka den sammanträcklats. Den stora filosofien företedde efter denna procedur en långt miserablare anblick än Nisse Svensson sjelf; och professorn bad Nisse

komma igen en annan gång. Hvilket Nisse emellertid ej fann skäligt efterkomma.

Detta tilldrog sig året innan «redaktören» såsom tjuguårig nybakad student kom till lärdomsstaden; Nisses tentamen hade utgjort det gångna läsårets clou och evenemang. Och nu följde såsom *denna* säsongs stora tilldragelse Nisses nyaste och sista skandal: den 38-årige civis academicus utskref sig sjelf ur rullorna, arrangerade sig såsom rentier med sin tillräckliga förmögenhet samt anställde sig för sitt nöjes skull såsom medarbetare — för reporterafdelningen — i en nygrundad tidning, «Skånska Kuriren» inne i Malmö.

Nisse tyckte, att *det* yrket var «djefvulen så roligt», — liksom han tyckt om fader Hegel. Det intresserade honom, — liksom Hegel i sinom tid hade gjort; det lade fullkomligt beslag på honom, och han gick helt och hållet upp deri, — liksom en gång i den store filosofen. Nisse vardt en reporterkonstens fanatiker; han fullkomnade sig deri ända till virtuositet, såsom en sportsman i velocipedåkning exempelvis. Innan ännu ett halft år förgått, hade han spänt ut ett jesuitiskt osynligt nät kring hela provinsen; han sjelf satt midt deri som en jättespindel, och hvarje fluga af ett rykte, hvilken surrade upp innanför den skånska horisonten, fastnade i dessa fina, osynbara trådar. Med hvarje köksa inom stadens hank och stör var han «vän», —

hvilket var så mycket märkvärdigare, som han sedan ett längre antal år tillbaka afskaffat könet; och med hvarje grönsaksgumma och fiskmadam på torget skakade han hand, som kamrat med kamrat; och hvarken å ena eller andra hållet kom det i fråga, att man hemlighöll något för honom. Tidningsaktiebolaget sken som solen, och tackade Gud för hans outgrundliga vägar. *En* post hade visserligen med den nya medarbetarens inträde blifvit orimligt stor: det var hvad Nisse Svensson kallade med det tvetydiga namnet «suppengar», d. v. s. rättigheten för Nisse att uppföra å bladets konto allt som han utgaf i egenskap af wohlthäter, när han ville utforska sin man. Direktionen gaf emellertid genast efter, så snart den märkte, att Nisse gjorde saken till ett kabinettsspörsmål, samt ställde sitt konto till hans absolut fria förfogande. Och den fick heller ingen anledning att ångra sig: ingen menniska pr. jernväg eller ångbåt satte foten på stadens mark, utan att Nisses grå ögon under deras buskiga bryn mönstrade honom; den, som han ville pumpa, tog han med sig till punsch eller toddy på «Kramers hörna», der han hade sitt stamhåll; och innan individen slapp lös igen, var han tom och slak som en ut- och inkrängd påse.

Två år efter detta Nisse Svenssons skandalösa inträdande i journalistiken öfvertog «redaktören» ledningen af den lilla hvarannandagstidningen «Landt-

mannabladet». *Han* leddes af «ideella» motiv; han «ställde sig på sin post»; han var en sentfödd son af den teoretiska «bondetanken», hade expedierat sin filosofie kandidat-examen i humaniora, föraktade hela det sterila läsväsendet samt ville nu såsom en det fria ordets man egna sig åt folkets sak, sitt ståndssak, «i framstegsideernas tjenst». Han var vid det tillfället 22 år, samt såväl fysiskt som själsligt komplett så oskyldig, som en ideelt anlagd natur gerna bör vara vid den åldern.

Detta fenomen intresserade Nisse Svensson på det allra starkaste. Redan nästa förmiddag efter den unge tidningsmannens ankomst till kuststaden begaf han sig ut att taga företeelsen i betraktande. Han fann den nye kollegan sittande framför det stora redaktionsbordet, görande sina första lärospån i journalistikens mystiska konst.

«Har den äran föreställa mig,» — införde han sig; — «Nisse Svensson, «Skånska Kuriren».»

Den nye redaktören kände sig högtidligt stämd vid detta första besök, reste sig på ett värdigt sätt och blef stående i en representativ ställning.

«Mitt namn är Kristoffer Troedsson,» förkunnade han.

Nisse Svensson såg menniskan an en längre stund under stumt eftertänkande.

«Hm,» sade han slutligen, satte sig att rida grensle öfver en stol, drog fram ena manchetten,

hemtade upp en blyerts samt gaf sig till att interviewa den unge redaktören öfver hans ideela sträfvanden med en sådan affärsmessig brutalitet, att det gick den andre kallt nedåt ryggen. När han var färdig, stoppade han manchetten tillbaka in, satte cylindern på nacken, knäppte långsamt rocken, räckte handen fram samt tog afsked med en djup blick och de mystiska orden:

«Ars longa, vita brevis. Gud välsigne kandidaten! Frid!»

Från den stunden hade redaktören den halft genanta förnimmelsen, att den gamle skojaren vakade öfver honom såsom en pligttrogen amma öfver ett barn, som just skall lära sig till att gå — — —

Dimman hade redan blifvit ett fint duggregn, när de hunno in i Refvie by. Medjernen skuro mot stenbron, när släden i full fart vek af in på gårdsplatsen till gästgifvaregården. Från den upplysta façaden föll starkt ljussken ut genom fönstren på några par hästar, hvilka stodo vid halft frånspända åkdon och otåligt skrapade med hofvarne. De tre herrarne trädde in i skänkstugan och visades in i ett sidorum, der bordet redan stod dukadt. Bob och redaktören kommo i en fart ur ytterplaggen och ställde sig hän att gnida händerna framför den flammande bokbrasan; men Nisse Svensson fortsatte, i cylinder och pels, vägen vidare direkt ut i köket, der de två andra snart hörde honom i en allvarlig förhandling med kvinnfolket.

III.

De hade lemnat smörgåsbordet med suparne bakom sig och suto vid svinkotletten, — en af Nisse uppdagad specialitet för köksan Marna på Refvie gästgifvaregård. Nisse hade med sin allvarligaste min bestält en flaska «Château Margaux», hvilken han, så snart flickan försvunnit igen ur synhåll, hällt ut genom fönstret och gömt bakom kakelugnen. I stället hemtade han fram en liten handkoffert, hvilken var bekant i hela södra och vestra Skåne, emedan den var oskiljaktig från Nisses person, när han å egen eller tidningens vägnar for på landsbygden, samt halade upp derur en bred bourgognebutelj. Nisse höll sig nemligen med egen vinkällare, deponerad hos en af vinfirmorna i Malmö. Han knep munnen samman, synade tingesten, ställde

den på bordet, der den andra flaskan stått, ställde undan kappsäcken, drog upp, slog i de tre glasen, höll sitt upp mot ljuset, grinade emot det mörkröda och drack.

«Häh,» utlät han sig, smackade med tungan, stack spetsen af servietten ned bakom stärkkragen, gaf sig med presterlig uppsyn i lag med kotletten, samt blef derpå fullständigt stum, — Nisse Svensson pratade sjelf aldrig, när han åt, samt såg högst ogerna, att de andra gjorde det. «Äta är äta,» brukade han säga, «och konversera är konversera, och de begge sakerna äro oförenliga. Derför går jag par principe aldrig på bjudning med sittande måltid. Det är franskt barbari. Alldeles oafsedt, att man vid sådana tillfällen ibland gerna skulle vilja offra tio år af sitt lif, om man bara fick lof att stiga upp och gå ut ett tag och knäppa upp byxorna.»

De voro ungefär färdiga med vinet och kotletten, då den gudstjenstliga stämningen tvärt bröts vid att dörren ut till skänkstugan utan vidare öppnades och en man trädde in. Mannen hade synbarligen trott, att rummet vore ledigt, ty han ryckte till, då han varseblef sällskapet, samt ville just draga sig tillbaka igen. Derpå blef han emellertid stående och betraktade de tre, mycket lugn, men tydligen en smula rådvill, medan Nisse satte ett par styfva ögon under de buskiga brynen på fridstöraren.

«Go' kväll,» sade denne. «Herrarne får ur-

säkta; men jag visste inte, att här var upptaget. Annars — go' kväll, är det inte Nils Svensson?»

«Jo, det stämmer,» genmälte Nisse barskt och utan att resa sig, lutade sig fram och borrade ögonen in i halfdunklet. «Åh,» ropade han plötsligt, steg upp och gick hän emot den främmande, «att man inte kan känna folk igen! Det är ju Per, Lars Pers' Per. Det var då sjelfva satan,» tillfogade han med speladt intresse. «Ja, ja, hm . . . .» Nisse visste inte, hvad han egentligen skulle säga, krämtade ytterst ljudligt och stod och såg djupsinnig ut. «Vi ha en picknick här,» grep han slutligen till på måfå, gjorde en gest hän mot middagsbordet, knep samman ena ögat och log idiotiskt.

«Det är länge sedan, vi såg hvarandra,» sade mannen efter en paus, något torrt och ovilligt, utan att taga notis om Nisses prat.

Nisse liksom vaknade upp ur sina funderingar.

«Ja visst i helvete är det *det*,» bullrade han. «Derför ska vi också pimpla en smula samman. Kom nu med, så ska jag presentera!»

Han fattade honom i armen och drog honom hän till bordet, der redaktören redan rest sig och Bob beredde sig till att följa exemplet, — med något besvär, emedan magen tog emot i bordsduken, så att ett par glas vältes. Den främmande följde motvilligt, och ett visst misstroget uttryck vek icke från hans ansigte.

«Den här tjocka medmenniskan är Bob,» begynte Nisse Svensson presentationen, «Bob i «Morgonbladet», du vet. D. v. s.: djuret heter egentligen Birger Olofsson Bjerkander, men som detta är ett alltför långt och otrefligt och besynnerligt namn, så ha vi andra murflar inne i Malmö tagit ut de tre begynnelsebokstäfverna och stält dem samman och så ha vi fått det korta och bra mopsnamnet Bob. Det var alltså han. Nu kommer vi till den andre; och det är en betydligt intressantare person. Det är nemligen ingenting mindre än den nye redaktören för ert «Landtmannabladet». Väl bekomme! ——— Per Larsson i Refvie, kommunalordföranden och landstingsmannen Per Larsson i Refvie!»

Nisse lät en stol beskrifva en båge öfver golfvet in under den nykomne, satte sig, slog med knifven mot tallriken och bölade ut mot köket:

«Anna!»

Flickan kom hastigt in, ställde sig leende bakom Nisses stol och frågade kelet ned emot honom:

«Hvad önskar herr Svensson?»

Nisse låtsade bli häpen öfver tonen och blängde på sned upp mot flickan, som stod och storlog med hela ansigtet.

«Herr Svensson önskar ost och sherry,» genmälte han kort och torrt.

Flickan störtade ut med förklädet för munnen för att kväfva skrattet.

De fyra männen blefvo ensamma för en liten stund och suto alla med en smula rådvilla ögon och visste icke, hvar taga fatt. Bob drog förtvifladt i sitt pipskägg, men fann intet annat än ett fullkomligt innehållslöst: «jaha, jaha»; och Nisse satt och såg ut som ett illa maskeradt åskväder i sjelfförargelsen öfver att ha framkallat en idiotisk situation. Redaktören allena tedde sig i min och hållning som en förväntningsfull: en varm känsla af hem och barndom tog honom vid åsynen af den nykomne. Denne sjelf, en medelålders, medelstor man af det för den gammaldags skånska bonden typiska utseendet, med kortklippt skäggfrans rundt om det väderbitna ansigtet och stora bruna händer, som vittnade om arbete, och i drägt af hemmaväfdt tyg och byskräddarsnitt, iakttog den lugna stumhet, hvilken i hans kretsar var den naturliga och vedertagna, särskildt vid ett sådant der första sammanträffande med vildt främmande folk, — stadsbor och tidningsmän.

När ett par likgiltiga ord vexlats, kom flickan in med det bestälda. Så snart hon försvunnit ut igen, verkstälde Nisse samma manöver med sherryn som förut med rödvinet, — blott med den skilnad, att han i anseende till sällskapets förändrade sammansättning hänsynsfullt stoppade gästgifvarens flaska ned i sin kappsäck på den plats, der hans egen sherrybutelj hvilat: Nisse bad med invärtes, ironiskt raseri Gud bevara sig för att det skulle se ut, som om

gäskifvarens vin inte vore godt nog för honom. Han kände sitt folk — och kom att tänka på far sin . . .

«Den andra tar vi med oss till Malmö,» förklarade han med något skroflig stämma, i det han drog upp *sin* flaska och slog i glasen. «Här ska vi smaka på ett vin, som *jag* tagit med mig. Det är en mycket enkel vara,» tillade han med en *alltför* ärlig blick öfver till Per Larsson.

Bobs mage begynte på ett oroande sätt att hoppa, men bragtes till stillastående genom en blick från Nisse; i stället färgades hans ansigte blodrödt af det uppstigande och undertryckta skrattet. Nisse lyfte emellertid med en stor gest glaset och klingade med «sin gamle vän Per Larsson», de andra följde hans exempel, alla fyra drucko hvarandra till under en lång och stum högtidlighet och blefvo så sittande i stum begrundan, Nisse med sänkta ögon, ty han skämdes: det vinet hade varit alltför oförskämdt godt.

Ett kvart gick, osten var afäten, och det led mot bottnen af buteljen.

«Ja,» sade plötsligt Per Larsson, «nu har jag varit din gäst, Nils. Men det är ju egentligen mig som har hemma här i Refvie. Skulle nu inte herrarne vilja komma med öfver till mig och dricka ett litet glas?»

Det hade gifvit en stöt i Nisse Svensson, — *det* hade han sutit och fruktat hela tiden. «Gröna-

nöden»-cigarrer; och dålig toddy, — han svor en invärtes, ohörbar ed och försökte med ett giftigt ögonkast tvärs öfver bordet få någon af de andra två att taga ett initiativ till det önskade afslaget. Men Bob begrep uppenbarligen icke denna vädjan, — djuret hade aldrig sett så dumt ut, tyckte Nisse. Och redaktören hade en så andäktig min, som om han skymtat opressad kaviar, — tyckte Nisse vidare. Der fans ingen räddning, — Nisse bet resolut i det sura äpplet.

«Tack ska du ha, Per,» svarade han med grötig stämma. «Det ska bli rigtigt trefligt att få helsa på din hustru en gång igen; det är länge sedan sist. Och barnen . . . . . Gick vi så!» bröt han tvärt af, — Bobs mage midt emot honom hade börjat hoppa —, sköt stolen långt tillbaka samt steg upp, — så oförsigtigt, att bordduken följde med ett stycke mellan hans knän och tallriken och glaset störtade i golfvet. —

Derute låg dimman tät som förr, men det duggade icke mera, nu i kvällskylan. Nyankomna hästar stodo och röko i ljusskenet, som föll glåmigt ut genom fönsterna. Dörrklockan in till butiken borta vid hörnet skramlade och klingrade i ett: — det var lördagsafton, och folk gjorde de sista, glömda inköpen till söndagen. De fyra männen gingo förbi och styrde nedåt byagatan, hvilken snodde sig in mellan husen och gårdarne i dunkel och med hal

snömörja. Inne bakom de gardinlösa, fyrrutiga fönsterna i de små husen utmed landsvägen suto husmansfamiljerna vid det odukade klaffbordet och åto kvällsmats-mjölk-och-brödet. Till åbogårdarne, hvilka alla lågo på något afstånd samt vände sidan eller baken till, voro portarne redan tilldragna; der var intet lif mer att se; bara hundarne gåfvo hals derinnanför, när de gingo förbi.

Per Larsson böjde stumt in på en sidoväg med gamla, håltomma pilar och ett stengärde å ena sidan samt öppen ut till fältet å den andra. Då de gått ett par minuter, reste sig byggnaderna framför dem i tågan. Per Larsson vred om den massiva klinkan till dubbelporten; och genom portgången, der bandhunden kom farande ut emot dem ur sitt i väggen inmurade bo men genast tystades af husbonden, kommo de in på gårdsplatsen, hvarest ljuset från köket och folkstugan föll ut i ett par bleka strimmor öfver stenbron och en kägelformad vedstapel och de höga halm- och sädesstackarne derbakom.

De andra tre hade redan försvunnit in genom dörren och stodo nu och stampade de glatta snöklumparne af skosulorna inne i förstugan. Redaktören allena hade blifvit stående utanför på trappan: — något hade hållit fast i honom, just som han velat gå med de andra in, något plötsligt och varmt och starkt. Det var lukten af halm och stall och töväder; det var ljuset från stugan och köket och

det gula skenet genom den rökiga tågan; det var hunden som skälde, och stillheten, hvari den gamla, kringbyggda gården låg inbäddad; det var den nötta stentrappan, som han stod på, och Per Larssons röst derinne i förstugan: «var så god och stig på»; det var rinnandet från takskägget och baskandet af en dufvinge i dunklet uppe på en takbjelksända, — det var allt och ingenting, det ogripbaraste och det väsentligaste, det minne som bär genom ett helt lif, emedan det bär lifvets hela fullhet i sig, och hvari jaget alltid ånyo kan känna sin helhet, sitt djup och sin lifsrot, den smärtsamt-ljufva stämning, hvarunder det skröpliga nuet fyller sig med essensen af alla gångna år och gjuter sig sjelf formande in igen i alla år som stunda och derför känner sig evigt som individen sjelf . . . . .

Borta å ena sidolängan gick en dörr upp, — så stilla, att han såg synen, innan han ännu hört ljudet. Det var ett rum, fullt af en tät vattenånga, svagt gulfärgad af talgljusen, — han hade töckniga, hastiga bildfragment af minnen om «brygghuset» hemma på fädernegården och om tvätt före en helg. En grotesk skugga rörde sig inne deri, sköt upp öfver loftet, gled ned öfver en vägg, gjorde några tvära, stora rörelser, blef med ens borta, — i samma ögonblick stod en kvinlig skepnad midt i dörren, stod och stod och blickade ut i kvällen, — en ung kropp och en ung ansigtsprofil, hvilka begge aftecknade sina mjuka,

fina silhouett-linier dubbelt mjukt mot den mjuka, dimgula bakgrunden.

Det hade alltsammans varat ett ögonblick blott; i nästa redan var dörren tillsluten igen och synen borta; och redaktören gick efter de andra in i huset.

I den rymliga stugan, hvilken sträckte sig tvärs öfver den gammaldags smala längan med fönster ut till gårdsplatsen å ena sidan och ut till trädgården å den andra, satt tjenstfolket just vid kvällsmaten. Den ena och enda lampan spred ett sparsamt ljus öfver gruppen kring det långa bordet: drängarne på bänken utmed väggen, kvinfolket på stolar framman-för. Alla åto under djup tystnad, stucko först ske-darne ned i den svarta pannan med den stekta gröten och derpå i det gemensamma mjölkfatet, blåste ett tag på den heta materian samt stucko så det hela in i munnen. Den öfriga delen af det stora rummet låg i skumrask, och föremålen skymtade helt otydligt fram derur: slagklockan i ena hörnet, och en stor säng i det andra, och en väf af den gamla konstruktionen, hvilken fylde en hel fjerdedel af rummet, och så slutligen midt på golfvet varpen, den gammaldags, vidlyftiga trävarpen, hvilken nådde från golf till tak och hvarpå man kunde så präk-tigt åka rundt som i en karusell på de långa vinter-aftnarna, — redaktören kände, när han gick förbi den böliga tingesten, det formligen kittla i magen och gå rundt i hufvudet, precis som då han som

barn sutit och åkt rundt på varpen der hemma alltför länge och alltför fort.

Värden gick sjelf före, stötte helt tillbaka den halföppna dörren in till kammaren, bjöd sina gäster stiga på, följde så sjelf efter och stängde efter sig. Derinne stod en ljus, blek, medelålders kvinna och tog fram rent lintyg till lördagsaftonen ur en byrålåda. Hon höll upp med sitt förehafvande; vände sig helt om emot de inträdande samt blef lugnt stående och såg dem an med korslagda händer och en afvaktande, rättfram blick ur ett par klara, blå ögon.

Per Larsson steg fram till henne.

«Du känner väl inte igen honom, mor,» sade han, — Nisse stod framför henne med den eleganta pelsen uppknäppt och den blanka cylindern i handen och såg djupsinnigt på henne.

Hustrun såg en ganska god stund på honom, utan att svara, med en rak och uthållig blick.

«Åjo,» genmälte hon slutligen, likgiltigt men hårdt. «Det är ju Nils Svensson?»

Nisse Svensson krämtade, som om han fått något på tvärs i halsen.

«Det stämmer,» bekräftade han. «Go' kväll, Kjersti, och tack för sist. Hur står det till?» tillfogade han i skämtsam idioti och räckte henne handen.

«Tack,» svarade hon torrt och lade handen löst i hans, medan hennes ögon redan stodo rigtade på de andra, obekanta gästerna.

Bob, som var ett borgersbarn uppifrån landet, kände sig komplett utan mark under fötterna i dessa alldeles främmande omgifningar. Han stod och drog och drog i pipskägget och flyttade på benen och gjorde, när turen kom till honom, i de allra bästa afsigter de sirligaste helsningsrörelser med sin rultiga kropp. Men värdinnan tycktes rakt inte varseblifva något af allt detta; hon mottog Bob, såsom hvarje bondhusmor mottager hvarje vildt främmande menniska, som kommer in i huset, hvarken varmt eller kallt, hvarken förekommande eller afvisande; blott inne i de klara, blå ögonen glimtade något, — Bob förskansade sig instinktivt hän mot Nisse till, medan det förbindtliga leendet falnade och hela det stora ansigtet sade så obeherskadt som ett barns: det är rigtigt ledsamt, men jag begriper inte ett muck af allt det här, utom att det kommer mig före, som om jag på ett eller annat sätt burit mig dumt åt, hvilket jag verkligen inte velat göra med afsigt.

Då emellertid Per Larsson kom till den tredje gästen och nämde «redaktör Troedsson», med en viss ny betoning, hvilken Nisse, som stod och såg sig skådespelet an med en oigenomtränglig min, icke lät undgå sig, — då behöll värdinnan visserligen samma styfva hållning som förut och samma stela sätt, men de klara, blå ögonen stodo rakt in i den unge mannens och liksom, i inre mening, *öppnade* sig dervid (Nisse hade nyansen på förnimmelsen

och gnuggade sina invärtes händer); och medan hon tog honom i hand, sade hon:

«Ja, det namnet är inte okändt här i huset.»

«Nej, det har mor rätt i,» bekräftade hennes man med en viss bastant energi. «Det namnet är inte okändt här i huset.»

Det gick helt sällsamt varmt igenom redaktören, och allt blodet for upp i ansigtet på honom, — Nisse drog ett bredt, mefistofeliskt grin inne i det allra undangömdaste af sin själ.

Mor försvann genom en liten tapetbeklädd blinddörr ut i köket för att ställa om toddyvattnet; och Per Larsson slog bordsklaffen ut, satte stolar fram samt bad sina gäster taga ytterplaggen af och slå sig ned. Derpå hemtade han ned piporna från stället inne i vägghörnet samt tobaksschatullet och cigarrlådan från pulpetskåpet.

«Jag vet inte, hvilket det helst ska vara,» bjöd han.

Nisse grep med en drunknandes gest efter stora, silfverbeslagna sjöskumspipan, inrökt af generationer och mörk af år.

«Det bästa är godt nog,» grinade han och nöp den till sig. «Åldern har företräde. Se der för dig, redaktör,» tillade han och räckte Troedsson en träpipa. «Bob röker bara cigarr, Per Larsson,» slöt han.

Bob glodde och gapade och ville svara, men

fann icke luft till ord i häpenheten öfver denna oerhörda fräckhet af Nisse, — han rökte nemligen synnerligen gerna pipa. Och då värden redan höll den öppna lådan framför honom, bugade han sig i sin konfusion på det förbindtligaste, grep ned i djupet, hifvade upp en tingest, bet af, tog med en ny bugning emot den framräckta, stinkande svafvelstickan, som värden strukit mot sin byxa, samt tände på; — Nisse följde under hela kvällens lopp med intresse Bobs förtviflade ansträngningar att hålla eld i det fuktiga ämnet, hur han drog och sög, tills hans feta kinder stodo helt håliga, och i sin rådvillhet emellanåt kramade den blöta cigarren helt flat mellan sina tjocka fingrar.

De suto så en stund vid rökning och prat. Borta på väggen öfver byrån stod på ett ställ ett litet vackert ur med stor skifva af matt metall samt kvadratiskt böle af inlagdt träarbete och slog just sju med hastiga, fina, sjungande metallslag; utanför de fyrrutiga fönsterna med halfjalousier för droppade det tätt och tungt från takskägget; och inne från stugan hördes tjenstfolkets dämpade samtal, interfolieradt då och då med ett högljudt skratt, — hvilket tvärt bröts af igen —, från ryktarepojken eller minsttösen.

Så gick den lilla blinddörren upp. En ung flicka i hvitt förkläde, bundet upp öfver axlarne och omkring midjan, trädde in med den runda toddy-

brickan i händerna: glasen med silfverskedarne, sockerskålen, och det ångande vattnet i porslinsspilkum med silfverlock. Samtalet afstannade tvärt, och de tre herrarne sköto stolarne tillbaka, beredda att helsa på. Den unga flickan gjorde emellertid icke min af att märka något och sköt brickan in på bordet.

«Min dotter,» sade Per Larsson. Han blef sittande och tänkte tydligen rakt inte på att utföra presentationen vidare.

De tre herrarne hade rest sig och stodo och väntade på mer. Den unga flickan hade också blifvit stående och väntade, något brydd men ytterst beherskad. Hon var moderns afbild upp i dagen, lång, smärt, blond; blott var allt, som hos modern var hårdt och kyligt, hos dottern omsatt i det mjuka och varma.

«Hm,» tog Nisse initiativet, «jaså, hm, hm, jaså, det är alltså — — ja, jag vet ju» . . . han letade efter namnet, — — «ah ja, det är ju Elsa! — Ser du, Per Larsson,» forsatte han, vänd till fadern, medan han tog dottern i hand, «hur skulle man kunna känna igen henne, stora, vuxna flickan, då jag inte sett henne, sedan hon var en half snes år!»

Nisse satte sig ned i stolen, med ett ryck: den unga flickan hade något tvärt dragit sin hand tillbaka ur hans, och det enda han hunnit uppfånga var en blick alldeles lik den som modern haft för honom, bara en smula skyggare.

Hon gaf Bob handen med ett par stora ögon, samt stod framför unge redaktör Kristoffer.

«Go' kväll,» sade hon klart och stilla.

Det gaf en varm stöt i honom, sköt som en svindel igenom honom. Han kände den lilla, mjuka, varma handen ligga i sin som en fågelunge, och såg in i ett par blå ögon, oändligt djupa, men genomskinliga ända ned till bottnen. Och handen låg i hans, och ögonen blefvo hvilande i hans; och änskönt det icke varat längre än ett enda kort ögonblick, tyckte han det hade varat oändligt, så oändligt länge, att de två, han och hon, voro bundna samman för mer än ett helt litet menniskolif och aldrig mera skulle komma lösa från hvarandra. Hon var synen, som han sett, då han nyss stod derute på trappan, och hon var dottern af sin mor, hvilken nyss sagt honom, att han icke vore en främling här i huset, ehuru han aldrig förr än nu satt sin fot öfver dess tröskel, — hon var drömmen för honom, och hon var verkligheten för honom, den kroppvordna drömmen, och den diktvordna verkligheten, drömmen och verkligheten i en ung flickas gestalt, hvilken i sin varma blondhet var ett med hans egen jungfruliga rasinstinkt — — —

Elsa hade hemtat ned rumkaraffen från pulpetskåpet, der den tronade sida om sida med bränvinsflaskan, ställt den hän på brickan till de andra grejorna med ett «var så god!» samt derpå satt sig

borta på soffan af betsad alm med dess öfverdrag af svart vaxduk och hästtagelsstoppning inunder. Den hade sin plats mellan byrån och ugnsvrån, der en gammal karmstol med rödlakan öfver tronade sedan generationer tätt invid jernugnen, hvilken uppeldades med torf ute från köket och af sina öfriga trenne sidor vände en inåt kammaren och de begge andra bortom väggen inåt stugan. Hon liksom utplånade sin kroppsliga närvaro inne i halfdunklet i denna vrå, medan hon annars spändt följde med männens samtal. Om en stund kom äfven modern in och satte sig hän till henne på soffan, rak och stum, medan de klara ögonen med en viss vaken likgiltighet, med ett halft misstroget, halft muntert glimt, gledo fram och åter öfver mansgruppen vid bordet.

Nisse, som efterhand försjunkit i ett tillstånd af slöhet, illa dold under en mask af djupsinnigt grubbleri, låtsade plötsligt ha vaknat upp.

«Men nu, Per,» utropade han stilla, med en mycket oäkta utseende, intresserad min, i det han ifrigt såg sig ikring, «hvar har I då sonen i gården?»

«Lars är på folkhögskolan i år,» förklarade mor kort, ännu innan Per Larsson hunnit svara.

Nisse vände sig emot henne för att underhålla sig med henne i detta gefundenes fressen af samtalsämne, men bet tvärt af, i thy att vännen Bob upphof sin mun. Bob hade hela tiden sutit och våndat

sig öfver att vara dömd till dödstystnad; han hade inte för sin död kunnat hitta på något att säga och få äfven han ett litet lillfinger med in i samtalet. När han hörde ordet folkhögskolan, sträckte han öron, som en militärhäst, när den hör en trumpetsignal. Visserligen sväfvade han i den fullständigaste okunnighet om begreppet; men det sköt igenom hans hjerna, att mellan detta namn och detta miliö funnes ett samband, hvilket vore det halmstrå, hvarmed han kunde rädda sig.

«Ah, ah,» sade han på sin uppländska dialekt, vänd mot damerna, förtroligt och förbindligt. «Folkhögskolan. Det är visst en alldeles utmärkt inrättning, dä'!»

Alla de närvarande sågo på Bob, men ingen svarade på denna besynnerliga anmärkning. Blott Nisse knöt ansigtet samman till en enda ogenomtränglig härfva, strök det hela glatt igen med handen, samt fortsatte underhållningen med ett djupt allvar och som om Bobs inlägg alldeles inte existerat.

«Det är väl på Hemmet? Hos min gamle vän Grönvall?»

Det låg en svag biton af ironi i stämman; den var *nästan* omärklig; men den undgick icke värdinnan.

«Ja,» genmälte hon kort. «Det är det. Och till nästa sommar ska också Elsa dit.»

Elsa blef helt röd vid att så der få den allmänna

uppmärksamheten fäst på sig samt kröp instinktivt djupare in i soffan, — de skygga, glödande ögonen hade plötsligt mött redaktörens blick. Unge herr Kristoffer hade helt omotiveradt känt sig så högtidlig till mods, som om denna angelägenhet rörde honom personligen.

«Ja, *det* är ett bra ställe,» sade han med värdigt eftertryck.

«Ja, *det* är ett bra ställe,» bekräftade värdinnan och nickade honom till.

Man kände sig i lyft stämning rundt i laget, som i förra tider när man hört ett vackert Guds ord, andades djupt och teg. Blott Nisse satt med sammanknipen mun och såg mystisk ut som Minervas uggla.

«Humbug,» sade han.

Det gaf en stöt genom alla. Per Larsson rynkade ögonbrynen, Bob flyttade på benen i sin oändliga osäkerhet, unga Elsa satt helt stelnad inne i sin vrå; men i synnerhet hade Nisse på förnimmelsen, att två klara, blå ögon suto på honom och sade: se på mig! kan du se på mig?

Men Nisse satt likgiltig och såg rakt ut framför sig.

«Jag kan inte begripa,» kom det slutligen helt tyst från redaktören, — han skälfde på målet, «hur du kan nedlåta dig till att använda ett sådant uttryck om en sak, som dock åtminstone så många andra vörda.»

Alla ögon stodo rigtade på Nisse.

«Nej, det tror jag inte heller, att du kan begripa,» genmälte denne torrt. «Men det kan jag ju lära dig en annan gång, vid ett mera passande tillfälle,» tillade han, i ondt humör, — det började koka i honom.

Han rätade sig tillbaka i stolen, stämde begge händerna mot bordskanten, som förr hans salig far vid ett visst tillfälle, hvilket nu med ens kom upp i redaktör Kristoffers erinring, — han visste sjelf ej hur, — samt satte ett par hårda, grå ögon i den unge mannen, hvilka denne kände som en slungad sten. Den dåliga rummen gaf dåligt rus.

«Ty ännu är du alltför mycket dufunge,» fortsatte han, i det han grep om glaset, «för att kunna uppträda som skolmästare för gammalt folk.»

Redaktören mötte den hårda, lugna, grå blicken under de buskiga brynen i kranieansigtet: der sköt blå flammor ut ur de eljes så blida ögonen, och det veka ansigtet stod ett ögonblick som hugget i sten. Det darrade kring munnen, men han fick icke de rätta orden fram, svalde och teg och satt der och såg på Nisse.

«Det ska inte vara alla, som bli visare med åren, påstår vist folk,» kom det plötsligt borta från soffan, der värdinnan satt, — lugnt, klart och spotskt.

Nisse gjorde en rörelse, som om han ville välta

bordet öfver ända, hejdade sig, och drack halfva toddyn i ett drag.

«Vist fruntimmer, menar du väl, Kjersti,» bet han stillsamt af och satte sig att tjura ned i glaset med en godmodigt dum min och i bottenlöst djupsinniga meditationer.

Det bröt stämningen, det spända i situationen gaf efter, gemyten urladdade sig, och man skrattade öfver lag.

Unga Elsa hade känt sig grufligt generad under uppträdet och icke visst lefvande råd, hvar hon skulle göra af sig. I sin nöd hade hon ryckt ned en tidning från tidningshängaren, hvilken hade sin plats midt öfver soffan. Hon satt och låtsade läsa, ehuru bokstäfverna dansade inne i en dimma framför henne. Hon hade icke en aning om, hvad det var hon läste; hon tänkte inte ens öfver, att det var «Landtmannabladet», Troedssons tidning.

Men redaktören sjelf tänkte dess mer deröfver. Han hade *känt* den unga flickans bryderi — känt detsamma som ett eget obehag, medels en af dessa osynliga ledningar, hvilka så plötsligt kunna spänna sig mellan menniskornas barn; och han hade *sett* den plötsliga rörelse, hvarmed hon ryckte ned tidningen. Och medan han nu satt der och såg henne sitta lutad öfver hans tidning, gick något igenom honom, som då man första vårdagen efter en mörk och öde vinter står utanför gården på solsidan och låter solen skina rakt in igenom själen. Bara långt dju-

pare, långt innerligare: — det var honom, som om hon läste sig in till hans hjerta . . . . .

Nisse hade omärkligt lyft ögonen, då han fann pausen väl lång samt kände det åligga *honom* att bryta den. De föllo först på redaktören, gledo vidare längs dennes egen blick samt stannade sålunda till sist på den unga flickan, som ännu satt der med tidningen utbredd öfver knäet.

«Elsa tycks vara fullkomligt försjunken i sin läsning,» anmärkte han mycket stilla och liksom vänd till de andra, som om *hon* icke skulle störas.

Men den unga flickan hade naturligtvis hört det: hon satt ju bara och lyssnade, lyssnade med alla sinnen och med spända nerver. Hon ryckte lite till, knyckte en smula på nacken och låtsade läsa vidare, som om hon ändå rakt inte hört, att Nisse sagt något.

Nisse kom genast i godt humör igen.

«Men det är ju «Landtmannabladet»,» fortfor han. «För i dag, ser jag. Hvad kan då stå deri, som är så alldeles märkvärdigt intressant! Jag tyckte, det numret var till och med ovanligt torrt, till och med för «Landtmannabladet» att vara. Torrt ja, — mjöl alltsammans. Eller . . . det skulle väl aldrig vara mjölledaren, som Elsa sitter och slukar. Vet Elsa, det är rakt inte prima vara, det Troedssonska mjölet. Handlaren här i Refvie har det bestämdt mycket bättre. Elsa skulle hellre laga en rigtigt god

kaka deraf i ugnen, — en verklig kaka, som man kan äta, mycket hellre än att färga hela sin lilla själ hvit af denna materia, som Troedssons oskyldiga kandidathjerna malt der i tidningen. — Så — du håller dig med «Landtmannabladet», Per!»

«Den tidningen har jag hållit från det år, den blef till.»

«Hvad skulle det annars vara för en?» kom det borta från soffan. «*Det* är ju den tidningen, som är för *oss*.»

«Jag kan för resten säga kandidaten,» fortsatte Per Larsson, vänd mot Troedsson, «att kandidaten under den korta tid, kandidaten skött redaktionen, här ute bland oss förvärfvat många vänner.»

«Nå nå nå,» sade Nisse afvärjande, «skäm inte bort pojken. Han ser ju redan ut som en kokt kräfta, hvilken ännu följer sin natur at krafla baklänges.»

Nisse rätade sig tillbaka i stolen och frustade som en häst.

«Ja, just det,» fortfor han med eftertryck. «Krafla baklänges. Så sa jag. Låt oss då ändtligen titta hvarandra hederligt i synen; ingen kan dock sjunga med annat näbb än det som vår gamle vår herre gifvit honom, och der är ingenting att skämmas öfver. Du är ju politiker, Per Larsson, d. v. s. blir förr eller senare; du är en folkets förtroendeman i kommunen sedan i förrgår, i landstinget sedan i går,

och i riksdagen från och med i morgon . . . Åh, prata inte; det är ju käringfasoner! Du är en upplyst man, som sänder dina gluttar i folkhögskolan och prenumererar på «Landtmannabladet». Du är en typ och du är en stötta, — en typ för ditt stånd och en blifvande stötta för ditt parti. Du kan aldrig bli en kokt kräfta, som ännu kraflar baklänges, såsom pojken der; dertill har du ett alltför klart förstånd och dertill är du för gammal och erfaren. Men du blir en politisk bondeledare. Det är din bestämmelse. Och det är, med förlof till sägandes, en satans skitbestämmelse. Hvad har vi gjort, hittills, vi bönder, — ja, jag kan också tala i första personen —, hvad har vi gjort hittills, vi bönder, i riksdagen, sedan vi der regera riket? Hvad har vi uträttat? Vi har käbblat i tio år om *ett* materiellt ståndsintresse; vi har käbblat i andra tio år om ett annat materiellt ståndsintresse; men det var och blef aldrig annat än ett materiellt ståndsintresse, — grundskatteafskrifning, eller indelningsverkssjajs, eller skyddstull, skit samma hvilket; derutöfver fans ingenting för oss. Vi inbillade oss ha gjort nog för det andliga och allmänna genom att skänka pengar till ett nytt universitetshus; och vi bevisade vår demokratiska tidsenlighet genom att göra ett stort nummer af den frågan, om våra pojkar skulle exercera i 45 eller 90 dar. Men det är samma välling, om våra pojkar exercera i 45 eller

90 dar; och det fins andra kulturfrågor än de par hundratusen riksdaler, som ett hus kostar; och det är icke på så och så många öre mer eller mindre pr. kilo i tull som en nation lefver eller dör. Men det förstod vi aldrig. Vi trodde oss uppfylla allan rättfärdighet genom att sofva med penningpungen under hufvudkudden. Så har det varit. Och så är det ännu. Och så kommer det också att bli. Äfven sedan du blifvit ledaren, Per.»

Per Larsson hade sutit stilla och hört på.

«Ja,» genmälte han efter en paus, lugnt och kort, «det är kanske bäst att låta morgondagen bära sin egen omsorg om sig och hålla oss till det som *är* gjordt, — sålänge. Och det *var* rätt, — det som *är* gjordt.»

«Hvilket skulle bevisas,» högg Nisse i, innan den andre ännu hunnit till sista ordet. «Det veta vi alla. Kändt; och erkändt. Men derifrån är det långt till hufvudsaken. Hufvudsaken är den, att tills dato ingen, som sutit i Refvie, visat sig kunna se nutidslifvet i sammanhang och fågelperspektiv. Deri sticker det Det bultar andra pulsar än de, som I satt fingret på; och om I också genomdrifvit tusen skatteafskrifningar och byggt hundra skolpojkshus och satt det djefligt styfva igenom att reducera de 45 dagarne till 0, — så hade I derigenom ändå inte kommit ett tuppfjät närmare till hufvudsaken. Ut ur er lilla tråkiga cirkel kom I derför inte. Och

folkhögskolan, den kära kära folkhögskolan . . . Jag har sjelf varit med i hela rummelen; och jag gör en så grundlig konst i den, som man bara då kan prestera, när man har en rigtigt ordentlig andlig matsmältning. Folkhögskola, isländska, nationel träskolagning; — kyss . . . Pardon! Hvad jag ville säga: folkhögskolan skall bilda oss, göra oss upplysta, höja vårt ståndsmedvetande, utbilda för oss representativa män: — Det är alltsammans ett satans skoj. Hela denna prestgårdsupplysning är inte hundradedelen så mycket värd, inte hundradedelen så fri och stolt och naturlig, som den oskrifna sede-kodex, som vi under århundradena lagt oss till med unter uns och som inte angår någon annan än oss sjelfva, men som våra pågar och gräbbor nu skola aflägga, blott derför att det upplysta prestgårdsynglet säger det. Vet du, hvad folkhögskolan gör: jo, den gör allting smått. Liksom hela vår bildning. Den gör äfven personligheterna små. Hvad den ger, är ingenting emot hvad den beröfvar. Den tar bort *karlen*; och fyller den tomma platsen, så godt den kan, med en skolmästare. Men *en* enda kraftkarl, som var så att säga hela vårt stånd i *en* person, på godt och ondt, han går utanpå alla dessa snälla gossar, som nu uppdragas i folkhögskolan, äfven om han också skulle vara en fyllbytta och en slagskämpe och aldrig lärt sig att skrifva rent. *Han* tittade i alla fall med sina egna ögon på verlden och menniskorna; men de som nu komma

skola, de gå omkring med brillor, som både äro färgade och visa skeft. Gutår! Och säg så ifrån till en af dina drängar, Per, att han springer öfver till gäskifvaregården och säger till skjutskarlen, att han ska fara här hit med släden, så vi slippa traska omkring i sörjan och skumrasket. Ty nu ska vi fara hem!»

Värden krusade, som sig hör och bör, och menade, att det var alltför tidigt att tänka på uppbrott och att det ju kunde skaffas varmt vatten till en ny toddy. Men Nisse pratade en lång, ofattlig smörja, hvars understruket lögnaktiga andemening gick ut på, att vigtiga angelägenheter denna afton kallade honom till Malmö.

«Ja, så får jag väl säga ifrån då,» sade Per Larsson, reste sig och gick ut i stugan, der man strax derpå hörde honom upprepa Nisses ord. Det blef stumt vid bordet derute, ett par fötter togo sig samman, och på slamrande träskor gick någon ut ur rummet.

Inne i kammaren hade kommit en paus efter Nisses långa harang och den plötsliga maningen till uppbrott. Mor Kjersti satt rak och styf och såg ned på sin strumpa, der fingrarne gingo värre.

«Det var ju en hel domedagspredikan,» sade hon spotskt.

Nisse bligade halft emot henne och såg ut, som om han inte visste, hur han lämpligast skulle reagera.

«Det gör så godt att urladda sig emellanåt,» sade han slutligen med ett bengelaktigt halfsofvare-smil. «Annat menade jag ju rakt inte.»

De klara, blå ögonen höjde sig snabbt, som för att gripa något; men Nisse satt och stirrade ned i sitt tomma toddyglas i outransakligt bottenlös idioti.

Redaktören var den siste, som tog värdfolket i hand till afsked. Husmor gaf honom samma blick, som då han kom.

«Skulle redaktören någon gång komma igen i våra trakter,» sade hon, «så gå inte vår dörr förbi!»

Nisse gick just ut genom dörren med bred, rund pelsrygg och cylindern ned i nacken. Han stannade och lyssnade.

«Tack,» sade han omotiveradt. «Jag kommer också med,» tillade han och försvann inåt stugan, der man strax derpå hörde honom taga ett bullersamt godnatt med drängarne och pigorna.

IV.

Det bar i rask fart tillbaka mot Malmö; hästarne kände, att det gick hem, frustade och sträckte ut. Bjellrorna klungo ensamt och dämpadt i det ljumma, töckniga mörkret på de tomma vägarne, der alldeles ingenting var att skönja. Man gled ljudlöst och snabbt fram igenom detta svarta, kropplösa ingenting, uppför backe och nedför backe, nu i en kurva, så i en tvär vinkel; bara pilarne långs vägen såg man den ena efter den andra åka förbi i den hastiga och osäkra glimten från de båda lyktorna på sidorna af kuskbocken. Plötsligt in i ett dubbelt ogenomträngligt dunkel; en bydunge — i nästa ögonblick sköt släden fram mellan två rader af husmanshus med små, svagt upplysta fönster. Så åter ut i det svarta, tomma, tysta; blott ljudet af bjellrorna, och det flämtande, farande lyktskenet

ångs landsvägsdikena; och så en oändlig rymd af svart.

Bob blundade uppenbarligen, halfsof; ett par hänvändningar från Nisse blefvo utan svar. Redaktör Kristoffer satt i drömmerier och aktade ej heller på Nisses prat. Det sjöng i hans öron; bjellerklangen, och hästtrampet, och själfva den oändliga tystnaden deröfver, — allt blef till rytm och ton och hela melodier, nya, okända melodier, hvilka formade sig i hans inre, utan hvarje hans eget åtgörande, födda och glömda igen, utan att han kunnat gripa dem och hålla dem fast. Och blef ljudet till melodi, så blef ljuset till bild, — det farande och flämtande lyktskenet långs landsvägsdikena, och de uppdykande och strax åter försvinnande stugljusen inne i byarne; blef till bild, interiörer, menniskor, minnen och erinringar, drömmar och syner, som alla stämde hans sinne varmt; en hel ny verld, i hvilken han så helt försjönk, att han icke mera var medveten af, att han satt i en släde, hvilken i ilande fart sköt åstad mot Malmö, — sjönk och sjönk, djupt, djupt, allt djupare . . . . .

Tills han med ett sätt for upp och satt der i släden helt yrvaken. Man for just fram igenom en by igen; och midt emot honom satt Nisse Svensson och skälde som besatt. Gaf hundskall. Nisse hade funnit det hela tråkigt och grep till denna utväg att amusera sig. Han skälde med virtuositet, —

det ekade från hundarne i alla hus och gårdar, i diskant från knärackor och i bas från gårdvarar, en hel helveteskoncert i den tysta kvällen. Bob hade vaknat och satt och grinade med långa, underliga strupljud. Plötsligt höll Nisse inne, och lyssnade; alla hundarne höllo också inne och stodo och lyssnade, — derpå satte han i med et «kukeliku», så gällt och skärande, som om en verklig hane känt en räfnos på sig. Gol och gol, i ett, som om hanen sett Mickel nappa en efter annan af hans älskningssultaninnor och vrida nacken af dem. När de foro ut ur byn, kacklade och skrek det efter dem så vildt ur alla hönshus, att redaktören formligen såg folket inne i stuga och kammare spänna öron och tända lyktan och skrida öfver gårdsplatsen för att se efter, hvad som vore löst.

Omsider skymtades långt ute i horisonten en ljusring uppe i luften, — återskenet af Malmö lyktor. Den växte, kom närmare, — släden gled in mellan de första små husen af förstaden, öfver Davidshallsbron med vyen öfver den svarta kanalen mellan de begge upplysta husraderna, in på det stora, hvita Gustaf Adolfs Torg och så återigen in i den äldsta stadens skumma, slingrande smågator, samt höll utanför «Landtmannabladets» byrå, der de tre herrarne stego ur.

Nisse gick bort till hörnlyktan och rotade fram en krona ur sin börs.

«Se här, kusk! Han kan helsa sin husbonde, att i morgon kommer Nisse Svensson och gör upp. Gonatt! — Ah, pst, vänta lite!»

Han hifvade ut sin berömda handkoffert, öppnade den på hustrappan och langade fram sherryflaskan från Refvie gästgifvaregård.

«Här är lite sherrydrufva! Håll till godo, och slit den med helsan: det är väl unnadt. I morn kan han bjuda fästemön på ett glas vin; det ger dubbel kärlek. Men behåll kallt blod; ty der öfvermodet är som störst, ligger ofärden närmast, — säger Nisse Svensson, som känner spirituosans sorgliga verkningar. Ajö!»

Släden for åstad; och de tre herrarne stego uppför den höga, framspringande trappan.

«Nu ska vi vara samman,» kungjorde Nisse fryntligt, medan de stodo inne i den mörka förstugan och redaktören trefvade med nyckeln kring låshålet.

«Låt mig först titta på posten,» — redaktören strök en tändsticka och tände lampan.

«Ska det också vara nödigt,» puttrade Nisse misslynt, satte sig bredbent i stora redaktionsstolen och skelade ovilligt hän till postpackan. «Slå dig inte ned, Bob; för vi gå strax igen,» tillfogade han mildt.

Redaktören hade slitit upp ett bref.

«Det går inte,» sade han. «Jag är bjuden till lektor Amnells i kväll.»

Nisse blängde på det lilla kuvertet, som en tjur på rödt tyg.

«Det är väl från frun?» sade han ettrigt. «Fruntimmersbjudning?»

Redaktören stoppade brefvet i fickan och genmälde med en viss straffande värdighet:

«Lektorskan har ett så intressant främmande i afton, att det är en ära för mig att bli inbjuden till en sådan bekantskap. Äfven du kan ju på *ditt* sätt ha utbyte deraf: vår berömda författarinna, fru Montelin, har anländt till Malmö på genomresa från Stockholm till utlandet.»

Nisse kafvade fram manchetten och skref.

«Tack för notisen,» svarade han kort. «Ska i morn tillåta mig att vidare interviewa dig. — Det var annars synd: jag hade tänkt denna afton sammanföra dig med min värderade väninna, köksan Hanna. Jag har nämligen inviterat denna tillika med hennes intima, köksan Sissa hos bankdirektör Hoppe — — — såsom förkläde förstår du — — — till en liten kollation, som skall afhållas hemma hos Bob. Men — — —»

Bob skred med uppskrämda ögon och en af häpenhet gapande mun hän mot Nisse.

«Hör nu på, du,» begynte han, «hva' fan . . .»

Nisse rörde icke en fena.

«Men då det står så till, att du, fastän du blifvit manbar, föredrager té och etik och

annat sjajs framför en anständig rulla bland hederligt kön, så ska jag inte fresta. — Kom, Bob,» afbröt han sig, reste sig, knäppte pelsen och gick utan att taga afsked mot dörren. «Låt pojken löpa! Kolt är kolt, om det sticker en påg eller en gräbba derunder; och käring är käring, om hon bär kjol eller bär byxa. — Kom, Bob!» — Nisse gick redan nedför trappan. «Att min gamle vän Otto Amnell skulle bli tvungen en gång att tåla sådant satans skoj i sitt eget hus . . . ! Denna praktjuvenal så förfalla . . . ! Kom, Bob! Det stundar mot Ragnarök, Bob!»

Redaktören hörde stegen aflägsna sig bortåt gatan och Nisses stämma efterhand bli ohörlig. —

En half timma senare ringde han på hos herrskapet Amnell i deras våning en trappa upp i eget hus vid Östergatan. Tamburen hängde fullsatt med hattar och ytterplagg, i synnerhet damsaker. Redaktören var i en viss högtidligt spänd stämning, ungefär som när han förr i tiden stod i professorns tambur och skulle i tentamen. Det låg också något visst, något alldeles särskildt i luften, denna kväll, till och med här ute i tamburen redan; om det så var sjelfva flickan, som kommit och öppnat, hade hon något visst stilla värdigt i sitt sätt, tyckte han.

Det samma slog emot honom, när han inträdde i salongen: — den stod stor och stum och öde och liksom lyssnade i diskret andakt. Blott inne i bortersta hörnet satt ett sällskap herrar och damer

— många damer, ett par herrar — i hörnsoffa, på puffar, i fåtöljer, kring ett bord med tékoppar.

En liten dam reste sig och kom med hastiga, fjädrande steg emot honom, räckte honom handen och satte ett allvarligt trubbnäsansigte upp framför hans.

«Hvarför kommer ni så sent?» sade hon högt och med en röst så der allerliebst skroflig som hos en pensionsnäbba i öfvergångsåren, — det bröt sig mot hela stämningen i rummet.

«Ja, ursäkta, fru Amnell, men . . .» — redaktören antydde grunden samt följde värdinnan hän till sällskapet. Han behöfde inte ha sett hennes porträtt, för att veta, hvilken bland damerna som var den berömda gästen för aftonen: han hade både på ögat och på förnimmelsen, hvar medelpunkten satt. Presentationsakten verkställes under ett tillstånd af allmän andlöshet. Den berömda författarinnan hade rest sig upp, betraktade den unge mannen forskande med ett par skarpa, grå ögon bakom en pincenez, skakade derpå kraftigt hans hand, — han kände kraften af en hel benig arm i trycket, — lät pincenez'en falla från den raka, höga näsan samt satte sig ned igen. Redaktören bugade sig blygt som en skolpojke, gjorde helsningsrunden bland de andra, som han alla kände, samt stod just med handen på ryggstödet på en fåtölj, som han ville skjuta fram och taga plats i, då han plötsligt upptäckte strax invid sig två blanka, bruna ögon i ett fylligt, mattgult, okändt ansigte,

hvilka stodo fästa på honom och tillhörde en dam, som låg halft utsträckt i en liggstol inne i sjelfva hörnet, der det var halfskumt. Han ryckte ofrivilligt till och gjorde förvirradt sin reverens, — hörde i det samma värdinnan föreställa:

«Fru Philips. Från Köpenhamn.»

Fru Philips böjde på hufvudet med ett obestämbart leende och blef liggande; och redaktören tog plats.

Midt framför sig på andra sidan bordet hade han stockholmsförfattarinnan. Man tycktes ha afbrutit sig midt i något vid hans inträde; ty alla suto och sågo afvaktande ut, och fru Montelin hostade till, som för att upptaga en tråd, hvilken hon måst låta falla. Hon satt upprätt i stolen, stel och korrekt, och lekte med sin pincenez, betraktade någon obestämd punkt mellan tékopparne samt slog med ett par fingrar då och då mot bordkanten takten till sina tankar. Redaktören betraktade med vördnad denna märkvärdiga kvinna, som brutit mark för så många af tidens ädlaste idéer: — Hon hade ett litet hufvud och ett rätlinigt ansigte samt en kullrig panna under ett ljust, i midten benadt och åt sidorna slätkammadt hår.

«Ja, dä var alltså dä, ja . . . .,» begynte hon omsider igen referatet af sin nya, af landets alla frisinnade element med spänning motsedda novell «Brutna band».

Församlingen satt just i sitt andäktigaste lyssnande, då plötsligt värden, lektorn Otto Amnell, kom

in från sidorummet, hög och axelbred, i modernt kort bonjour, med välfriseradt hår och små sirliga spetsade mustascher och två sorglösa bruna ögon och med något visst öfver hela sin i stort tilltagna person, som kräfde luft och armbågsrum och hvilket ögonblick som helst kunde urladda sig.

«Men hör nu, Nenni, här är ju mörkt som i graf . . . . ah, pardon!» — han hade fått en obeskriflig blick af lilla fru Nenni, gick på tåspetsarne öfver rummet, satte sig stillsamt i en stol, lade sig till med samma min som det öfriga sällskapet och lyssnade med ett intresse, som säkerligen var alltför intensivt i sitt uttryck, i thy att fru Nenni betraktade honom med gränslös ovilja. Han krämtade en smula, blinkade nervöst ett tag, vred en smula på mustaschändarne, lade ena underarmen öfver ena knäet och blef så sittande, stirrande ned i golfvet.

Otto Amnell försjönk i djupa och trista betraktelser, medan stockholmsfrun redogjorde för den banbrytande grundtanken i «Brutna band». Han begrep inte ett muck af det hela. D. v. s.: grundtanken begrep han mycket väl, — nemligen att en gift man inte gerna bör kyssa pigan i huset. Det hade till och med varit en af de få principer, som han bragt till formulering, då han gifte sig: bara inte hångleri i eget hus; och då han till trots deraf en gång gjort sig skyldig till denna förseelse, hade fru Nenni tagit *den* saken i *sin* hand på ett sätt, som Otto Amnell

aldrig skulle glömma till sina döddagar. Det kröp ännu kallt igenom honom, bara han tänkte derpå. Men . . . . . han blickade skyggt öfver till sin fru och blef sittande och såg på laget. Hvad för en ond ande hade då farit i Nenni? Han begrep det icke. Förälskade hade de varit i hvarandra — och det felade rakt inte ännu för öfrigt (Otto Amnell hostade diskret till, som om han sagt något högt) —; och han kom just nu direkt inne från barnkammaren, der två röda trinda två lågo och sofvo. Nej, det ginge öfver vanligt menskligt förstånd . . . han lät blicken öfverfara sällskapet. «Satans djur,» — han hostade åter till, som om han oförsigtigt yttrat något högt. Men *hvad* hade farit i Nenni! *Hvad* hade farit i Nenni! Hur *kunde* hon falla på sådana idéer, som att samla ett sådant menageri i deras hus! Hur *kunde* hon finna det amusant! — Otto Amnell slog i sina tankar ut med armarne; och såg sig förskräckt ikring, som om han också verkligen utfört rörelsen. Han kände mycket väl dessa manspersoner, typen, ja visst; det var dem som man ryckte på axlarne åt i manslagen. Han kände också mycket väl kvinspersonerna; det var dem som den modigaste man gerna slank undan vid nästa gathörn för att slippa möta. Och bland dessa menniskor, pojkar med fiskblod och jungfrur af surnade årgångar, satt Nenni der och såg ut som om hon inte hade både gifvit och fått nog, mer än nog . . . Otto Amnell hostade åter till. Och

han sjelf, — — — han betraktade skyggt föreläserskan, som satt der och docerade öfver det poetiskt tragiska och det etiskt himmelsskriande i att en gift man kysser sin piga, samt förstod plötsligt, så der halft medvetet bara, med den sundes instinkt, en hel del: — hon hade *det* öfver sig, som är egendomligt för den «gamla jungfrun» men som äfven många gifta kvinnor ha, och hennes ansigte var af dem, som sakna hvarje färg och hvarje individuelt uttryck och blifvit gråa och stelnade, emedan lifsspelet derbakom aldrig satts i rörelse.

Han sprang upp något tvärt, — författarinnan hade just slutat sitt föredrag —, gjorde sin komplimang samt sköt i en kurva kring bordet: — han hade just fått syn på gruppen borta i hörnet och dervid känt som en liten beröring af mensklig värme.

Han skakade i förbigående hand med redaktören samt gaf sig till att konversera fru Philips öfver novellen.

«Det der bör ge er att tänka på, mina herrar,» sade fru Philips. «Icke sannt?»

Herrarne spetsade öronen, begge två, ehuru hvar på sitt vis, — vid tonen. Ingendera blef rigtigt klok på, hvad som stack under i den; men Otto Amnell såg ner på henne, der hon låg halft utsträckt i liggstolen, med en tveksam, munter glimt i sina bruna ögon, och redaktören gaf henne en tveksam,

styf blick, som om han strängt frånbad sig allt eventuelt hädiskt gyckel.

«Otto!»

Det lät mycket andfådt och mycket smekande, — Otto Amnell beskref en ny kurva hän till sin fru.

«Ska jag inte låta servera lite punsch för herrarne, Otto?»

Otto tappade sin reglementerade min och stod och såg helt dumt på sin fru. Vid dessa literära aftonseancer gick det annars strängt spartanskt till; det hörde med till andan och programmet; den ena af de närvarande herrarne var vegetarian och goodtemplare, den andra intog sin middag i ångköket, och samtliga damerna drefvo återhållsamhetspropaganda gent emot gommen och magen såväl som gent emot annan sinlig drift. Och det var detta mer än något annat, som gjorde dessa kvällar till ett sannskyldigt helvete för Otto Amnell.

Han gaf sin fru en lång, djup, dum blick.

«Punsch, säger du,» sade han, ännu helt grubblande. «Ja, naturligtvis,» — han kysste hennes fingrar. — «Ja visst ska vi ha lite punsch.»

Han satte sig med fryntlig uppsyn, som när man uppfyller en kärvorden pligt, att konversera fru Montelin; och lilla fru Nenni gick i raskt tempo och med den lilla trubbnäsan i vädret ut att ställa om punsch och seltersvatten.

Redaktören hade vändt sig till fru Philips igen.

«Det är nog lifvet, som det är, hvad fru Montelin der skildrat,» anknöt han i allvarlig ton.

«Ja, det är det alldeles säkert,» svarade fru Philips ännu allvarligare, — redaktören hade på förnimmelsen, att det glimtade något inne under de bruna, sänkta ögonlocken, hvilket icke vore som det borde vara.

«Och det är just det vi behöfva i vår litteratur,» tillfogade han något retsamt. «Och särskildt sagdt af en kvinna.»

«Derigenom blir ju saken så mycket allvarligare,» ifylde fru Philips, — två ljusbruna pupillor i hvita hvitor stodo fästa på honom, drogo hans blick in emot sig och höllo den fången såsom en magnetisörs lysande metallkula, — gledo nedöfver hans ansigte som två händer.

Jungfrun kom in med punschen, Otto Amnell lät selterskorkarne springa med jubelsmällar, medan vattnet forsade ur halsarne, och damerna öppnade ett meningsutbyte om skönliteraturen och tidsfrågorna. —

Då redaktören lemnade det Amnellska huset, var det redan öfver midnatt, — debatten hade dragit ut på tiden. Han hade måst anstränga sig oproportionerligt för att kunna följa med: — hans granne satt der och länkade på ett underligt sätt uppmärksamheten — eller hvad det var — öfver till sig,

ehuru han stod deremot. Han kände sig mörbultad, trött; han gick liksom i sömne, men tillika var han invärtes så sällsamt öfvervaken; han vek om gathörn och kom öfver ett torg, utan att ha sett något som helst; men på samma gång satt någonstädes derinne i honom en lysande punkt, hvilken drog allt i honom, hela hans väsen, sinnena, fantasien, tankarne, in till sig och höll det alltsammans fånget såsom magneten jernstoftet och såsom fiskarne stimma mot det röda blosset i en svart natt.

Han vaknade upp som till den yttre verkligheten ur en inre dröm vid ljudet af en manssång. Han var rent förtumlad i första ögonblicket; men i nästa redan yrvaken: — han fann sig stå vid ett gathörn och lyssna till en manssång borta från ett af de små husen i Isak Slagtaregatan, — der var ljus i ett enda fönster i den annars mörka husraden. En gestalt dök i detsamma plötsligt upp i skenet af gaslyktan, der han stod, — det var en poliskonstapel.

«Go'afton, herr redaktör,» helsade han och gjorde honnör. «Det är herr Svensson, som sjunger derinne.»

Ja, det var det säkert. Det var Bobs rum, som det lyste ur. De båda männen blefvo stående samman under gaslyktan i den mörka och tysta, fullkomligt utdöda gatan, och lyssnade . . .

«Käraste bröder, systrar och vänner . . .»

Den sirliga visan klang nästan groteskt ut till dem med Nisses grofva röst, hvilken liksom bröts och förvreds af något på vägen; och i granngården tjöt en hund som till domedag.

Redaktören fattades med ens af en obetvinglig lust, hvilken han annars rakt inte förstod, — en lust att vara med. Han styrde tvärs öfver den smala gatan mot det lilla låga envåningshuset, steg öfver den ena och enda, slitna trappstenen, hukade sig med hufvudet och klef in genom farstudörren, som icke var låst, knackade på och steg in.

I den gamla soffan med det nötta, blekta öfverdraget och den mjuknade stoppningen satt Nisse midt emellan tvenne medelålders fruntimmer med röda händer. I en korgstol med rund sittputa och hvita antimakassar tronade Bob sjelf, med stora, stela ögon och horisontalt utstående pipskägg, dubbelt gult emot det rödblossande ansigtet, och rökte moln ur en oändligt lång pipa. Han gjorde ett par rörelser med benen, som om han ämnade stiga upp, men de resulterade icke i någonting; han blef sittande stilla der han satt, medan den tunga kroppen skakades af ett ohörbart, obändigt skratt.

Nisse rörde icke en muskel i sitt ansigte. Han lät bara den lilla pipsnuggan glida ned i venstra mungipan, hifvade ut med armen, grep punschflaskan, som stod på en tidningspacka, och slog i ett femte glas.

«Tag af dig, redaktör,» sade han stilla. «Får presentera: väninnorna Hanna» (gest med handen till höger) «och Sissa» (dito till venster). «Skål unge man! Slå dig så ner. — Nu ska vi ha en visa, tryckt i år,» bröt han plötsligt löst med hela sin bröststämma, «en visa om hur det gick två unga pigor.»

Bob hade farit upp, som stucken af en orm.

«Nä, nä,» sade han hest, «får jag undanbe mig allt nattskrål. Ser du Nisse,» tillfogade han bevekande i hviskande ton och pekade hän mot en dörr, «gumman sofver. Man ska inte störa gumman så der i hennes sömn.»

Nisse sköt bordet undan med ena knäet, så att ett par punschglas vältes, samt gick med tunga steg hän mot dörren.

«Fru Björk,» ropade han med örat in till springan.

Någon sträckte på sig i en säng derinne och knorrade.

«Ja, hva' är det nu?» kom det efter en stund.

«Det är bara jag. Nisse Svensson.»

«Jaså. Ja, men jag är redan i säng.»

«Skadar inte, fru Björk. Tag inte illa upp, fru Björk. Inte illa menadt. Jag ville bara få lof att sjunga den sorgliga visan om hur det gick två unga pigor.»

«Ja, spela han bara på, herr Svensson. Jag sofver nog för det.»

«Tack, fru Björk. Go' natt. Och sof i frid!»

Nisse gick tillbaka, sköt undan Bob, som stält sig upp som en stum fältherre midt på golfvet med ett tafatt, eldrödt ansigte och två rådvillt utstående ögon, grep ett piglock, som låg på bordet ofvanpå en hög af «Times», Bobs liforgan, klef öfver Hannas ben in i soffan, preluderade med en vansinnig travestering af den sorgliga ringdansmelodien «Der gingo två jungfrur i snö-den, De voro så bleka som dö-ö-den,» och satte i att sjunga dertill:

Det var en gång två pi-gor,
Tra-la-la, la-la-la, tra--la--la.
De voro som jag här si-i-ger,
Tra-la-la, tra-la-la, la.

Den ena hon hette Joha-nna,
Den andra hon hette A-a-nna.

Johanna var snäll och se-dig,
Men Anna var aldrig re-e-dig.

Johanna hon var som en my-ra,
Som aldrig känt en y-y-ra.

Men Anna hon var som en lo-ppa,
Hon bara kittla och ho-o-ppa.

Så kom der två unga drä-ngar,
Med lommorna fulla af pä-ä-ngar.

Och Per var snäll och se-dig,
Men Anders var aldrig re-e-dig.

Och Per han svalt och gno-dde,
På kvinnan och Gud han tro-o-dde.

Men Anders han bara hå-ngla
Och söp och skröt och krå-å-ngla.

Och Per han fria till Joha-nna,
Men Anders han låg hos A-a-nna.

Och Anders var vild och ga-len, — — —
Anna hon gick i kana-a-len.

Och Johanna var snäll och trå-kig,
Och Per blef stygg och brå-å-kig.

Johanna blef allt mer gud-lig,
Men Per blef allt mer du-de-li.

Nu sitta de begge och tju-ra
Och äro gamla och su-u-ra.

Och derför, I unga pi-gor,
Hören, hvad Nisse si-i-ger: —

Nisse, som här har bi-ktat
Och denna visan di-i-ktat —

Hell den, som vandrar al-len',
Tra-la-la, la-la-la, tra--la--la.
I denna jämmerda-a-len,
Tra-la-la, tra-la-la, la.

Allegretto.

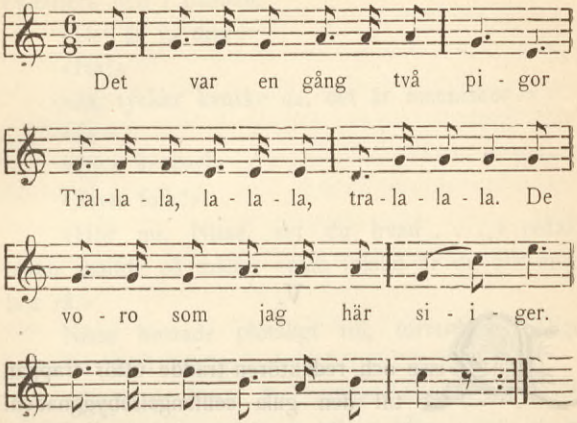
Det var en gång två pi - gor
Tral - la - la, la - la - la, tra - la - la - la. De
vo - ro som jag här si - i - ger.
Tral - la - la, tral - la - la, la.

V.

Nisse och redaktören trädde utför trappan till den gula cellfängelsebyggnaden. Den senare stannade, blef stående, lyfte ett ansigte, som var helt blekt och upprördt, upp mot den ljumblå förvårshimlen samt inandades med spända näsborrar den mulldoftande luften.

«Brr,» huttrade han och gick hastigt till. «Det kunde behöfvas ofvanpå det andra.»

Nisse kom efter i mak, svepande pelsen kring sig med sina begge händer, stum och oberörd att se till. De gingo långsamt in mot staden, fram utmed Kungsparken, der fåglarne kvittrade till vår.

«Att sådant kan ske,» sade redaktören tonlöst. «Som jag nu går här, kan jag inte mera tro, att jag sett och hört det alltsammans för några minuter sedan. Det är liksom jag vaknat upp ur en rälig dröm.»

«Prata inte smörja,» afklippte Nisse och drog cylindern ned i pannan.

«Det är ju djur!»

«Hä!»

«Ja, tycker kanske *du*, det är menniskor?»

«Ja.»

«Djur är det!»

«Styft folk!»

«Hör nu, Nisse, vet du hvad . . .,» redaktören skälfde på målet, «men ibland är du allt ändå bra rå.»

Nisse hostade plötsligt till, torrt och ihåligt, grinade derpå vänligt och sade:

«Säger du det! Det gläder mig att höra; då är du snart mogen för en högre klass i min skola, — der jag föreläser i den nya moralen. Ännu så länge: — ser du, unga vän och oskuld, en kvinna, som af svartsjuka köper sin sonhustru fribiljett till himmelriket och sjelf vandrar rakt in i helvetet på den väg som går inunder stupstocken och gör det med en hållning och ett ansigte och ett par ögon, som säger så mycket som: '*jag* har rena papper', — en sådan kvinna tar Nisse Svensson cylindern af för. Men den jag inte tar hatten af för, det är vår tids manfolk — och dit hör du, — som bleknar i sina humanitära känslor, när en piga vrider nacken af en höna, och som det går kallt genom nerverna, när han skall träda en mask på en metkrok. — Apropos:

är det sant, hvad Otto Amnell i går förtalde mig, att frun i fru Montelins nyaste drama går bort från sin man, derför att denne hånglat med köksan, medan hon stod och skar halsen af torgets fetaste mårtensgås, — en dubbel råhet, då ju kvinnan dervid var urståndsatt att värja sig och då det låg en symbolisk undermening för frun sjelf i denna gåshalshuggning? Frun slår ut med handen: — «härintill, men icke vidare»; och slår dörren i mellan sig och odjuret, för lifvet naturligtvis. Derute hör man tamburdörren falla i, — i samma ögonblick höres ett otäckt ljud ute från köket: det är den nackade gåsen som ger hals. Lamporna slockna; ett ögonblicks ohygglig paus; derpå skrider något hvitt in genom sidodörren: — den hvita gåsen med den blodiga halsen; gengångaren, som från denna stund skulle vara detta olyckliga hems onda varsel. — Stycket lär också heta «Den hvita gåsen», efter Ibsen. De hvide heste; de hvita gäss; dudeli gudelig; kyss . . . . . — Hva! ?»

«Ah, låt mig i fred,» — redaktören vände sig ovilligt bort.

«Mår du illa? Spy ett tag! Det lättar magen och gemytet. — Ska vi titta in om ett slag i Parken?»

De trädde in genom hörngrinden. Allt stod ännu mest kalt; men middagssolen stekte helt hett, en blå imma stod upp ur den svarta jorden, och lukten

af groning och fet mylla slog stark emot dem. Trädgårdsmästarne sysslade vid träd och å rabatter; men annars var icke ett lefvande lif att se. Och arbetarne skötte hvar och en under tystnad sitt; der var så stilla i hela den stora parken som på en söndag.

De begge männen gingo under tystnad fram å stora gången utmed gatan. Redaktören kan inte befria sig från den mara som ligger öfver honom; det ljuder ännu i hans öron, ljuder in genom hans nerver, ljuder ända in i hans själ; synerna ställa sig upp ikring honom; orden, som han hört; ansigtena, som han sett; — han går der som en sömngångare midt på ljusa dagen . . . . .

Tills han vaknar upp vid en vresig grymtning från sin följeslagare. Han har just tid att se Nisse slå pelskragen upp öfver öronen och draga cylindern ned på näsan, sticka käppen in under armen och händerna ned i fickorna samt med ett: «kila du på, jag dryper» mjukt och hastigt segla in och försvinna i en sidogång.

Framför sig, långt borta å gången, ser han med detsamma två parasoller, ljusa, genomlysta af solen och närmande sig, derunder två vårtoiletter, två färgklattar i den dagerstarka ödsligheten, i nästa ögonblick rytmen i en gång, hvilken löper som i eldfjät igenom honom.

«God dag, Troedsson,» ropade lilla fru Amnell kamratligt emot honom redan på långt håll och

innan redaktören ännu ansett det vara tid att taga hatten af. När han skött undan helsningen med en något förlägen brådska, stod fru Philips framför honom, böjde stumt på hufvudet och log med nedfälda ögonlock. Han hade ämnat vexla de nödvändiga replikerna och så fortsätta sin väg hem till byrån, — det var också på tiden. Ordet låg på läpparne redan; men det satt som i en hake och kunde icke komma löst; han kände alla sinnen liksom bedöfvade, beslöjade; allt lif sköt samman inåt i honom, der något lefvande vaknade och rörde på sig, som han icke visste hvad det var, han sjelf och dock icke han sjelf . . .

Han hade vändt om, — han begrep icke hvarför, begrep icke hvarför han handlade tvärt emot sin vilja, det hade stegrat sig inne i honom deremot, men han hade vändt om och följt, som om det fölle af sig sjelft, drifven af en annan instinkt, som var oemotståndlig. Vid hans sida skred fru Philips, stumt och stilla, med yppiga, dröjande rörelser, hvilka ondulerade öfver in igenom honom sjelf och hvilka han förnam såsom blottade former, såsom beröringar mot sin kropp af en kall arm och såsom plötsliga hviskningar tätt intill sitt öra med den heta doften af en mun. Han gick och gick, följde och följde; fru Amnell var alltjemt i sin liflighet ett halft steg framför dem och pratade och gestikulerade i ett, halft vänd bakåt emot dem; han förde ett

samtal, om hvars ord och innebörd han ingenting visste; — gick och gick, följde och följde, med en oroförnimmelse, en olustförnimmelse, som steg i flod och drog tillbaka, men bunden i sin olust, och sugen utåt, utåt.

De tre stodo utanför det Amnellska huset.

«Kom nu upp med, herr Troedsson,» sade fru Amnell och gick före in. «Jag har fått bref i morse från fru Montelin, och det ska jag läsa upp för er. — Otto är i skolan,» fortsatte hon, medan de stego uppför trappan, och satte trubbnäsan föraktligt i vädret, «så han kan inte störa oss. Han har nemligen blitt så dumt pratsam på sista tiden och lägger sig i allting och begynner bli så grinig. Han mister rent sinnet för allvarliga saker. Jag tror, det kommer sig deraf, att han börjat umgås så mycket med den der förfärliga Svensson i «Skånska Kuriren». Det är ju en buse! Hur kan man dock draga hatten ned öfver näsan och slå kragen upp öfver öronen, när man ser en bekant dam komma emot sig, och tro sig ha gjort sig osynlig dermed, som strutsen då den sticker hufvudet ned i sanden, och så smita af in i en sidogång. Det måste vara bra otrefligt för er, Troedsson,» slutade hon talet, då de stodo i tamburen och togo af ytterplaggen, och såg honom stinnt in i synen, «att vara tvungen umgås med den der menniskan!»

Redaktören krämtade, drog i den lilla mustaschen,

hostade, log ett tag samt mumlade något, som kunde vara både ja och nej. Det lilla trubbnäsansigtet stod en stund förväntningsfullt tätt inunder hans, skar derpå en grimas af stuckenhet, — lilla fru Amnell stod plötsligt och vände ryggen till och slet af kappan, hvilken han inte ens hann taga emot, innan den redan hängde på knaggen.

Värdinnan hade gått in till sig för att hemta brefvet; ute i köket satt också en person, som ville tala med henne, och väntade. De båda gästerna blefvo ensamma. Fru Philips gick hän och satte sig å den lilla väggfasta bänken i en fönsternisch.

«Vill ni inte taga plats här,» sade hon med sitt leende under de sänkta ögonlocken till redaktören, som töfvande följt och blifvit stående, samt lade en kort, rund, gul hand öfver rödlakanet vid sidan af sig.

Redaktören slog sig ned. Genom den täta, gula gardinen, som föll ned framför hela det stora fönstret och flöt ut å golfvet vid deras fötter, kunde de se utan att ses, — ned på gatan med dess sparsamma trafik, in i våningen i huset midt emot, der en ensam dam satt vid fönstret vid sitt handarbete och från tid till annan kastade en blick in i reflexspegeln, och bort öfver taken, der kyrkans klumpiga torn och långa takrygg sköto massiva upp i den vårblå, middagsvarma, söftunga luften.

Fru Philips lät en liten paus gå förbi, hvilken redaktören tyckte räcka en hel evighet och som

gjorde honom förvirrad och tom, lade sig derpå in i hörnet samt sträckte ut sig med armarne raka och händerna stöttade mot bänken.

«Hvad har ni, Troedsson?» sporde hon.

Det hettade till i den unge mannen vid detta tonfall, — lågmält, varmt och inträngande, som när två menniskor tala med hvarandra, hvilka ha en hemlighet sig emellan.

«Hvad menar ni?» genmälte han andfådt, medan hans ögon i skygg och rådvill skamsenhet gledo bort ifrån hennes ansigte och utför hennes kropp och slutligen fastnade på en liten skospets, som just stacks fram under kjolen.

«I alla de tre veckor, jag nu igen gästat här, har ni inte kommit igen hit en endaste kväll; och Nenni har sagt mig, att annars kom ni en gång åtminstone hvarje vecka. Och i Köbenhavn har ni heller aldrig besökt mig mer, — sedan den der första och enda gången, ni vet. Och jag trodde dock efter *den* inte, att jag skulle få se er vid två särskilda tillfällen gå helt ensam på Östergade och se helt olycklig ut, — och ändå inte erinra er, hvar i den staden ni dock en gång totalt glömt bort ett helt svenskt muntert ungkarlssällskap.»

Redaktören blef röd, blef blek, satt stum och såg ned i golfvet. Det kom en paus, hvarunder ett ur inne i sidorummet slog *ett* slag med en fin metallton. Då rätade hon sig plötsligt fram ur hörnet, sköt sig

fram å bänken, lutade sig in emot honom med armarne hvilande på knäna, hvilka snuddade vid hans, lade hufvudet på sned och såg honom underifrån upp i ansigtet samt sporde, kelet, drilskt och hviskande:

«Är ni rädd för mig, stora barn?!»

Med sin hastiga, resoluta gång och brefvet i handen kom fru Nenni fram genom grannrummet och fram om dörrportièren, — hejdade sig med ett sätt och blef stående, med det lilla trubbnäsansigtet nyfiket framåtskjutet samt två oförstäldt häpna och intresserade ögon. Det hade varat mindre än ett ögonblick; så gled fru Philips' blick likgiltigt hän till henne, och hon gick med sakta, eftertänksamma steg hän till paret, — brefvet hade hon i en instinktimpuls skrynklat ned i djupaste djupet af kjolfickan.

Fru Philips lade sig med sin uttryckslösaste min tillbaka in i bänkhörnet.

«Så; är nu turen till fru Montelin,» sade hon hänkastadt.

Fru Nenni hade icke rigtigt kunnat hemta sig; hon satt der midt emot dem och såg på dem med en rådvillt allvarlig min och små nervösa rörelser.

«Nej,» svarade hon snöflande och satte den lilla trubbnäsan i vädret; «jag kunde inte finna brefvet. Så det får vara till en annan gång. Och det kan ju också vara, att det rakt inte skulle

intressera,» — fru Nenni skrattade lite malitiöst. — «Och jag tänker, att vi också kan räkna på att framdeles få se herr Troedsson hos oss lite oftare än på sista tiden varit fallet; — eller hur, herr Troedsson?»

Då redaktören kort derefter bröt upp, blefvo de begge väninnorna sittande inne i fönstersmygen. Fru Nenni satt rak i stolen, med ögonen sänkta mot händerna, hvilka allvarligt hvilade i skötet.

«Hör du, Meta,» sade hon slutligen, sakta men bestämdt, i det hon blickade fru Philips vederhäftigt rakt in i ansigtet, «du skulle förälska dig i Troedsson.»

Fru Philips låtsade med en lat lyftning på ögonbrynen en öfverraskning och blef liggande inne i sitt hörn.

«Men jag ber dig, hvad tänker du!» utbrast hon likgiltigt.

«Som jag säger. Du skulle förälska dig i honom. Han är något för dig.»

«Men jag begriper inte, hur något sådant kan falla dig in. Han, som är så ung; och jag . . .»

«Ung! Puh! Ung! Otto är ungefär dubbelt så gammal som han; och jag skulle tacka min Gud, om han hade bara hälften af den andres förstånd och hans allvar. Det är det med *allvaret*, ser du. Du har för lite *allvar*, Meta. Du saknar de rätta *intressena*, de ädlare intressena. Genom ett samlif

med en allvarligt tänkande man som Troedsson skulle du få ögonen upp för kärlekens *ideellare* sidor. Och genom ett sådant samlif . . .»

«Skulle jag också gifta mig med honom!»

«Ja naturligtvis skulle du *gifta* dig med honom. Jag vet inte hvad du *tror* om mig . . . Hvad jag ville säga, jo, *det* ville jag säga: — Och genom ett sådant samlif skulle du äfven lära dig bättre förstå fru Montelins böcker. Han skulle ge dig det rätta sinnelaget derför. Du skulle få ögonen öppna för, hur mannen behandlar oss; och du . . .»

«För himlens skull, skulle Troedsson göra *det*. Menar du, han skulle bli *så* slem! Och *det* skulle jag genomgå för *andra* gången . . .!»

Fru Philips rynkade spydigt pannan och satte väninnan en blick af den högsta förfäran. Fru Nenni satt helt stum med sitt ifriga ansigte som ett rådlöshetens tecken; hon hade plötsligt tappat tråden.

«Hvasa'? Hu-u-ur hur sa' du! Ne-ej! Åhnej, jag menade naturligtvis inte *så*. Inte *så* . . . Åhnej, jag *vill* inte mera *tala* med dig. Jag tycker, I blir allasamman så *griniga*. Man kan snart inte öppna sin mun till ett allvarligt ord, utan att genast se den ena sitta och grina dumt här och den andra sitta och grina dumt der. Att Otto . . . ja, det kan man till nöd förstå, deröfver vill jag inte spilla ett ord; Otto är en så förfärligt ytlig natur, och han

har det alltsammans från den der förfärliga Svensson. Men att du, du Meta, en kvinna . . .»

Fru Nenni gick i stormsteg ut ur rummet. —

Redaktören gick febrilt fram genom gatorna. Ett visst något låg i luften, — något som anginge honom men som icke kunde slippa in till medvetandet genom de slutna sinnena. Plötsligt vaknade han upp, kom till sig sjelf: der var stim omkring honom, det luktade af boskap och landtliga högtidskläder; — han erinrade sig, att det var månadstorgdag, och påskyndade sina steg hem till tidningsbyrån: — der suto säkert landtmän, som ville pejla sin redaktör på ett eller annat ställe och väntade på honom. Sedan länge, tillade en stämma inom honom, — han var helt andlös, när han kom fram och sprang uppför de höga trappstegen.

Det var icke som värst många; bara en tre fyra stycken. Der hade *varit* många, meddelade faktorn honom ute i tryckeriet med låg röst och ett förläget leende; men de hade allasamman gått sin väg igen, då tiden gick och ingen redaktör kom. Redaktören, som ännu hvarken hunnit bli varm i kläderna eller lägga sig till med tjockt skinn, blef alltför understruket upprymd i sina försök att underhålla de tre fyra, som hållit ut att vänta på honom. Gubbarne blefvo allt stillare och fåordigare, ju mera den unge mannen pratade; till sist tego de helt, och blickarne gledo så underligt förbi honom, tyckte han,

som om han varit luft; han vädrade misstänksamhet och tappade dervid både hufvudet och annat samt hörde sin egen svada om väderlek och vårarbete och tullpolitik liksom långt borta ifrån och från en annan menniska. Den ene af de besökande efter den andre reste sig och tog afsked, — med ett visst något i sättet, som gick kallt igenom redaktören. Det surrade inne i hans hufvud, der han slutligen stod helt ensam kvar i rummet: du har burit dig dumt åt, du har burit dig dumt åt; fiasko, fiasko . . . . .

«Det var sannt,» — den gamle faktorn hade en sådan underlig blick, redaktören kände det, som om den såge tvärt igenom honom, — «på hotell Danmark sitter några manna från Refvietrakten och äter middag. Om inte redaktören ville titta in om till dem, sa' de. Så der vid 2-tiden.»

Redaktören kom beskäftigt i ytterplaggen igen och stack åstad. Han var helt glad; han kunde reparera fauten. Och Refvie: — det klang i honom som fjerran kyrkklockringning till helig julafton.

Det blef också ett godt och allvarligt tankeutbyte, sådant som det föresväfvade redaktören vara idealet af förhållandet mellan honom, som ställts på den ansvarsfulla posten af ledare för «Landtmannabladet», samt män som dessa, värdiga representanter för de höga intressen, hvilka han gjort till sin lifsuppgift att häfda. Vid smörgåsbordet och suparne redogjorde gubbarne för tullspörsmålets ställning ute

i bygderna; vid biffsteken och bieren gaf redaktören inblick i det spel, som drefs bakom kulisserna i tidningsverlden; och vid kaffet och punschen inne i ett privatrum höll han ett sammanfattande föredrag öfver status quo, hvilket utmynnade i ett framtidshoroskop, som kom gubbarne att gnugga händerna invärtes. Man satt andäktigt och hörde på; och då talaren hunnit slutet, var alltsammans ett enda bifallsmummel. Man tog honom vederhäftigt i hand, när man gjorde uppbrott, och tog ett omständligt afsked med inbjudningar och allahanda andra antydningar i långa omvägar, — redaktören kände sig rigtigt som en prest efter en lyckad profpredikan och var helt vimmelkantig af glädje och kraftkänsla.

«Har landstingsmannen nånting särskildt för sig här i staden i eftermiddag?» förhörde han sig upprymdt, — han stod ensam tillbaka med Per Larsson.

«Ja,» kom det långsamt och nytert, «det är . . . egentligen är det ingenting som helst som jag har att taga mig till. Jag har mina fruntimmer med i staden. Jag får väl titta upp om till dem ett tag nu.»

Der gick som en lång, hvilande ton af ljus genom redaktören. Han såg henne med ens, derute, derborta, en kroppslig syn midt i det obestämda, full af ljus som en bild i det svarta under de nerfälda ögonlocken, — den långa flickgestalten, det lilla blonda hufvudet, — en mjuk profil mot

bakgrunden af en gul imma och i ramen af en dörröppning, — en lång varm hand i sin, — två blå ögon, oändligt djupa, men genomskinliga ända ned till bottnen, sänkta in i hans, — — — han ville se henne igen, känna henne invid sig, omkring sig, — han måste, han ville, längtan och vilja i en enda stark och stolt och varmtsvällande sjelfkänsla . . .

«Jag ville också gerna få lof att helsa på dem och tacka för sist,» sade han. «Kunde det inte gå för sig att göra en liten titt in om till mig, innan det bär hem igen? Kanske roar det att se, hur en tidningsbyrå ser ut.»

«Ja, jag tackar; det skulle det säkert. Men tar det inte för mycket tid för redaktören? En sådan dag som denna har det väl inte varit mycken fred till att arbeta, tänker jag.»

Redaktören protesterade ifrigt.

Han störtade hemåt, tog de tre trappstegen i ett språng, beordrade den gamle försupne mannen, som vefvade tryckmaskinen, att lägga i en brasa inne i hans privatrum samt satte sig med bultande hjerta och torr strupe att klippa och klistra som en rasande, — tryckeriet behöfde «matsedlar» i långa banor, hvarenda spik var sedan länge tom, pojkarne stodo och hängde smått, och faktorn gick omkring och svor tyst. Tidningarna frasade, och saxen skar, men ännu ljudligare knäppte väckareuret: han tyckte

det stod inne i honom och knäppte, skarpt och hastigt och som om det ville eftertryckligt inprägla i honom, att det var tiden som rände så der.

«Så! Nu får det stå sig, tills kvällsposten kommer.»

Han hängde upp en extra lång matsedel — en hel novell, som han knyckt ur en stockholmstidning — och flög med en sista, mönstrande blick öfver alla spikarna. Faktorn vände sig långsamt om, tittade öfver glasögonen kritiskt och strängt på den långa tryckta radängan och begynte att sätta igen utan att säga ett ord. Det stack till i redaktören, han skämdes så smått, men hade ingen tid till att tänka vidare deröfver; han lemnade efter sig en obehaglig tystnad, hvilken följde honom som en tyngd i hans samvete, gick in till sig, kastade den smorda arbetsrocken, kaflade upp skjortärmarne, tvättade sig, kammade sig, borstade sig, tog ny krage på, for i en rock, slök ett glas vatten, speglade sig, sparkade en matta, som han snafvat öfver och rört ihop, tillrätta igen med foten, slätade ut en bordsduk, lade ett täcke öfver ena sidostödet af soffan, der Nisse trots alla invändningar regelbundet satte märken af sina stora fötter, då han efter sin vana, som han kom direkt från gatan med smutsiga stöflar, lade sig hän att röka långpipa och läsa tidning, samt skulle just till att pusta ut och se sig omkring, då det knackade ute på kontordörren.

Bakom föräldrarne stod Elsa derute i förstugan och tittade helt skyggt in, — hans första blick hade sökt henne. Då hon steg in öfver tröskeln, var hon blossande röd; en liten varm blodvåg sköt äfven uppåt i honom, — den första hemliga vetskapens lycka; och då de togo hvarandra i hand, gledo deras blickar förbi hvarandra.

Han hjelpte dem ytterplaggen af och förde dem in i sitt enskilda rum. Det var litet och lågt, med enkla möbler, en trasmatta längs golfvet, gamla tapeter och två små fyrrutiga fönster, hvilka suto lågt, ut till en gårdsplats med ojemn stenläggning, der solen lyste bara på förmiddagen. Men golfvet sken blekt af renskurning, icke ett damkorn var att se, inne i ena hörnet stod ett gammaldags ur i träböle och knäppte vederhäftigt, och i fönstret hängde en bur med en kanariefågel i, — den hade värdinnan låtit bli hängande hos den nye redaktören, hvilken inte nänts taga hedersgumman ur hennes villfarelse, att det vore en välkommen gåfva. Det hela såg mera ut som familjerum än som ungkarlsbostad; och snarast skulle man ha velat antaga, att en ensam enka eller en ung flicka inrättat sig här.

Mor Per Lars satt upprätt i den svarta korgstolen med den urblekta, blommiga sittputan och såg sig rundt med sina lugna, uppmärksamma ögon. Derpå fäste hon dem på redaktören med en lång, rättfram och tillitsfull blick samt under en ännu mera

talande paus. Hon sade ingenting; men redaktören kände, långt starkare än om det sagts med ord, att han åtnjöt Elsas mors mest oinskränkta förtroende, och var stolt och glad deröfver som ett barn, som man berömt, — med ännu en annan, ny, bäfvande visshet derinunder.

Han hemtade ned röksakerna från hörnhyllan vid sängen samt en bricka med punsch- och vattenglas från skåpet, gick ut och kom tillbaka med en butelj Faxespunsch och en selterssifon, som en af sättarpojkarne sprungit öfver till apoteket efter.

«Ja, och så skulle vi ha oss en kopp kaffe,» sade han, vänd till mor Per Lars med en upprymd och brydd min. «Men jag har bara två par koppar,» tillade han leende.

Mor Per Lars såg helt skälmskt tillbaka på honom.

«Skall det nödvändigt vara kaffe, men det är ju inte alls nödvändigt,» sade hon skämtsamt, «så är det ju också nog.»

«Jo visst ska vi ha en tår kaffe,» — — — redaktören sysslade redan med en spritmaskin, hvilken hade sin plats borta å en byrå.

Mor Per Lars' blick gled hän till dottern, som stod vid fönstret och gjorde sig bekant med kanariefågeln, och blef hvilande på det något förfjamskade ansigtet med ett visst glimt af humor i de klara, blå ögonen.

«Men det kan du då göra, Elsa,» sade hon. «Låt Elsa koka kaffet, herr kandidat!»

Den unga flickan spratt till och gick blodröd i synen hän mot byrån, der redaktören hade vändt sig om emot henne med lysande och förlägna ögon. Han radade beskäftigt upp framför henne en bleckdosa med det malda kaffet, en messingskanna och en karafin friskt vatten; och hon gaf sig med tafatta rörelser i tu med det hela, slog vatten i kannan, ställde den öfver maskinen och tände på.

«Så, nu brinner det,» konstaterade redaktören. «Ska vi kanske sålänge, medan vattnet kokar, göra ett slag ut i tryckeriet och se på hur det går till att trycka en tidning? Ifall det roar!»

Och de tågade ut i tryckeriet, der den gamle faktorn efter en sträng, pröfvande blick öfver glasögonen blef en värdig och artig ciceron, medan alla åtta pojkarne arbetade värre med beskäftiga fingrar i typkasten och nyfikna ögon efter den unga flickan och den gamle suputen vefvade maskinen, som om det gälde en premieuppvisning, — sågo, hur typerna ställdes samman till linier och hur korrekturen afklappades å långa remsor af fuktadt papper och hur hela arken gledo tomma in å ena ändan af maskinen och kommo glidande ut igen å den motsatta och vändes sirligt om af de begge träspjelorna, hvilka ideligen beskrefvo sin båge, samt så med ens lågo der, det ena ofvanpå det andra, klipp- och klar- och färdig-

tryckta. Och man tackade den gamle faktorn, som blidkad men torrt meddelade redaktören, att det fans mat nog för i dag, och gingo tillbaka in, der vattnet redan sjöd och bubblade och rök. Och Elsa lade den bruna materian i påsen och lät vattnet gå igenom och brygden stå och sjunka, och stod der i redaktörens lilla tarfliga ungkarlsrum och sysslade så händigt och stilla och hemmavandt, som om hon här kände sig som mora i eget hus. Och så serverade hon kaffet, som smakade godt, och värden slog i punsch och strök tändsticka till cigarren; och så blef man sittande i gemytligt och förtroligt samtal, såsom inom närmaste slägten, då ett ungt par har besök af föräldrar, ända tills det knäppte och slog borta i träbölet och det var tid att bryta upp och gå till tåget.

Nere i Hamngatan hade mor ett ärende in i en butik, och far följde henne in för att betala. De begge unga gingo långsamt allena i förväg nedåt mot Kanalen, brydda och saliga på samma gång, begge två, vid att gå så der samman under allas ögon samt bytande de mest likgiltiga ord med läpparne.

Just som de veko om hörnet med uppgången till Baudes konditori, lupo de rakt i famnen på Nisse. Han stod framför dem, helt plötsligt, innan de hunnit rigtigt besinna sig derpå, och betraktade dem med sina genomborrande ögon under de buskiga brynen.

Der måste ha legat något visst förrädiskt öfver det unga paret, ty Nisse knep munnen samman och fick en eftertänksam min.

Han stod en stund och såg sig den sällsamma uppenbarelsen under stumhet an. Den unga flickan blef röd; och redaktören plumpade naturligtvis, för att sauvera situationen, ut med en fullständig fånighet.

«Hm,» sade Nisse och tog sig om hakan. «Får jag kanske lof att bjuda herrskapet på limonad och kakor,» — han blängde upp till konditorifönstren. «Nå så,» afbröt han sig hastigt, — han hade fått syn på Per Larsson uppe i gatan och fann, att det var hög tid att rädda sig, «det var inte tid till det, — sa ni så? Ja, alltså, go' afton, godt folk. Men förhasta er bara inte; ni kommer tids nog ändå dit hän ni ska; det går mycke mycke för fort. Åsnan är en betydligt djupare lifsfilosof än ungdomen. Go' afton! Helsa hem till far och mor, Elsa!»

Nisse tryckte cylindern ned i pannan och räddade sig med underligt långa steg öfver till andra sidan, der han utplånade sig någonstädes framför Kafé Horn. —

Det var redan lidet långt ut på kvällen, då redaktören efter slutadt arbete steg utför den höga trappan och ned på gatan. Han blef ett ögonblick stående med rocken öppen och drog ett djupt andedrag: den friska nattluften hade slagit emot honom och väckt honom ur den djupa och stilla bedöfning,

hvari man försättes genom ett långvarigt arbete vid lampan. Luften var helt ljum, stjernorna tindrade matt, gatan låg tom och tyst, — hans själ fyldes som med vårnatt. Det spirade, det svälde, det bröt sig uppåt som skott i varm jord, och det ropade då och då till i hans stämningsstillhet som sent på kvällen ett enstaka vipskri långt borta från en ängssänka.

Han hade skrifvit ett vårstycke för tidningen. Han tyckte, det doftade varmt och friskt som det nybakade brödet. Han var ännu helt full af den stämning, ut ur hvilken det födts; men när han trädde in å Frimurarekällaren bland ljuset och sorlet och många menniskor, förflygtigades vemodet deri med ens, såsom när en dimvägg plötsligt remnar för solen och upplöses; och hans väsen fyldes i ett nu med en stor, full, stilla lycka.

Vid ett af småborden satt Nisse med servietten instucken under skjortkragen och fördjupad i matens andakt samt knäckte kräftklor mellan sina starka kindtänder. Han blängde likgiltigt upp på den unge mannen, låtsade spritta till, höll kräftan utsträckt framför sig samt stirrade på det soliga ansigtet.

«Har du vunnit på lotteriet?» sade han.

Redaktören såg ned på honom, log godmodigt-öfverlägset, slog sig ned, lade armarne på bordet, drog upp ögonbrynen, talade och sade:

«Min kära Nisse, du är säkert en svåra vis

man, särskildt i din egen föreställning; men först och främst är du en smula monoton, och vidare fins det allt bra många saker mellan himmel och jord, som inte ens din filosofi drömt om. Ja. Du har ingen tro mer, inte någon som helst; och den som inte tror mer, han lefver heller inte mer. Tron, ser du, — tron, det är blodet, som pulsar varmt i oss, det är de skiftande känslorna som vi har, det är det vackra färgspelet i själen, det är de goda drömmarne, som vi hägna in lifvet med. Tron, ser du, det är lifssaften och vårkraften i menniskan.»

Nisse hade åhört detta märkliga tal under djupt lugn. När den andre slutat, stack han en kräftthorax in i munnen, sög, spottade ut på tallriken, krämtade och grep till nästa kräfta.

«Du behöfver kvinnor, min son,» konstaterade han vänligt.

VI.

I fönstersmygen i herrskapet Amnells salong suto en förmiddag ut emot högsommaren frun i huset, hennes väninna fru Philips samt hennes förtrogne, redaktör Troedsson. Markiserna voro nerfälda framför alla fönstren, så att rummet låg i en gul halfskymning; trottoirstenarna dernere formligen gnistrade i hettan, och luften var redan nu så här tidigt på dagen tryckande.

Redaktören satt och höll en hektograferad skrifvelse i handen, som fru Amnell just öfverräckt till honom. Det var en redogörelse för det nygrundade sällskapet «Antivivisektionens vänner», hvari fru Nenni intog en mera framskjuten ställning och för hvilket hon gjorde propaganda med hela sin lilla ifriga person, sedan hennes man en dag kommit hem och «gjort sig vigtig» i denna sak.

Otto Amnell hade en kväll sutit i ett lag å Kramer.

«Hör nu, bror Amnell,» hade hans vän stadsläkaren sagt, «hvad är det din lilla fru finner på?»

Otto Amnell visste om ingenting, vred sinå små mustascher och gaf en skygg blick.

«Jo, hon grundar ju en kvinnoförening till skydd för poggorna. Här i sta'n skall det gälla mig särskildt; der ska ske styggelser i mitt laboratorium. Bland annat lär jag plocka ut hjernan på poggor, för att ha det djefvulska nöjet att se, hur de ändå kunna hoppa.»

Otto Amnell skämdes och retade upp sig.

«Min hustru gör, hvad hon vill,» sade han med en olycklig ordvändning.

Stadsläkaren glodde på honom en stund.

«Ja, det syns,» bekräftade han torrt.

Otto Amnell såg plötsligt en otalighet af grinande blickar omkring sig, kom hem i yttersta raseri och gjorde en stor scen.

«Du gör mitt hus löjligt,» slutade han helt rådvillt, — Nenni stod framför honom med ett orubbligt lugn öfver hela sin lilla fasta person, lät honom gå på och teg äfven sedan ordförrådet sluppit upp för honom, tills han begynte vrida i mustascherna.

«Du gör mitt hus löjligt,» upprepade han med fullkomligt misslyckad värdighet.

«Du gör dig sjelf löjlig,» förkunnade fru Nenni, vände omsidan till och gick i stormsteg ut ur rummet — — —

«Var nu snäll och ta er ordentligt af saken i «Landtmannabladet», Troedsson!»

«Ja, ja,» — redaktören stoppade papperet i fickan och reste sig.

«Går ni redan?»

«Ja,» — redaktören tog upp fickuret. «Jag skall med tåget. Till Bökeberg. Der är stort landtmannamöte, och *jag* skall hålla föredrag.»

«Men det skulle vi höra på. Det hela vore *lärorikt*. Törs man vara med, Troedsson? Ska vi inte taga med dit ut, Meta?»

Fru Philips halflåg inne i sitt hörn och såg likgiltig ut. Men så föllo hennes blickar i det samma på redaktören: — den unge mannen såg helt bestört ut vid fru Nennis plötsliga frågor och blef med ens röd. Fru Philips lyfte sig intresserad fram ur sitt hörn och såg nyfiket på honom, — der stack något under!

«Men det var ju henrivende,» sade hon lifligt. «En sådan vacker sommardag!»

«Då ta vi en vagn. — — Otto!»

Det tassade mjukt borta i rummen, och Otto Amnell kom till syne i dörren.

«Hvad är det? God dag, Troedsson!»

«Vi ska fara till Bökeberg,» förkunnade fru Nenni. «Körtur.»

«Ah så, skogstur. Det är inte dumt, du. Skönt! Bli vi för oss?»

«Det är folkmöte, begriper du; med föredrag af Troedsson.»

Otto Amnells ansigte blef långt och förmörkadt och eftertänksamt.

«Ytterst intressant. Det är förbannadt skada, men de fördömda stilböckerna, som jag måste ha färdiga . . . . . Men jag ska genast telefonera efter en vagn» — — — han försvann hastigt in i sitt arbetsrum, der man strax derpå hörde honom ringa och tala i telefonen.

Då redaktören kom hem till sig, suto der Nisse och Bob och väntade på honom sedan länge; de skulle med och referera mötet för sina tidningar, och de tre kollegerna hade naturligtvis aftalat sällskap.

«Nu kila vi på då,» ropade Nisse och grep sin oskiljaktiga handkoffert. «Annars går tåget ifrån oss, och vi komma för sent till skojet.»

«Ja,» sade redaktören, «raska ni på! Men jag kommer att åka ut. Med Amnells.»

Nisse tjurblängde på honom.

«Med hvem, sa du? Amnells . . .?»

«Nåja, fru Amnell; och . . . nåja, ett sällskap . . .» — redaktören blef röd.

Nisse betraktade honom länge och allvarligt, såsom en läkare en minderårig patient.

«Kom, Bob,» sade han doft och gick före ut genom dörren. —

Nisse hade lagt beslag för sig och Bob på bästa bordet å restaurantens öfre frontveranda. Der suto de nu efter middagen i sitt mätta garçonmajestät och matsmälte till cigarren, kaffet och punschen, hvilken senare Nisse hemtat fram ur sin handkoffert, samt betraktade det växande stimmet inunder sig fågelperspektiviskt. På vägen uppför skråningen ringlade sig, än tjockare än tunnare, en oafbruten, brokig menniskoström; det fylde sig raskt kring borden å platsen framför restaurationsbyggnaden; ett kaos af rörelser og sorl, öfver hvilket det ljusgröna, solgenomlysta bokhvalfvet slöt sig som en sval och luftig orörlighet.

Plötsligt satte dansmusiken i, — sex falska bleckinstrument; Nisse hoppade till på stolen och ryste, som om han fått sand mellan tänderna.

«Så skulle då också djefvulen . . . . .»

Ett ungt par, som i detsamma kommit upp i verandahörnet, fick mottaga blicken till denna ed, hvilken ju alldeles icke var tillämnad dem annars, — med det resultat, att de blefvo stående samt efter en tyst och generad rådplägning förfogade sig tillbaka utför vindeltrappan igen.

Dansen gick å begge banorna, så att dammet stod upp i den torra luften. Nisse satt stum och såg ut i stimmet och solskenet med sammanbiten

mun och ett mörkt ansigte. Men så fick han syn på en småvuxen dräng, som dansade polkan med en massiv piga och detta på det gammaldags sättet, att kvinnan ryggar sig, medan mannen skjuter på. Det gick långs ena sidan af dansbanan, långs den andra, rundt om; paret knuffades hit, knuffades dit af de andra kringhvirflande paren, men seglade stadeliga fram i sin raka kurs mellan alla dessa oroliga böljor. De sågo icke till höger och icke till venster och hade oigenomträngliga ansigten, som om de fullföljde en tung och oafvislig pligt, pålagd dem af försynen.

Nisse ulkade till så högljudt, att bordslagen inunder honom vredo hufvudena uppåt balkongen, samt grinade med hela synen.

«Hä,» afbröt han sig, tittade stinnt tillbaka på de många ansigtena och slök ett helt glas punsch.

Der hade kommit en danspaus, banorna voro tomma, och uppe å musikestraden stodo messingsinstrumenten allena och blänkte i solskenet. Alla deltagare, som kunde väntas, tycktes redan vara församlade: vägen ner mot jernvägen låg tom, och å platsen nedanför balkongen såg Nisse Per Larsson och de andra mötesinbjudarne stå i en klunga och jemföra sina fickur.

Då varseblef han från sin upphöjda utsigtspunkt något bjert lysa fram mellan trädstammarne nere vid vägkanten. Nisse spände ögonen i; det ljusa försvann bakom en bokstam, lyste fram igen,

blef borta, — med ens dök det fram och stod midt på vägen.

«Bob,» sade Nisse, «gluggarne upp! Nu börjar föreställningen.»

Uppför vägen kommo en herre och två damer. Bob spärrade upp två lystna blå glotsögon och drog ut sitt pipskägg; Nisse sköt cylindern ned i pannan och lutade sig fram med armbågarne på knäna och den framskjutna hakan stödd mot käppens silfverknapp. Det bortersta bordslaget dernere hade också fått syn på trion och satt redan tyst och tittade; från bord till bord liksom lopp en hemlig och snabb ledning, man afbröt sig midt i samtalen, och alla vredo hufvudena på en gång; sjelfva klungan af inbjudare hade, der de stodo för sig midt på den öppna platsen, vändt sig om emot de kommande; och under detta allmänna stumma intresse tågade Troedsson och hans begge damer in på skådebanan.

Under detta stumma intresse dolde sig hos åskådarne de mest skiljaktiga känslor, allt efter kön och ålder. De unge männen grinade smått bakom hvarandras ryggar; mödrarnas ansigten uttryckte ett förvånadt ogillande; inbjudarne och andra makar och fäder iakttogo i sin hållning ett visst oigenomträngligt och neutralt afvaktande, såsom inför ett fenomen, der misstrogen försigtighet höfves en vederhäftig man. Men öfverallt suto de unga flickorna i sina mer eller mindre ofullkomliga sommartoiletter, hvilka de ännu

för ett par timmar sedan derhemma skämts öfver att visa sig i, så fina som de voro, och sträckte hals med afundsjukt nyfikna och ovilligt beundrande ögon.

Alla dessa skiljaktiga känslor och detta ena och samma stumma intresse gälde uteslutande den ena af de tre främmande, hvilka helt långsamt närmade sig den väntande åskådareförsamlingen. De flesta glömde till och med att lägga märke till, att Troedsson här och hvar lyfte på hatten; och fru Nenni tittade sig förgäfves omkring efter uppmärksamhet för *sin* lilla intressanta person. Fru Philips samlade alla tankar och blickar på sig, såsom i en enda strålande brännpunkt. Och hvad som verkade detta, var icke hennes svarthåriga och gulhyade skönhet af en exotisk sort, hvilken dittills icke dykt upp inom dessa landamären; det var drägten allena. Något sådant hade på sin höjd *de* sett, som varit på teatern. Hon bar en kostym af gult råsilke, på den gula sommarhatten lyste vallmoröda blommor, den gula parasollen var fodrad med rödt, hvarifrån ett skärt återsken göt sig ned öfver ansigtshyn, och när hon vid ett par tillfällen grep med den långbehandskade handen och lyfte på kjolen, skimrade en röd strumpa inom den gula skon.

Den främmande uppenbarelsen skred samman med de andra två likgiltigt och halfleende fram utmed raden af alla dessa ansigten och blickar, utan att synas lägga märke till det uppseende hon väckte.

Uppe å balkongen satt Nisse och slukade det hela; hela mannen var bara två små grå ögon under ett buskigt bryn.

«Drottningen af Saba, Bob,» sade han. «Drottningen af Saba.»

Redaktören helsade under stort hattaftagande på Per Larsson och de andre inbjudarne samt verkställde derpå med några tveksamma, förklarande ord presentationen mellan de senare och de begge damerna, hvilka först stannat på något afstånd. Fru Nenni skakade gemytligt hand med ett par af gubbarne, hvilkas namn hon erinrade sig från redaktörens orienteringstal under vagnsfärden; fru Philips åter blef stående der hon stod och gjorde bara en gemensam böjning på hufvudet åt dem alla, hvilket hade till följd, att de ännu en gång villrådigt lyfte halft på hattarne.

Man jemförde sina ur igen, musikanterna ställde sig upp med instrumenten framför munnarne, alla bordslagen stego upp och ordnade sig i tåg eller i fria grupper, spelmännen lyfte på en gång sex högra fötter och blåste sex par kinder ut, och under en skrällande marsch försvann församlingen inåt skogen, der den med grönt och flaggor smyckade talaretribunen reste sig ett stycke borta.

Uppe på verandan satt Nisse och lät med synbar njutning tåget defilera förbi sig.

«Satans apor! Det är död och synd, att jag

inte fått se också Otto Amnell gå med här. Lilla frun håller sig styf; det är ben i det fruntimret. Men drottningen af Saba mår illa. Se på drottningen af Saba, Bob; hon grinar, som om Per Larsson sagt en artighet öfver hennes förtjusande falska tänder. Der kommer redaktören. Titta, Bob,» — Nisse drog vid synen med en ohygglig grimas mungiporna ända upp till öronen. «Pojken ser ju ut, som om han gjort sig våt i byxorna. Pimpla på, Bob! Men herre Jesus, hur ser du ut i synen, menniska! Du är ju röd som en hummer. Allt det mjöl, som nu kommer att malas här, skulle inte räcka till att återgifva dig oskuldsfärgen. Men genera dig inte för det, Bob; min punsch är ärligare vara än deras mjöl. Skål på dig, gamla gaskpotta; och i botten. Ty nu går ridån strax upp för denna unika blandning af Hamlet och Don Quixote, som är vår unge vän redaktören och der vår herre alldeles glömt att bifoga en tillsats Barnum.»

På talaretribunen, bland grönt och flaggor, stod redaktören midt i sitt föredrag. Han kände sig i sjelfva verket så till mods, att Nisses bild psykiskt sedt träffade. Han hade under hela resan, der han satt i den hyrda landån och for till folkmöte samman med de begge fruarne, haft en pinsam förnimmelse af, att hans själsliga bonjour satt skeft. Och då han med sina damer skred fram utmed den långa fronten af ansigten, hade han

plötsligt fått syn på fru Philips' drägt och kände sig dervid otillpass, som om hela hennes person vore något, hvilket hängde utanpå honom sjelf, så att de miner af mångahanda art, han med skärpta sinnen varseblef omkring sig, gälde *honom*. När han steg upp på tribunen, såg han sig redan sjelf efter ändadt föredrag lemna densamma igen såsom en debutant, den der gjort fiasko. Han stretade emot, raffade sig upp, men det halp ej: *det* inom honom, som skulle hålla honom upprätt, hade vikit sig som ett dåligt stål. Han hade ingen röst, när han började; orden smuttade in i alla möjliga hemliga hål och blefvo borta; tankarne lågo som döda ting i hans hjerna, och bilderna miste färgen som under en giftig vind; han var matt i knäna, och kallsvetten bröt ut ur pannan. Hvad var det han pratade? Till hvem talade han? — dessa och andra frågor ställde han och besvarade han, och *de* utgjorde det lefvande motivet, det som upptog hans tankar, det som han hörde såsom reella ljud med lifvets underton i, medan hans föredrag liksom icke komme från honom sjelf utan blott dunkelt nådde fram till honom i en halfsömn eller i en halfyrsel. Han varseblef någonstädes der framför sig kända ansigten; han sade sig: detta är den, och detta är den; men de lupo ideligen samman för honom till ett enda, äfven det kändt, men med ett underligt förvridet uttryck, som om det vore bildadt af många olika;

och till sist blef det en clownmask med Nisses drag, som han hade inför sig i stället för en hel lefvande församling.

När redaktören, efter sitt föredrag om de «humanitära rörelserna» i samtiden till förmån för kvinnan och de små i samhället ända ned till de oskäliga djuren, omsider — liksom presten med sitt salmvers efter predikan — deklamerat ett nyligen offentliggjordt poem, hvari poeten står vid en störtad spårvagnshästs bår och patetiskt anklagar gatans stenhårda hus för detta tragiska öde, samt steg nedför trapporna igen, — då hade han bara en enda känsla: Gud ske lof att detta är öfver; om nu bara *allt* vore slut!

Mötesinbjudarne kommo och tackade honom; deras miner sade så mycket som: föredrag är föredrag, och att ett sådant har hållits är hufvudsaken, konstbesynnerligt är det hela, både föredraget och annat, men det gör heller ingenting, ty det har vi glömt alltsammans om ett par timmar, både på godt och ondt, vid tulldebatten och punschbålarne; säger ni der ett godt ord, som vi tycka om, så kan ni för vår skull annars gerna prata och göra hvad ni vill.

«Min hustru ville gerna se på en kopp kaffe,» inbjöd Per Larsson. «Jag vet inte, om jag får lof också bjuda redaktörens sällskap med?»

Här låg något annat och mera i minen och

tonfallet; det undgick alldeles inte den unge mannens genom sinnesrörelsen uppdrifna känslighet. Per Larsson hade just med sin hustru haft ett kort, lågmält samtal, hvarvid de båda sågo ut, som om de talade om väderleken. «Vi får väl lof att äfven taga *dem* med,» hade han sagt. Moran hade sett förbi honom ut i luften. «Ja, det får vi kanske,» hade hon svarat med ett särskildt leende, som Per Larsson icke såg för första gången i deras äktenskap.

Mor Per Lars var så upptagen med att duka upp kaffet under den gamla ensamma boken uppe på kullen, att hon rakt inte tycktes veta af, att de inbjudna gästerna närmade sig. Hon vände sig inte ens om, när de redan stannat bakom henne, utan fortsatte lugnt att ordna koppar och skedar. Per Larsson måste gå fram om henne och tillkännagifva deras närvaro.

«Här är vi redan,» sade han med en upprymdhet, som ingen mors själ kunde taga fel af.

Hon reste sig lugnt upp och vände sig om och hade framför sig redaktören, som helsade med osäkra blickar. Hon såg rakt in i dem med sina klara, blå ögon; som alltid; men hvad som i dag låg derinne i dem, det var detsamma som hennes man nyss sett kring hennes mun, — ett särskildt leende, men som gick kallt igenom redaktören, derför att *han* såg det för första gången. Fru Nenni räckte henne

med öfverdrifven hjertlighet handen och fick en rättfram blick och en lös hand och ett fjäskfritt goddag till svar, — mor Per Lars hade blifvit ännu mera stel och styf än vanligt; men då hon tagit fru Philips i hand och dragit sin till sig igen, gjorde hon en liten rörelse med den, — en liten rörelse, som ingen kunde säga sig ha sett, men som ändock fans, — en rörelse, som om hon skakat af den något djur med en slemmig hud.

I detsamma hade Elsa kommit med det färdigkokta kaffet. Hon gaf sig först till att ordna allt på duken; hon tycktes aldrig bli färdig dermed; det såg ut, som om hon i det längsta ville slippa ifrån det oundvikliga: att hälsa på gästerna. Ändtligen reste hon sig med en resolut rörelse, som alldeles var moderns; och Troedsson fick en blick, som gerna ville vara lång men icke kunde, — den gjorde ondt i honom, och han bad med sin om ännu en blick med ett annat uttryck. Han höll henne i handen; men hon hade bortvända ögon. Det varade icke mera än en half minut, alltsammans; men det hade dock varit som ett helt långt samtal emellan dem, deri hvarje den minsta känsloskiftning blifvit så tydlig som ett ord, så tyst som det var ikring dem . . .

Fru Philips fälde parasollen samman med en smäll; och det första, redaktören varseblef, när han släppte den unga flickans hand, var ett irriteradt

och moquant drag kring en mungipa, hvilket sade honom, att denna tredje person förstått allt.

En djup bedröfvelse föll öfver redaktören. Ur allt detta myckna visste han hvarken ut eller in. Det ena var precis lika otrefligt som det andra. Han bands fast här, och han bands fast der; men han stöttes också tillbaka, och lika mycket från begge hållen. Det gjorde ondt i honom, bara han såg på Elsa; han blef helt fuktkall i fingerändarne, då mor Per Lars' kalla klara ögon snuddade vid honom; och han kände hela tiden fru Philips' irriteradt moquanta min inom sig så lefvande, att den slutligen satt fast der i själen som ett aftryck. Han retade upp sig med henne; och *detta* intryck blef till sist det starkaste i honom. Detta hade åter bara till följd, att den elektriska spänningen å andra hållet gjorde sig än ytterligare märkbar; sjelfva Per Larsson började visa tecken till att stå under inflytande deraf. Blott lilla fru Nenni, som förnam allt men ingenting förstod och som höll fast vid, att intet alls *var* annorledes än det skulle vara, ref energiskt hit och dit i detta nät af afsigtliga och oafsigtliga missförstånd, hvilket osynligt men allt tätare spann sig ut kring den lilla gruppen; och dermed vann hon intet annat än att allt ohjelpligare insnärja sig sjelf i de fina maskorna.

Då man omsider efter en allt pinsammare kaffestund bröt upp för att bege sig ned till församlings-

platsen igen, der mötets hufvudnummer, tulldiskussionen, skulle gå af stapeln, hade remnan blifvit så bred och djup, att parterna gingo helt lugna och likgiltiga bredvid hvarandra, i känslan af att klyftan dock låge synbar emellan dem. Redaktören andades upp i ett löje af likgiltighet; och då han i detsamma fann fru Philips vid sin sida och hon genom en liten oaktsamhet kom att trycka sin arm hårdt in mot hans, fogade han sig resolut i att synas som hennes särskilda kavaljer och skred fram mot restaurationsplatsen och folkmassan med en viss sarkastisk nonchalans i min och gång.

«Hu—uh,» fru Nenni vek plötsligt af. «Der sitter den der förfärliga menniskan Svensson.»

Nisse satt också mycket rigtigt vid sjelfva ingången till matsalen och drack punsch med Bob.

«Nej, är det han,» utbrast fru Philips helt intresserad och blef stående. «Ska vi inte låta herr Troedsson presentera honom!»

«Jag vet inte, hvad du tänker på,» — fru Nenni hade vändt ryggen mot styggelsen och protesterade inträngande.

Nisse hade emellertid fått syn på dem, långt innan fru Nenni ännu uppdagat honom, samt höll skarp utkik. Af scenen framför sig begrep han, hvad klockan var slagen.

«Håll öronen styfva, Bob,» mumlade han. «Drottningen af Saba lägger an på oss.»

Bob for till, som om han fått en stöt, samt såg halft lystet halft skrämdt på Nisse.

«Sitt alldeles stilla, Bob,» fortsatte denne. «Inte röra en fena. Låtsa som ingenting. Annars äro vi förlorade.»

I sjelfva verket nickade redaktören redan helt gemytligt öfver till dem. Men Nisse märkte absolut ingenting. Redaktören nickade ännu en gång; Nisse tuggade en svordom mellan tänderna:

«Ryk åt . . . . !»

I detsamma gjorde redaktören en rörelse, som om han i nästa ögonblick ville styra öfver till dem.

«Generalattack!» mumlade Nisse. «Här måste brukas kraftmedel . . . . Marie!» ropade han med stentorsstämma.

Flickan kom springande.

«Kom hit, Marie! Närmare. Närmare. Men fort. Så ska jag hviska henne något roligt in i det lilla örat. Så der ja . . . .» Nisse hade slagit armen om det smärta lifvet, så att flickan rent af fallit in emot honom och satt fast der som i ett skrufstäd.

«Men herr Svensson då . . . !»

«Bara ett ögonblick, Marie. Bara ett enda litet ögonblick. Så får den lilla nosen socker. Du är en perla till tös, Marie. Det har jag alltid sagt. Och du vet ju, att Nisse Svensson aldrig gör en flicka förtret. Så att du kan gerna utan fara för

ditt rykte låtsa att ge honom en kyss, såsom en annan god gammal onkel . . . Så!»

Nisse sköt henne från sig och kikade ut om hennes rygg. På ett temligen ansenligt afstånd såg han de sig hastigt aflägsnande ryggarne af redaktören och hans begge damer samt den Per Larssonska familjen.

«Hä!» grinade han. «Det rensade luften. Sådant läder ska sådan smörja ha. Det gjorde du bra, Marie. Det kan du dricka en tår punsch af mitt glas på, Marie; det smakar bättre än kyssen, hva? Så; nu kan du gå till din pligt, Marie! — Det drack vi på, Bob; sådant tar på nerverna.»

Fru Nenni storgick, som om hon drefs att så fort som möjligt komma så långt bort som möjligt från den otäcka orten, och var alltjemt ett par steg framom de andra.

«En *förfärlig* menniska,» upprepade hon med andfådd förtrytelse. «En *förfärlig* menniska!»

Mor Per Lars kom efter med oförändrad gång och utan något uttryck i sitt ansigte, rak och styf.

«Det är ju mycket uppmuntrande för oss mödrar,» sade hon, «att fara på folkmöten för att bjudas på sådana vackra föredömen.»

Unga Elsa såg ut precis som sin mor; och Per Larsson gick sin väg fram som en vederhäftig man, den der icke spiller ord på en sak, som knappt ens förtjenar att dömas ned af hans stränga stumhet.

Efterst kommo redaktören och fru Philips. Han sneglade förstulet öfver till henne, — och mötte en blick, som gjorde honom yr och för hvilken han tog sin egen till sig igen.

«Det är en rolig en, er vän,» sade hon efter en stund, förtroligt, halft hviskande, så att de andra ingenting skulle kunna höra.

«Åh, det är ingenting ondt i honom,» genmälde han på samma sätt.

Fru Philips kom plötsligt tätt intill honom; hennes parfym löste sig liksom med ett, och fraset af hennes siden ryste in igenom hans nerver.

«Det tror jag också,» sade hon med en stämma, hvilken han kände såsom en het andedrägt mot sitt ansigte.

Derunder hade de hunnit ned till diskussionsplatsen, der inledaren redan stod uppe på tribunen. Deras sällskap hade gått vidare, och de blefvo stående för sig.

«Nu ska ni väl tala igen,» sporde hon, — i detsamma klämdes hon med en stöt in mot honom; massan trängde på.

Redaktören visste inte mer sjelf, hvad han gjorde; med en ovilkorlig reflexrörelse hade han gripit en hand, hvilken plötsligt brände mot hans. Den blef hvilande deri; och gaf en tryckning.

Redaktören deltog icke i diskussionen. Frågande blickar rigtades då och då öfver till honom från

inbjudarne; men utan resultat. Han förstod mycket väl, hvad man ville af honom; han insåg också fullt ut, att man *väntade* af honom, att han skulle afgifva sitt ord; han sade sig sjelf, att det vore en alldeles sjelfklar sak, att han måste uppträda, om också bara för syns skull. Men om man också kommit och sagt honom det direkt och han äfven sjelf velat, så skulle han ändå inte kunnat röra sig från stället; han kände sig fastnitad, der han stod. De begge händerna hade blifvit liksom till en, för hans förnimmelse; och när de ändtligen måste lösryckas ur hvarandra, gjorde det rent fysiskt ondt i honom, och han kände sig plötsligt kall i kropp och själ, som om en organisk värmeledning afbrutits.

Vid bålarna talade någon för honom såsom «Landtmannabladets» redaktör och dagens föreläsare; och derpå svarade han, helt mekaniskt. Han blandade sig i stimmet, der man under spritens inverkan begynte komma i tagen och mindre passa på sin nästa. Fru Nenni orerade värre, än här än der; man lyssnade med stum förvåning och en viss återhållsamt sympatisk respekt till den lilla energiska stadsfrun, ehuru man egentligen inte förstod ett muck af hennes tal. Fru Philips gick mest helt ensam för sig; hon talade till ingen, och ingen talade till henne; hon slog långa lofvar omkring församlingen, gjorde en liten afstickare hit eller dit

och kom tillbaka igen, — redaktören såg henne med långsam gång styra inåt skogen.

Det skymde; ett par män sysslade redan borta vid fyrverkeripjeserna. Kvällen var varm. Redaktören försvann obemärkt ned bakom restauranten, tog vägen bortom dansbanorna, satte öfver vägen, stack raskt af in mellan trädstammarne, skymtade snart den gula gestalten inne i det varma halfdunklet, saktade sin gång samt kom helt långsamt efter henne. Hon vände sig om vid ljudet af stegen och blef lugnt stående och inväntade honom, som om det varit en aftalad sak, att han skulle komma.

«Icke sannt, det der är tråkigt,» sade hon och lade hans arm fast in under sin.

De gingo, begge tysta, allt djupare in i skogen, der det blef allt mörkare. I början mötte de då och då ett litet sällskap eller ett ensamt par; så upphörde äfven de. Äfven sorlet uppe från församlingsplatsen blef allt otydligare; och var på en gång förstummadt. Allt mörkare; allt tommare; allt tystare. De gingo och gingo; redaktören visste icke hvart; på smala, svarta stigar, der de måste sluta sig tätt samman, för att kunna gå jemsides, och der de blott förnummo hvarandras andedrägt; så plötsligt öfver en halfljus skogsöppning; han följde och följde i en halfvaka, som var full af en klar och svällande vilja: den väckta manbarhetens första genombrott.

Blott en gång vaknade han upp till ytterverlden:

i halfdunklet ett godt stycke framme skymtade han tvenne gestalter komma mot dem och igenkände på någon gest Nisse. Han sköt hastigt sin följeslagarinna hän bakom ett busksnår; men hade redan då den säkra förnimmelsen, att Nisse sett dem.

De begge skepnaderna närmade sig och döko fram å den ljusa öppningen. Redaktören kände rent af, huru två små grå ögon under buskiga bryn trängde genom snåret, der de stodo med återhållen andedrägt.

Nisse pratade och pratade.

«Hörde du, Bob,» sade han, just som de gingo förbi. «Hörde du inte! Det suckade nånstans derinne. Hvi suckar det så tungt uti skogen, Bob? Det är en farlig natt, Bob, för unga och obefästade sinnen. Jag sjelf känner såsom en orientalisk glöd omkring mig. Gud hjelpe allt svagt kött . . .!»

De begge vandrarne försvunno in på skogsvägen åt andra hållet; och kärleksparet vågade sig omsider fram igen från sitt gömställe. De hunno ner till Ydingesjön. Skogarne stodo dunkla kring det blankstilla vattnet; månen steg just upp och gjorde randen ännu mörkare, natten helt ljus; blott ett årslag var att höra; den första raketen sköt röd upp i den nattblå himlen och slocknade igen, ljudlöst.

De hade satt sig på en träbänk, som uppslagits mellan två bokar.

«När jag nu i öfvermorgon far hem till mig

igen,» sade hon och log och stack med parasollen i sin gula sko, som hon sköt fram under kjolen, så att den röda strumpan syntes, «och gjort våningen tom på menniskor, och sitter ensam i skymningen och väntar . . .»

Hon satte ansigtet tätt intill hans.

Det sjöng och sjöd honom i öron och blod; och omkring sig och henne såg han med ens ett litet kringslutet rum med rosenrödt ampelsken öfver något hvitt. Han svarade ingenting, men kastade henne inemot sig, så att hon skrek till.

VII.

Följande dag utåt förmiddagen satt Nisse inne i en berså utanför Horns kafé och njöt sin frukostrisp: smörgåsar, sup och Tuborgs pilsner. Derute föll formligt hettan; en vattenvagn skramlade just långsamt förbi med sin svalkande sprutstjert.

Nisse tog af sig cylindern och ställde den på bordet samt strök sig med näsduken ned öfver det svettiga ansigtet. När han efter denna akt fick utsigten fri igen, rultade vännen Bob fram inom hans horisont på väg neråt mot hamnen till.

«Bob,» vrålade Nisse och lät munnen stå på gap efter ropet, i väntan på verkan.

Bob tvärstannade, vände sig om, hjulade med ena armen, då han fick syn på Nisse, och kom styrande upp mot hotellet. Hans stora gula pipskägg stod rätt ut från hakan, som om solen droge

det till sig, och bonjouren hängde fram öfver magen, som om denna vuxit under natten.

«Go' morn, Bob,» sade Nisse. «Har du tid att dricka ett glas vermouth — eller kanske konjak och vatten? Jag ville nemligen tala med dig.»

«Ja, si, dä ä allt en fråga, dä. Jag skulle allt titta på snälltåget, om der kommer nå'ån mä, som skall in i blade.»

«Obehöfligt, Bob. Jag kontrollerar packet härifrån. Oscar! Konjak och vatten för herr Bjerkander!»

Kyparen bragte det rekvirerade och ställde sig upp utanför bersån med servietten under armen. Nisse blängde hän på pojken.

«Gör sig osynlig, Oscar!» kommenderade han torrt.

Oscar bugade sig, grinade, och försvann.

Nisse slog i en sup, krämtade ett tag, sade skål, blundade, och slök. Derpå stoppade han en hel saltköttssmörgås in i munnen och uppgick en ansenlig tid helt och hållet i att förarbeta densamma. Slutligen blef han färdig dermed, strök sig med servietten om munnen, drack med ett ansigtsuttryck af otillgänglig smaknervsupptagenhet långsamt ett glas pilsner, torkade sig ännu en gång med servietten kring munnen, satte cylindern på, grep en tandpetare och lutade sig tillbaka mot soffryggen.

«Ser du, Bob,» började han, «det gäller redak-

tören. Pojken har syltat sig in på alla vis; och det behöfves nu en stark och vis hand för att sätta honom på gled igen här i detta lifvet, som ju egentligen är så satans enkelt men som dock besynnerligt nog förekommer många så invecklad. Den handen ska jag räcka honom; — och det hade ingen far gjort.

Jag kommer just nu från min värderade väninna, köksan Hanna. Jag menade i min skrupulösa samvetsgrannhet som så, att jag i en så ömtålig sak som denna dock också borde inhemta råd hos en kvinna, som hyste moderliga känslor för pojken, och framställde derför i dag morse casus för Hanna, medan jag följde henne hem från torget. Vet du, hvad denna utmärkta kvinna svarade, Bob? «Hellre gifta sig än brinna, herr Svensson,» sa hon, — lite giftigt naturligtvis; nå, det var ju annars i sig sjelft ett vist ord; men saken är ju betydligt mera invecklad än så.

Den förhåller sig nemligen så här. Redaktören är förälskad i unga Elsa. Men han är också förälskad i drottningen af Saba. Drottningen af Saba är ett . . . nå, ordet kan vara detsamma, jag ska inte såra dig i dina kyska känslor, Bob; och unga Elsa är en gås. I gåsen har pojken förälskat sig liksom han förälskat sig t. ex. i «Landtmannabladet», — «uppgift», «ideal», «mannens dröm», ja, det der förstår vi inte mer, Bob, men det gör ju heller ingenting. Och i drottningen af Saba har

han förälskat sig, derför att drottningen af Saba nu en gång för alla satt sig före att förföra honom. Nu står han der såsom en annan åsna mellan dessa begge foderhäckar och vill äta af dem begge och ser inte, att de äro precis lika tomma, båda två. Och låter vi honom stå ännu en tid i denna dilemma mellan englavinge och underkjortel, så gör han ofelbarligen en dumhet, på ena eller andra hållet. Ty att gnaga på en alltför ren englavinge är precis lika magert som att gnida sig upp åt en alltför smutsig underkjortel; och det ena som det andra är lika grisigt. Det ena som det andra duger inte; ty det är halft.

För att tala tydligt, Bob, och i en bild, som *du* kan förstå: *en* hel sup smakar bättre än två halfva.

Denna ena och enda hela bägare med det utsöktaste hundradubbelt renadt ämnar jag framsätta för pojken i morn kväll. Det är närmast en kontramina mot drottningen af Saba; *hon* måste *först* neutraliseras; stickas ut med *bättre* trumf, Bob. Kanske creperar äfven andra parten med samma; två flugor i en smäll. Ser du, gamla gosse, pojken måste helskinnad ut mellan detta Scylla och Charybdis, som gerna infinner sig hos oss samman med det första mustaschfjunet. — Kom på slaget åtta, till redaktören. Fråga inte mera, Bob. Och grubbla inte för synbart öfver hvad du kommer att se eller höra, —

honni soit qui mal y pense; men dryp, så snart jag ger dig miner! — Se der är snälltågsboskapen!»

Nästa dag vid samma tid satt Nisse åter i en berså utanför Horns kafé vid sin frukostrisp: gaffelbit, sup och pilsner. Hettan störtade från den hvitglödgade himlen, och gatstenarne brände upp emot en. Framom hörnet kom redaktören, slog sig ned hos Nisse och såg afvaktande ut. Men Nisse satt och såg upptagen ut af sitt; han tycktes inte ens ha annoterat den andres ankomst.

Redaktören föreföll nervös; han gjorde en otålig gest och ville säga något.

«Vill du dricka något,» sporde Nisse likgiltigt.

«Nej.»

«Nej,» — Nisse försjönk igen i njutningen af sin gaffelbit.

«Hör nu, Nisse,» — redaktören flyttade sig oroligt på soffan.

Nisse gjorde en lugnande åtbörd med handen.

«Na na na,» sade han bara. «Så så så!»

Ändtligen lade han gaffeln från sig och sköt tallriken undan.

«I—ja,» suckade han och grubblade länge, som om han komplett glömt af både den andres närvaro och annat. «Ah så,» tog han fatt, som om han plötsligt erinrat sig, «det var ju sannt, jag har ju telefonerat efter dig. Ja ja. Jag ville bara säga dig . . . . . Ah!»

Nisse hade dragit mungiporna upp till öronen och knep ena ögat samman. Redaktören följde rigtningen af det återstående ögat och varseblef fru Philips styra nedåt mot hamnen. Nisse strök det stygga grinet bort med handen.

«Une page d'amour!» deklamerade han smältande.

Redaktören kände ett stort obehag inom sig och gaf Nisse en skygg blick. Men Nisse satt och såg så försmädligt hemlighetsfull ut, som om han i denna sak bure på ett outtömligt förråd af graverande on dit.

«Ja, det var ju annars det,» afbröt han pausen, i det han liksom svalde löjet in i sig, «att jag i kväll arrangerar en liten fest, hvartill jag härmed inbjuder dig. Den kommer att afhållas hemma hos dig och begynner klockan åtta . . . Nej, nej,» — Nisse slog godmodigt men bestämdt afvärjande ut med handen, «inga invändningar, min son! Det är alltsammans redan klappadt och klart och utan återvändo. — Der är tåget. Jag skall interviewa en teatermamsell från Stockholm. Klockan åtta alltså! Frid!»

Klockan åtta på slaget satt Bob helt ensam i redaktörens rum och väntade. Han höll Elsas porträtt i sin venstra hand och fru Philips' i sin högra; han hade tagit dem från bordet, såg från det ena till det andra och pratade med sig sjelf öfver sina intryck.

«Hon är nog rar hon, den lilla flickan. Men si,» — Bob sänkte rösten och hviskade med en blinkning åt någon osynlig andra person, samman med hvilken han bekikade en Susanna i badet —, «men si, danskan är heller inte att förakta, inte. — Nisse skulle väl aldrig vara svartsjuk,» sporde han högt.

Denna tanke förekom honom så lustig, att han måste helt hastigt ställa de begge porträtten från sig och skratta. Han spetade ut med de korta benen, satte handknogarne mot knäna och såg styft på sin osynlige vis-à-vis, medan pipskägget guppade och ansigtet blef eldrödt under ett obändigt, ljudlöst skratt.

I detsamma stöttes kontordörren derute upp, och hela det gamla huset gungade under tunga steg. I nästa ögonblick stod Nisse i cylinder samt med en uppslagen öfverrockskrage och en drypande paraply och fylde dörröppningen, så att Bob nätt och jemt kunde uppfånga ett glimt af ett litet flick-ansigte, som stack fram öfver hans ena skuldra och nyfiket tittade in.

«Sätt korgen från dig, Agda,» sade Nisse med en mild stämma, som Bob aldrig hade hört förr. «Och tag kappan af dig här. Seså, nu hänger vi upp den här; och så stiger vi på.»

Bobs pipskägg stod alldeles rakt ut; det sträckte sig lika styft som hans blickar hän mot dörren.

In kom, töfvande men med nyfiket framskjutet hufvud, en helt ung flicka. Hon hade späda former och ett par stora, ljusbruna ögon i ett litet ovalt ansigte, mjuktfjunigt som persikan. Hon såg ut som ett ungt rå. Vid åsynen af den främmande mannen stannade hon villrådigt, plockade i det brunblonda håret, som var benadt och bara framme vid pannfästet en smula burrigt, samt strök med händerna nedåt den enkla, ljusa kattunsklädningen.

Bob hade rest sig spänstigt som en tjuguåring och kom emot den oväntade uppenbarelsen med tindrande ögon. Men Nisse hade redan sett nog och motade honom.

«Bob,» manade han, lågmält men strängt. «Det är ingenting för dig. — Se här, Agda,» fortsatte han i alldeles förändrad ton och vänd mot den unga flickan — det lät som när en mor inpräntar de första, svårfattliga begreppen i ett helt litet barn —, «den här goda mannen ska du kalla för farbror Bob. Jag är farbror Nisse; och han der är farbror Bob. Säg: Go' kväll, farbror Bob!»

Den unga flickan slog plötsligt upp ett högt, fullt, klingande skratt.

«Go' kväll, farbror Bob!» ropade hon och skrattade igen.

Det lyste upp i hela farbror Bobs stora, öppna ansigte; och de stodo der midt emot hvarandra och skrattade i duo som två barn.

«Bär in korgarne, Agda,» afbröt Nisse.

Men Agda kunde icke komma ur skrattet.

«Strax, farbror Nisse,» ropade hon och skrattade vidare.

«Så'na tänder hon har!» — Bob ville ta henne om hakan.

«Bob!» manade Nisse.

Agda tittade skyggt upp till farbror Nisse, lade an en kyrkomin och skred sedigt ut efter korgarne.

«Det sitter allt bra löst på dig, ditt onkeldöme, Bob,» sade Nisse och granskade honom.

«Jag kan väl åtminstone få lof att titta på tänderna,» replikerade Bob förläget och giftigt. «Jag är då heller ingen Methusalem heller, vet jag.»

«Tag mig till exempel,» afklippte Nisse torrt.

Agda kom in igen, släpande med sig två tunga korgar, och Nisse gjorde i en hast bordet tomt.

«Bulla nu upp, Agda,» sade han. «Men tag först det hvita förklädet på dig, — det ligger der ofvanpå bordsduken. Så der ja; nu är du ungmor här i huset. Nu fattas bara unga herrn.»

Den unga flickan hade bundit det långa, vida, hvita förklädet kring sin smärta gestalt, bredde ut en skinande duk öfver bordet samt grep sig med rutin och raskhet an att servera de begge korgarnes innehåll i fyra kuvert. Ur den ena hemtade hon fram servicen, det renade, Carlsbergsölet samt tvenne af Nisses tjocka burgunder; och ur den andra fram-

trollades under hennes händer inför Bobs intresserade ögon en hel komplett sexa ända från kräftorna och sillsalaten och ned till den kalla fågelsteken med lingon, syltlök och smågurkor.

Just som Nisse drog upp bränvinsflaskan, gick det i ytterdörren, och man hörde redaktören skaka regnet af öfverrocken och hänga upp den.

«Silentium,» bjöd Nisse.

Tre par ögon stodo rigtade på dörren.

Redaktören kom in, kisande med ögonen emot det myckna ljuset, fick syn på det dukade bordet och log, fick syn på den unga flickan och såg allvarlig ut.

«Kom här, Agda,» sade Nisse, fattade hennes hand och förde henne fram till redaktören. «Räck hvarandra handen, barn!»

Barnen blefvo stående och stirrade på hvarandra, skygga och förlägna begge två. Den unga flickan visste inte rigtigt, om hon skulle se högtidlig ut eller skratta; *han* hade en sådan sträng min, men det tog sig också så lustigt ut. Slutligen räckte han henne emellertid under stumhet handen; och hon lade sin löst deri.

«Go' kväll,» sade hon kort och knyckte på nacken.

Dervid löste sig dragen i redaktörens ansigte; och der kom ett godt och ljust glimt inne i hans ögon, hvilket genast tände öfver i hennes.

Nisse hade stått och tagit sig om hakan och uppmärksamt följt med dessa skiftningar. Nu grymtade han ljudligt af välbehag, så som man kunde tänka sig att Gud fader gjort, när han skapat Adam och Eva och såg sig sitt verk an och fann, att det var allt ganska godt.

«Till verket!» bullrade han, slog sig ned vid det dukade bordet och stack servietten in under stärkkragen. «Sätt sig vid min högra sida, Agda; vid min venstra, redaktör! Dig vill jag njuta en face, Bob. Bjud kring sillsalaten, mor; så slår jag i supen. Alltså: helan går, mina herrar!»

Supén afåts under stigande stämning; man vardt röd och mätt och upplagd på alla vis och såg sig sjelf och allt i rosa.

«Sörj för kaffe, Agda,» förordnade Nisse. «Men starkt! Bed herr Kristoffer hjelpa till!»

«Strax, farbror Nisse,» skrattade hon, dansade hän till byrån och grep vattenkaraffen. Derpå besinnade hon sig plötsligt, hejdade sig, stannade framför redaktören, intog en sedig hållning och sade ytterst stillsamt med en stor och käck blick rakt in i det alltid något reserverade ansigtet framför sig: «Om herr Kristoffer ville säga, hvar jag kan hemta vattnet!»

Redaktören smittades och kom mot sin vilja helt och hållet ut ur sitt tröga tempo.

«Då måste vi ut på gården till pumpen,» sade

han. «Men det är en lång och mörk gång. Kom, så går jag med!»

Det unga paret försvann ut genom dörren.

Nisse grinade efter dem och försjönk i meditationer vid tandpetaren. Men Bob blef plötsligt orolig och sökte hala sig ut ur soffan, der han fått sin plats, utan att fastna i bordsduken och draga den med sig.

«Hvad går åt dig, Bob?» sporde Nisse.

«En kan allt tränga till lite motion, en ann' också,» genmälte han med en likgiltighet, som var alltför konstlad, för att inte förefalla misstänkt.

Nisse gjorde en konstpaus.

«Skäms, Bob,» sade han.

Bob sjönk med ett sätt tillbaka ned i soffan, så att det sjöng till i denna. Hans hakskägg stod rätt ut och skälfde af ursinne.

«Hör på nu, Nisse,» hväste han, «jag är ingen pojke heller, som man kan tillåta sig behandla så der, som om han ännu inte vore torr bakom öronen.»

«Nej,» konstaterade Nisse torrt, «du är en gammal bock, Bob. Sitt nu stilla, der du sitter, Bob, och gruffa inte.»

Bob vände ut och in på ögonen, gaf Nisse ett giftigt leende och drack ut sitt vinglas. Derute gick pumpen värre, och två muntra skratt blandades in i hvarandra. Om en stund kommo de begge unga in igen, våta och uppsluppna, — Nisse knurrade

högljudt vid synen — samt ställde sig samman hän att syssla med kokapparaten och uppgingo deri så fullständigt, som om de varit ensamma och inga andra närvarande.

Vattnet kokade, så att locket hoppade, Agda letade fram en flaska Caloric ur korgen, och redaktören satte fram punschglas. Han hade bara tre sådana.

«Ge mig ett och Bob ett,» arrangerade Nisse, «och drick I samman ur det tredje, barn! Men hemta mig först mitt dragspel, Agda! Det ligger derinne på skrifbordet, tror jag! Skål; botten upp! Tack, Agda! Sätt sig nu hän och håll sig stilla, ty nu ska farbror Nisse sjunga en rolig visa.»

Nisse preluderade, slök ett andra glas, preluderade igen, slök ett tredje glas . . .

«Alltså . . .»

Han krämtade och satte i: *

«Det var en gång en kvi-nna
Tra-la-la, la-la-la, tra-la-la.
Hon var en liten judi-i-nna,
Tra-la-la, tra-la-la, lá.

Och vill hennes namn I ve-ta:
Det var den liten Me-e-ta.»

Nisse lade instrumentet på knäet och fortsatte talvis:

* Melodi se sid. 67.

«Denna märkvärdiga kvinna tillhörde en gammal familj, hvilken ledde sina anor ända tillbaka till tiden för Kristi födelse och som under många århundraden varit bosatt i Litthauen eller eljes någonstädes emellan Jerusalem och Köpenhamn. Farfar —:

I loppor och löss och klå-da
Han traskade rundt med sin lå-å-da.

Han gick der i smuts och tra-sor,
Med hundarne i sina ha-a-sor.

Vid dagarnes ända han ha-de
Forretning i Mønterga-a-de.

Han gjorde i gamla klä-der
Samt arisk ära och he-e-der.

Tog femti i ränta för hun-dra;
Och åt sin ruttna flu-u-ndra.

Så gick han, den gamle ju-den.
Till helvetet vare han bju-u-den.»

Nisse lade dragspelet i knäet, strök sig öfver ansigtet, svor tyst en ed, grubblade ett tag, smuttade på glaset, och satte resolut i igen:

«Men sonen han kunde än me-ra:
Han kunde med konst cede-e-ra.

Han ville tappa af sy-ne,
Att familjen bar kroknäst try-y-ne.

Och derför han nämde sig Ba-rup, —
Den gamle het ärligt Ba-a-ruch.

Han sade, med patos i to-nen:
«Vi nordbor», — i första perso-o-nen.

Han tillbad det blonda och mje-lla
Och höll på det natione-e-lla.

Han älskade konst och di-ktning
Af borgerligt inhemsk ri-i-gtning.

Bak gatornas «blonda fack-lor»
Han fnös som en hingst — i ska-a-cklor.

Ty till maka han bara ha-de
En Sara från Mønterga-a-de,

Som var som de andra a-sen
Af denna aptitliga ra-a-sen.»

Nisse gjorde åter en paus, mumlade med en mörk min en hel del för sig sjelf, stirrade bistert och stinnt rakt ut framför sig, satte i sig ett glas punsch samt tog fatt igen, så att det kved och flämtade inne i instrumentet:

«Och nu så skall jag sju-nga
Om jomfru Meta, den u-u-nga.

'Vor datter, den schene Me-ta,
Vor elschkede sockerbe-e-ta'.

Som en Barup med äkta a-nor,
Hon drömde om blonda germa-a-ner.

Till man hon dock bara ha-de
En Isak von Mønterga-a-de.

Och Meta hon *var* en su-gga;
Och Isak han *vardt* en sku-u-gga.

Men då fann den schene Me-ta
På tid låta Isak ve-e-ta:

Att: Kan man inte me-ra,
Så måste man cede-e ra.

Nu kommo blonda germa-ner
I huset i långa ba-a-nor.

Isak han fann det otro-ligt:
Koscher, men inte ro-o-ligt.

Med tårar han gaf sin ma-ka
Den schene hemgift tillba-a-ka.

Han sade sig sjelf, att han ha-de
Dock hemma i Mønterga-a-de.

Fru Meta med spel och fa-nor
Gick öfver till sina germa-a-ner.

Som åren dock gingo, desvä-rre,
De blefvo allt äldre och fä-ä-rre.

Nu fastnar der högst någon to-sse
Af en skägg- och men-lös go-o-sse.

Ty:

Nichts auf Erden dauert e-wig
Tra-la-la, la-la-la, tra-la-la.
Auch die schönste Jüdin wird schä-ä-big.
Tra-la-la, tra-la-la, la.»

När Nisse slutat, blef det en god stund alldeles tyst i rummet. Bob såg ut som om han sute på nålar; han drog förtvifladt i sitt stora gula pipskägg med ett förläget leende: han tyckte, det var *för* stark peppar för redaktören och att Nisse varit för närgången. Unga Agda, som inte förstått ett muck af det hela, skrattade till, derför att man dock *måste* skratta, eftersom farbror Nisse sjungit något lustigt.

Redaktören satt blek, med spända drag och styfva blickar, som ville ha grepp i Nisses. Men Nisse satt orörlig, med armbågarne på bordet, och tycktes försjunken i djupa tankar. Plötsligt lyfte han dock ögonlocken upp under de sänkta, buskiga brynen; och ut sköt en lång, hård, grå blick, skarp och blänkande som ett stål, — redaktörens vek sig derunder.

Nisse förändrade icke en min.

«Sa' Nisse,» bekräftade han kärft.

Efter en halftimmas pokulerande märkte Bob till sitt stora obehag, att Nisse gaf honom ögonorder att försvinna. Han snodde sig på alla sätt, såg oskyldig ut, var forceradt liflig och upptagen; men det halp alltsammans ej: Nisse knep de skygga ögonen

vid en olycklig manöver, som de gjorde, och höll dem fast som i en jerntång.

Bob blef röd af raseri, men kom hastigt ut ur soffan.

«Ja si dä ä skada, men jag måste allt drypa nu, jag,» sade han hest. «Jag har nemligen lofvat träffa en person på Frimurarekällaren klockan elfva.»

«Nej hvad säger du, Bob,» sade Nisse ledset. «Men det är ju synd; här satt vi så bra samman. Men ett löfte ska man hålla, Bob. God natt, Bob!»

Bobs blå ögon gnistrade emot honom; hakskägget stod rätt ut mot honom och skälfde.

«God natt med dig, Bob,» upprepade Nisse vänligt. «Säg godnatt till farbror Bob, Agda! Och att det är med smärta, vi alla se honom skiljas hädan.»

Efter ytterligare en halftimma ryckte Nisse plötsligt upp fickuret, svor till, for upp och kom i ytterrocken. Han mumlade ideligen något hän för sig sjelf och såg hemlighetsfull ut. Agda betraktade honom frågande, reste sig, såg ännu en gång frågande på honom och gjorde sig i ordning att gå med.

«Nej nej nej, Agda,» sade Nisse lågmält, liksom helt frånvarande. «Bli du kvar. Kommer genast tillbaka. Bara ett ögonblick. Att man kan glömma det rent . . . . Jag måste nemligen springa öfver till Kramer som hastigast,» förkunnade han med höjd röst för de begge unga. «Frid så länge, barn! Och roa er godt . . . .» — han var redan ute i förstugan.

Gatdörren föll i med en smäll. Det blef med ett så underligt tyst omkring dem begge. Bara åskregnet smattrade mot rutorna. Och väckaruret, som knäppte hårdt och ljudligt.

Redaktören var som bedöfvad, förlamad; som då man fått ett slag öfver armen, så att man ej mer kan lyfta den, så kände han sig i hela sitt väsen.

Han visste ej, hur länge han sutit så, då han fick syn på den unga flickan. Hon hade hela tiden icke varit närvarande för honom der i rummet utom under formen af en inre halfmedveten förnimmelse af olust. Hon satt halft bortvänd och med sänkt hufvud samt plockade med fingrarne i sitt förkläde. Redaktören hade en plötslig känning af att han visst en rundlig tid sutit så der stum, — ehuru det blott varit ett par minuter.

«Han kommer ju inte,» sade han ansträngdt och tog mekaniskt upp fickuret.

Den unga flickan svarade ingenting, plockade bara ännu flitigare på förklädet, lyfte på hufvudet och såg rakt ut framför sig, som när man snart måste gråta.

Men redaktören märkte ingenting. Något inom honom ville lyfta sig; men det kunde icke. Slappt, kallt, alltsammans; fadt . . . det var sig sjelf, som han kände så, — — sig sjelf som en dålig smak på tungan. Han blickade in i ett par ögon, som veko skyggt åt sidan: — de voro hans egna. Han

skymtade en gestalt smyga fram tätt utmed husväggarne, som om den ville utplåna sig och undgå blickar: — det var sig sjelf som han såg sådan. En förbittring kom upp i honom, tung och dof; skamsenheten förvandlade sig under dess inverkan, knöt sig till muskel och hårdnade till ben; ett ondt hånleende spelade i hans mungipor, och han slog trotsigt knyck på nacken, ... drog ett djupt andedrag och kände sig med ens så underligt lätt, vaknade liksom upp och skakade något vidrigt af sig dervid . . . .

«Hvarthän, Agda . . . ?»

Han hade i detsamma varseblifvit den unga flickan tyst och hastigt gå förbi honom mot dörren till.

Hon stannade, med ryggen mot honom.

«Jag vill ta på mig,» kom det efter en liten paus, buttert.

«Men . . . . Agda får ju ändå bli här, tills herr Svensson kommer, vet jag.»

Hon stod en stund orörlig, utan att svara. Derpå vände hon sig med ett tvärt kast om emot honom, sköt fram ett litet hufvud med ett förgrätet ansigte, — och satte i honom två stora, förebrående, frågande ögon.

«Ni vill ju inte ha mig här. Ni vill ju ändå helst, att jag går.»

Det hade gifvit ett sätt i redaktören, då hon

vände sig om, och han stirrade in i det lilla ansigtet. Han hade icke sett det förr. Hela uppenbarelsen hade han icke sett förr än nu, ehuru den varit der i rummet hela kvällen. Hon hade liksom icke varit till för honom; hon hade gått och kommit som en väsenlös skugga. Och nu stod hon der med ens som ett konkret helt af kropp och själ, der tätt invid honom, så nära honom, att han kände hennes unga doft och måste taga den lilla bruna handen i sin och känna den röra sig i sin som en liten lefvande dunklädd fogelunge, hvars hjerta man kan höra slå . . .

Han blef med ens så uppsluppen till mods; brydde sig inte om att veta grunden; och blef ännu mera uppsluppen. Och tillika så underligt, innerligt god ända in i själen: — det sken plötsligt upp så ljust och varmt derinne, som när man sofvit en rigtigt god sömn långt in i morgonen och fönsterluckorna slås undan och soldagern derute bländar mäktig och full bakom hvita och röda knoppar och skära, gröna blad . . .

Borta på Frimurarekällaren satt emellertid Nisse hos Bob. Bob hade farit till, som stucken af en orm, när han såg Nisses stora gestalt fylla dörröppningen. Nisse slog sig gemytligt ned hos honom, nickade, men sade ingenting.

«Du här?» trefvade Bob sig fram.

Nisse nickade stumt.

«Är festen slut redan?» fortsatte Bob med skelande ögon.

«Slut!?» grinade Nisse. «Nu begynner den ju först. Ja, jag menar naturligtvis inte för oss, gamla vrak.»

Bobs pipskägg började röra på sig.

«Och de andra två?»

«Barnen, menar du. De gnaska konfekt, tänker jag.»

«Sitta de ännu samman!»

«Ja.»

«Ensamma!»

«Ja.»

«Hör på nu, Nisse: du är den . . .»

Bob blef blå i synen under ett våldsamt hostanfall.

«Lugna dig, Bob,» förmanade Nisse. «Det är inte så farligt. Diese himmlischen Gestalten, sie fragen nicht nach Mann und Weib. Och för resten tittar jag genast in till dem igen. Jag ville bara på detta diskreta vis ge dem tillfälle att finna hvarandra. Du är svag i tillämpad psykologi, Bob. — Go kväll, hon. Ge mig en magbitter! Det här tar på organismen.»

Om en liten halftimma såg Nisse på klockan.

«Så,» sade han och stjelpte cylindern på. «Nu kan det vara på tiden att se efter sitt verk. Nej, Bob, *det* besörjer jag ensam. Gå du hem och lägg

dig. Och sof godt. Och gör dig inga dumma föreställningar om flickan. Ännu så länge vare blott så mycket sagdt, att *hon* står under *mitt* beskydd och att den som nosar efter henne, den knackar djefvulen i mig *jag* refbenen in på. Sa' Nisse. — Langa hit en reine-claude och konjak, fröken! Men rör på foten; ty jag har brådt om!» —

Nisse öppnade sakta, skred stillsamt genom kontoret och stod i dörröppningen med händerna i ytterrocksfickorna, paraplyen rätt upp inunder armen och cylindern på, samt mönstrade under tystnad gruppen af de två unga menniskorna. Han mötte två par ögon, — som sade honom mera än de sjelfva visste af. Han knurrade lite, skred nästan högtidligt fram till dem, lade hakan i handen och blef stående tyst och grubblande och såg ner i golfvet midt emellan dem.

«I har naturligtvis sutit och väntat på mig,» sade han, «men . . .»

VIII.

En eftermiddag sent ut på året gick redaktören helt ensam fram utåt stora södra landsvägen. Det var så varmt, att man skulle kunnat tro det vara sommar ännu, om icke solen stått så lågt och himlen varit så blek och stillheten så sval och orörlig.

Så stilla. Vandraren stannade och måste lyssna. Han *hörde* icke ett ljud utom sin egen andedrägt; men han *kände* plötsligt slättlandskapets vida himmel öfver sig; och det var honom, som om det vore just sjelfva tystnaden, som spände sig der, lätt och fast, från horisont till horisont.

En vagn rullade någonstädes långt borta; ljudet blef starkare, dog bort igen; med ens stod en skarpskuren silhouett uppe på vägbacken framför honom: vagnen, hästarne, och körsvennen högt uppe på en

sädessäck. Så gled den nedför backen — en andra gled upp från andra sidan; en tredje, en fjerde; gledo upp, stodo en stund silhouettstilla mot himlen, rullade i växande fart utför: — de fyra tungtlastade spanmålsfororna skramlade förbi honom in mot staden.

Han fortsatte sin vandring. Det var åter så tyst vidt omkring honom, att han inte hörde annat ljud än det af sina egna fotsteg. Och intet rörde sig öfver hela det ändlösa och enformiga landskapet; blott långt ute i en horisont tecknade sig några gestalter, nerhukade i ett rotfruktsfält, med halfva öfverkroppen mot himlen.

Redaktören måste åter stanna och lyssna. Han *hörde* heller icke nu någonting till en början; men ett stycke framför honom, der den släta marken för ögat höjde sig uppåt med en tvär, rak, hög linie mot himlen, liksom hafvet gör, stod en gård och sken hvit inne bland de nakna fruktträden, medan bakifrån de aflöfvade almkronorna, punkterade svart af råkbona, böjde sig fram öfver taken.

Han lade med en ofrivillig vridning hufvudet på sned, höll andedrägten inne och lyssnade vidare. Då hörde han något. Det kom långt långt borta ifrån; det kom långt långt inne ifrån. Det var tystare än ett långt och sakta stråkdrag på violinens finaste sträng; det var så tydligt i sin mörka ton som alla dessa silhouetter, hvilka nu, i den uppblossande dagern före skymningen, tecknade sig

rundt omkring honom. Det var en enda, långt utdragen ton; den höjde sig icke, den sänkte sig icke; den gick rakt in genom hans själ; och stod nu derinne och skälfde. Det drog och drog; och han gick och gick, vidare och vidare, som om han måste finna den underliga tonens ursprung och hinna dit, innan ännu solen gått ned och den långa, mörka höstnatten fallit på. Och ju längre han gick och ju längre han kom, dess närmare kom den, dess fylligare blef den, dess starkare grep den; den blef ett med landskapet, den blef ett med honom sjelf; den var dager og silhouettlinier, den var höst- och aftontystnaden; och den klang upp ur jorden under hans egna fotsteg, der han liksom i en halfsömn vandrade utåt vägarne, och lade stål och vingar inunder; och hela den öfriga verkligheten spelades och spolades bort af denna ena och enda sjungande ton af dröm. Blott långt bakom honom, någonstädes bakom ett skumt fönster i ett litet hus vid en trång gata inne i en stor stad, stod en kvinna med en gestalt som af ett ungt rå och pressade ett litet ovalt ansigte tätt mot rutan och såg efter den bortdragande med två stora ljusbruna ögon . . . .

Skymningen föll på, det blef kallt med ens, och vägen begynte frysa till. När han kom tillbaka efter sin vandring, stod staden sedan länge i ljus. På byrån var der tomt och mörkt; ute i tryckeriet klipprade och klapprade det flitigt; och

inne i hans eget rum sken det från en brasa. Framför brasan, halft i skumrasket, satt en man, med cylindern på, orörlig, stum, och stirrande in i den; ansigtsprofilen och den höga hatten tecknade sig i ett groteskt skuggspel borta å den upplysta väggen, — det var Nisse.

«Go kväll,» helsade redaktören och blef stående framför honom.

Men Nisse satt orörlig som förr och svarade icke.

Redaktören gick ett par slag fram och tillbaka, gjorde sig ett ärende hit och ett ärende dit; ställde sig derpå hän vid kakelugnen och väntade. Men Nisse satt bara och stirrade in i elden; man skulle kunnat tro, att det var en död man, som satt derinne i halfdunklet, — sutit der och stirrat in i brasan, och dött, och blifvit sittande . . .

«Hvad går åt dig?» sporde redaktören hastigt, halft otåligt, halft ohygglig till mods.

«Spleen,» sade Nisse sakta. «Spleen, ja; spleen! Ja, det vet du inte hvad det är, pojke. Men lägg du in i den morn- och aftonbön, som jag antar du ännu som en snäll mors gosse beder, en passus, att vår herre inte måtte hemsöka dig med spleen. Ty ser du: spleen, — det är helvetet på jorden. Du tänker på din längtan, kan jag tro, på minnena och på all den andra könsmelankolien, och säger att du vet hvad spleen är. Det är alltsammans barnsjukdomar bara; knep i magen; o. s. v. Men

spleen det är något annat. Spleen är nemligen spleen; det som bara kan definiras med sig sjelf och som man derför aldrig kan få tag i. Kanske fiskarne, när dammen tappats ut och blott en liten pöl är kvar och de stå der sammanpressade, ha en liten fiskblodssval känning af hvad spleen är. *Du* har det i alla fall inte. Men det vore skönt att kunna ta hela detta satans ruttna jordägg, som någon osynlig höna nu legat på i så många tusen år utan att ens kunna kläcka ut en ordinär kyckling derur, — ta det i sin hand och smita det i himmelväggen, så att det sa smack efter det!»

Nisse fortfor ännu en lång stund att mumla något obegripligt hän för sig sjelf, medan han satt der orörlig som förr och stirrade in i brasan, der vedstyckena blefvo svarta och röda. Omsider tystnade äfven hans stämma; och han satt der ånyo som en dunkel vålnad inne i det tätnande skumrasket. Redaktören hade tagit en stol och slagit sig ned äfven han framför brasan; och så blefvo de sittande der midt emot hvarandra begge två, stumma och orörliga, de visste sjelfve ej af hur länge, hvar och en i sina tankar . . . . .

«Jag känner det också tungt,» sade redaktören. «Och på sista tiden allt oftare.»

Nisse reagerade inte.

«Men der är den skilnad,» fortsatte redaktören, «att jag vet och kan säga, hvad det är som trycker mig.»

Intet svar.

«Det är det att jag inte är tillfreds med mig sjelf mer.»

«Rä rä . . . hm . . .»

«Det är det med Agda.»

«Så—å.»

«Ja, jag handlar inte rätt mot henne.»

«Tala tydligare!»

«Det är dock ett menniskolif, som man håller i sin hand, — en sådan der ung och värnlös flicka.»

«Hon är inte värnlös, så länge hon har mig.»

«Ja, *du* ja! Har inte just *du* din dryga andel kanske i att det kommit som det kommit?»

«Det som *jag* har gjort, det tar jag på *mig*. Stå *du* för hvad *du* har gjort! Och är du för knäsvag till att kunna det, så kan du förresten också gerna lägga alltsammans öfver på *mina* skuldror. Det blir Nisse Svensson inte kutryggig af, inför sina medmenniskor.»

Der kom en liten paus.

«Du är hård, Nisse; men jag är vek,» sade redaktören sorgset.

«Sa' du det!»

Redaktören studsade vid stämman, — den var ny för honom hos Nisse. Men han fick ingen tid till undran, ty Nisse fortsatte.

«Hör nu, redaktör,» sade han, «nu ska jag berätta nånting för dig. Efter det ska vi kanske

förstå oss bättre. När jag den der kvällen, du mins, då jag för första gången förde dig och Agda samman, kom tillbaka hem med henne, så följde jag med henne ända upp på kvisten, der de bo, för att se, hur det såg ut der så dags på dygnet. Rundt omkring lågo ungarne och sofvo huller om buller; och vid bordet satt det svinet till far och drack bränvin med ett par andra sjåare. De var fulla som alikor; och det stank bra; och jag såg på hans ögon, att han var upplagd till att prygla, när jag gått min väg. Jag stod en stund och tittade på svineriet och lät sjåarne blänga. Kom, Agda, sade jag; och gick ut med henne. Men då jag hörde, att gubben välte stolen och kom efter, gick jag tillbaka in igen. Tösen blir här, sa han. Nej, sa jag, hon går med mig. Törs jag fråga herrn, hvem som är hennes far, sa han; herrn eller jag? Prata inte smörja, sa jag; och ville gå. Men gubben kom efter. Tror herrn kanske, att han kan ta en af mina flickor med sig midt för min egen näsa, hva'? Men då blef jag arg, och vände mig om, och ställde mig upp framför djuret, och tittade honom stinnt in i de röda ögonen, kaflade upp rockärmarne ett tag, talade och sade: Hör nu, för det första har jag ett par rätt bra armar, som ni gerna kan få se. Dem brukar jag emellertid bara i de fall, när det skulle falla någon in att betvifla, att Nisse Svensson är en hederlig karl. Verstanden? — Djuret gapade, som en sutare

på landbacken, och gick stilla tillbaka till sina commilitoner; och jag tog flickan två trappor ner till mig i min ungkarlsbostad. Och der ställde jag min stora skärm framför soffan, gaf henne lakan och filtar, sade godnatt och kröp ner i min egen bås. Och så sofvo vi båda två fast och godt, tills vi stego upp igen.»

Nisse hostade lite, satt en stund tyst och stirrade in i glöderna, samt fortsatte:

«Nå; samma dag redan hade jag ett längre samtal med gubben, hvars enskildheter inte höra hit, men hvaraf slutresultatet blef, att jag inträdde i hans rättigheter och skyldigheter gent emot flickan. Alltså: hvad jag i denna ställning har gjort, det står jag för; men ännu ett: den som, hvem helst det vara må, som handlar mot min tös som en lus, den knäcker jag på min nagel. Sa' Nisse Svensson!»

Det blef ett ögonblick så tyst som i grafven; blott glöderna föllo samman med fina, bristande ljud.

«Der är ännu ett,» sade omsider redaktören, — han skälfde på målet. «Det kommer upp i mig från tid till tid; och på sista tiden allt oftare. Der är nånting skeft i mitt lif. Jag vet sjelf inte, hur det gått till; men mitt lefverne som menniska har format sig stick i stäf mot . . . mot . . . ja mot allt hvad jag tänkt och trott mig till. Jag har ingen rigtig frid i mig; jag känner mig, som om jag brutit min lofven som man i ledet i tidskampen. Du förstår, hvad jag menar, Nisse!»

Nisse grymtade förstående och spottade rakt in i brasan, så att det fräste ondsint till i de slocknande glöderna.

«Det var sannt,» sade han, «*ett* glömde jag att berätta, som också hände den der kvällen. Det var när jag stod och klädde af mig; vet du hvad jag såg? Ja, det är djefligt besynnerligt och låter otroligt; men sannt är det. Jo, jag såg — det kan naturligtvis inte ha varit annat än en syn; men det var ta mig fan lifslefvande alltsammans. Jo, jag såg två bleka ansigten, tryckta alldeles flata mot den svarta rutan. Och vet du hvem det var? Jo, gamla bekanta. Fru Amnell och mor Per Lars. Det var likväl bara ett enda litet ögonblick, ty jag stod just i begrepp med att ömsa skjorta och var således tvungen att vända baksidan till.»

IX.

Några dagar senare inträdde Nisse Svensson på en mycket ovanlig tid å «Landtmannabladets» byrå. Med pelskragen upp öfver öronen och cylindern ned i pannan satte han sig hän till skrifbordet, der redaktören arbetade på sin ledare.

«Hvad nytt?» sporde han.

Redaktören skelade öfver till honom: — tonen var misstänkt. Han mötte en sammanknipen mun och ett par små grå genomborrande ögon och ett särdeles välbelåtet ansigte.

«Hvad skulle väl det vara?» svarade han ovilligt och vände sig bort, — han hade sett nog för att vara på det rena med, att Nisse satt inne med något prima otrefligt.

Nisse grinade vänligt och medgifvande.

«Nej, det har du rätt i. Det är knalt med nyheter här i landet. Som jag alltid sagt: det kommer af mjölet. Man äter mjöl; man andas mjöl; man talar mjöl. Allt är mjöl. Hjernorna inkrusteras i mjöldeg; fötterna fastna i mjölälta; allt står stilla; intet rör sig, utom mjölet som yr öfver landet, så att man intet ser och intet hör. Och ändå ska en reporter lefva!»

Nisse skrattade bittert; och teg. Redaktören låtsade arbeta och icke ha skänkt pratet en enda tanke; men han satt och väntade på mer. Han visste ju, att det der var alltsammans bara preludier. Då ingenting mer kom, gjorde han en nervös gest.

«Ah, seså,» utbrast han förargad, «gör dig nu inte till, utan fram med din anka!»

Nisse öppnade ena handen och vecklade långsamt upp en papperslapp.

«Med nöje,» sade han lugnt. «Hon är särskildt tillredd för dig. Alltså: väl bekomme!»

Nisse gjorde en liten paus, lade sig med begge armbågarne fram öfver bordet, sköt cylindern bakut i nacken, gjorde åter en liten paus, grinade ett tag, lade derpå plötsligt ansigtet i högtidliga veck och föredrog i en monoton och vigtig läston:

«I dagens nummer af «Skånska Kuriren» kommer en notis som lyder så här:

Våra protektionister. Enligt hvad vi ur tillförlitligaste källa erfara, torde det bland tull-

skyddets vänner i våra bygder länge smärtsamt kända behofvet af ett större organ nu vara på god väg att bli fyldt. Ifriga underhandlingar i detta syfte pågå sedan någon tid tillbaka inom inflytelserika kretsar såväl i de sydskånska städerna som ute å landsbygden. Det lär vara afsigten att inköpa den här utkommande protektionistiska men i öfrigt starkt frisinnade hvarannandagstidningen «Landtmannabladet» samt ändra densamma till daglig. Planen torde med allra snaraste komma att realiseras; man vill starta med den nya dagliga tidningen redan till nyåret.»

Nisse tystnade här tvärt och blef sittande i låtsad eftertänksamhet att stirra på det märkvärdiga papperet, som om han invärtes hörde ännu mycket mer. Derpå öfvertygade han sig med en hastig fjerdedels blick om, att redaktören satt komplett handfallen, drog cylindern dystert djupt ned i pannan och reste sig i en ohygglig ordlöshet.

«Derom har jag ingenting hört,» kom det andlöst från redaktören.

«Det betviflar jag inte,» svarade Nisse. «Du har ju mjöl i öronen.»

«Skulle du inte misstaga dig?»

«Nisse Svensson misstager sig öfverhufvudtaget icke. Frid!»

Nisse seglade ut med händerna i fickorna och käppen rakt upp och ned inne i armhålan.

Det varade icke mer än ytterligare ett par dagar, innan redaktören ånyo såg Nisse på en ytterst ovanlig tid träda in å «Landtmannabladets» byrå, — med dubbelt sammanknipen mun samt en så hård, belåten min, att det gick kallt igenom redaktören.

«Ingenting hört?» sporde Nisse och vände lyssnande örat till.

«Nej.»

«Nej. — I afton bringar «Skånska Kuriren» följande:

I anslutning till vår notis af i förrgårs kunna vi nu meddela, att ett upprop i dagarne utfärdas, hvari intressenterna för upprättande af en daglig protektionistisk tidning här på platsen kallas till allmänt sammanträde. Med kännedom om inbjudarnes namn anse vi företaget ekonomiskt allaredan nu vara en fait accompli. Deremot ha vi svårt för att finna något samband mellan pluraliteten af dessa namn och «Landtmannabladets» utprägladt frisinnade traditioner och kunna icke förstå, huru de begge skola kunna trifvas under det gemensamma taket af den nya dagliga tidningen, ehuru vi alltjemt fråga oss, hvarför vår i kompromissande så öfverlägsna tid icke skulle kunna med lätt och gratiös hand utföra äfven *det* konststycket att framställa en paradisisk modus vivendi mellan hund och katt

och mellan räf och höna. Att «Landtmannabladets» högt aktade intressenter, — det vill på visst sätt och i ideellare mening säga länets hela upplysta hemmansegarestånd —, skulle kunna betrakta «programmet» såsom «det som man ger med på köpet», vilja vi näppeligen tro. En dylik krass och ovärdig uppfattning af vår sjelfmedvetna och stolta allmoge kan som bekant numera göra sig gällande blott inom kretsar, der man icke känner den verkliga nutida bonden, särskildt sådan som han framgått under folkhögskolans bildande inflytelse. Desto anmärkningsvärdare är det, att den vida öfvervägande delen af inbjudarne tillhör just dessa kretsar.

Hä!»

Nisse såg upp. Redaktören satt blek och stilla och svarslös.

«Ja,» sade han slutligen med upprörd stämma, «om det bara fins så mycket som en skymt af sanning i allt detta, så . . . ja så vet jag inte hvad det är.»

«Det är skoj, min son,» svarade Nisse mildt. «Vanligt hederligt menskligt skoj. — Och det är *du*, som blir dragen vid näsan naturligtvis . . . Jag kan också meddela dig, att den ene af inbjudarne är ingen mer eller mindre än allas vår vän Per Larsson i Refvie.»

Redaktörens ansigte klarnade plötsligt upp.

«Nå så,» sade han, andades upp och log. «Det kunde jag nog tänka. Då är visst också allt i god ordning. Den mannen ska nog hålla ryggen rak; och det behöfs bara, att *en* som *han* håller ryggen rak . . . för de många som stå bakom honom . . .»

«Håll du sjelf ryggen rak,» afbröt Nisse kärft och reste sig. «Och vrövla inte!»

Redaktören satte sig att vänta. Han sade sig sjelf med ett smil, att han befunne sig i fullkomligaste lugn; men inom honom satt en oro och gnagde. Han kände sig kränkt öfver att intet meddelande i saken ställdes till honom, «Landtmannabladets» redaktör . . . , och gjorde sig icke reda för, att kunde han känna sig kränkt deröfver, så måste dock något finnas, som gåfve anledning dertill, — Nisses ord, eller egen omedveten misstro, eller hvad det kunde vara. Han rätade rygg, och slöt sig i stolt envishet inom sig sjelf, och väntade: — *han* skulle inte visa sig angelägen! Och för hvar dag som gick blef han kränktare; och slutnare . . .

Men då inträdde en dag på byrån tvenne herrar, hvilkas åsyn kom redaktören att eftertänksamt studsa. Sådana företeelser hade dittills aldrig varit synliga i «Landtmannabladets» lokaler. Den ene var en akademidocent, som sökte påskynda sin karriär genom att utanför sitt lärdomsfack i dilettantisk brutalitet racka ned på allt ungt och djerft

vid universitetet och i landet och som redaktören en gång illa nagelfarit i sitt blad såsom en typ; den andre en af länets största jordpatroner, hvilken ännu för ett par månader sedan haft en stygg historia med misshandel af en tjenare och som redaktören dervid svurit hämd i sitt demokratiska hjerta och uppfört å «Landtmannabladets» svarta tafla till framtida behandling. De begge herrarne helsade flygtigt med en sned blick samt förklarade, utan att presentera sig, att de hade tillåtelse att taga lokalen och tryckeriet i besigtning. Hvilket också skedde, kort och godt; hvarpå de aflägsnade sig som de kommit och utan att ha tagit den ringaste notis af redaktören.

Samma dag tog denne häst och vagn samt lät skjutsa sig ut till Refvie.

Det var en gul, ljum, kafstilla senhöstdag. Det lilla rangliga enspännardonet skramlade långsamt utåt landsvägen; den magra och styfbenta åkarekampen var icke till att bringa ut öfver sin lunk. Han ryckte till vid ett piskrapp och sträckte ut de reumatiska lederna till traf; men sjönk så plötsligt tillbaka i sin lunk igen. Redaktören hade det intrycket, att djuret vaknat upp ur sömn och fallit tillbaka i sömn; hufvudet hängde slappt ned på den kniftunna halsen, och de fyra benen flyttade sig så automatiskt, att den farande ofrivilligt gäspade, när han en stund bortåt hållit ögonen fästa på dem. Vid hans sida satt skjutspojken, stum och orörlig och bligande

rakt ut framför sig, dåsigt och blindt; ögonen visserligen öppna, men de hade intet uttryck; sågo nånting gjorde de säkerligen inte; och redaktören visste inte, om inte menniskan satt der och sof med sina vidöppna ögon. Redaktören sträckte instinktivt på sig för att inte sjelf dragas in i en innehållslös grubbeldvala; pustade hörbart, som för att med ett verkligt ljud spränga och skingra detta osynliga tunga och täta något, hvilket ville sänka sig öfver honom; samt stirrade ansträngdt ut i landskapet efter ett eller annat. Men landskapet var som utplånadt under den enformiga gula dagern. Det var icke blott ett skytäcke; det var icke heller helt dimma; det var en enda ogenomskinlig, ogenomtränglig gul dager. Himmel och jord ett; inga horisonter synbara; blott här och hvar något suddigt sotsvart — en by i sin dunge; så igen bara det gula, som uppsög i sig alla färger och slätade ut alla linier. Der halp ingenting; der fans ingenting för ögat — utom den gula obrutna dagern; der fans ingenting för örat — utom den hårdfjedrade enspännarvagnens monotona, söfvande skramlande; blickarne förlorade sig utåt, förlorade sig inåt, den tomma gula dagern bräddade själen och fyldes derinne med bilder; ut ur hjulens rullande löste sig tongångar och melodier: — redaktören satt snart äfven han med nedlutadt hufvud, som hästen, och med vidöppna ögon som ingenting sågo, liksom

skjutspojken, medan det lilla skrangliga enspännardonet likt ett inslumradt helt långsamt och mekaniskt kröp fram längs hjulspåren.

Först då omsider det första huset i Refvie by gled förbi, vaknade han upp. Han frös till och riste på sig, som om han sutit och verkligen sofvit; och såg sig helt yrvaken omkring, medan de körde fram å bygatan. Hela denna verklighet med mötande menniskor och med ansigten inne bakom fönsterrutorna verkade helt olustigt på honom; och då han plötsligt kom till sig sjelf igen och erinrade sig, hvad ärende han for i och hvad som skulle komma om ett par minuter, greps han af en häftig motvilja: allt i honom stretade emot, som då man väckts ur den bästa, stärkande sömnen till en obehaglig verklighet och ännu *vill* inbilla sig, att denna senare blott är en ond dröm.

Utanför handelsboden å gästgifvaregårdshörnan stod handelsmannen, «den rike vejskytten»*, med magen rätt ut i en spetsig vinkel och en stor fet fläskig labb hängande ned på hvar sin sida om den. Hans rygg var kutig af allt för mycket bockande; och på hans stora feta rödglansiga ansigte sken det uttryckslösa smil, som han under sitt långa krämarlif lett mot sina kunder och som omsider blifvit liggande kvar der nu i hans välmaktsdagar. De

* Västgöten.

små grisögonen plirade emot den förbifarande slugt och slött. Först då redaktören bekant och höfligt helsade — mannen var en af «Landtmannabladets» äldsta och trognaste annonsörer — grep den andre till den smorda, storskärmade mössan, mekaniskt beskäftigt; han log med hela sitt stora ansigte, men redaktören blef inte ens dervid klok på, om de sluga, slöa ögonen också verkligen igenkänt någon. Borta på trappan in till skänkrummen kommo i samma ögonblick några landtmän ut. De blefvo stående bredbenta, stucko händerna ned i fickorna och följde under stumhet och med kritiska blickar det lilla rangliga enspännardonet, som med sin styfbent lunkande åkarekrake framför långsamt skramlade förbi der nere på landsvägen, — generande långsamt, förnam redaktören det och ryckte nervöst till, som om han derigenom skulle kunna en smula skyndsammare hinna undan hän om knuten. Ett dunkelt och svidande groll steg upp i honom. Något deri var väl den ingrodda instinkten att kunna fara efter egna hästar, vare sig smärta springare, som kunna sträcka ut, eller de små trinda af gammal infödingsras, hvilka lunka såsom de lunka, derför att det angår ingen, om de behaga lunka, — ingen utom dem sjelfva och deras husbonde. Redaktören skämdes verkligen en liten smula; och det hjelpte alldeles inte, att han sade sig sjelf, att det ju vore löjligt: han skämdes ändock. Han kände också med

ens ett tomrum inom sig, en saknad efter något som han borde ha haft med sig; och han ångrade bittert, att han inte tagit Nisse med sig på denna färd. Om bara Nisse varit med! Hvarför hade han inte tagit Nisse med! Och som om någon hört denna tysta bön och villfarit den på ett annat sätt än redaktören sjelf tänkt sig saken: — han satt der i det eländiga vagnsskrället med den mekaniskt lunkande åkarekampen och den halfsofvande skjutspojken och stirrade ut i detta landskap, som blott var ett enda tomt och dimgult ingenting, — satt der och stirrade med ögon, som halft voro hans men också, utan att han sjelf var medveten derom, halft voro Nisses, samt med ett växande sarkastiskt groll, som hade Nisses anda farit efter och in i honom.

De lemnade det sista huset i den stora slättbyn bakom sig; och landsvägen snodde sig åter framför dem ut öfver slätten i sakta bugter och tvära krökar, — ett band af lågstammiga, höströda pilar, hvilket förlorade sig inne i det gula töcknet. Blott gårdarne lågo ännu tätt om tätt långs utmed vägen, nu en till höger, nu en till venster; en tupp stod uppe på en köksmödding och gol eftermiddagssömnigt ut i den stilla dagen; eller redaktören kunde genom porten blicka in på en gårdsplats, der en hund låg utsträckt framför sitt bo med hufvudet öfver framtassarne och lyfte på ögonlocken, då åkdonet for förbi nere på vägen, men inte gat

taga vidare notis om saken. I en och annan köksdörr skymtade ett fruntimmer fram, tittade likgiltigt efter dem och försvann igen in i huset; annars var icke ett lefvande väsen att se; det var som om allt, både menniskor och fä, hölle middagslur. Det tyngde på ögonlocken; det sjöng i öronen; det slaknade och slappnade rundt i kroppen; underkäken drogs långsamt nedåt: — redaktören gäspade tungt och länge.

Han grep sig i det; och bröt plötsligt af. Vagnen for just förbi ett långt stengärde utmed en trädgård; och inne bland de kala fruktträden stod en ung flicka och blickade efter den. Redaktörens tankar blefvo efter, medan vagnen for vidare med honom sjelf, — blefvo kvar i den der trädgården. Den unga flickan hade gått in i huset; och han såg sig sjelf stå ensam tillbaka under ett gammalt päronträd och stirra hän mot den långa hvita längan med de gröna fönsterposterna, på dörren, genom hvilken hon försvunnit, och på de små skumma rutorna, bakom hvilka man ingenting kunde skönja utom de hvita tvärgardinerna. Men han såg ju ändock på sätt och vis mera med sitt inre öga; han visste ju precis hur det såg ut derinne, som om han varit son på stället just i denna gård eller en nära slägting, som gått der dagligen ut och in och kände alltsammans ut och in. Och deraf kom det sig, att han, den ensamme mannen der under päronträdet,

kände sig så vek och varm om hjertat och så helt försjunken i denna inre syn, att den andre, han som satt der i vagnen, när denna gjorde en tvär vändning från stora landsvägen in på en sidoväg och en annan gård, känd äfven den, tecknade sig der framme inne i dimman, plötsligt strök sig ned öfver ansigtet och blickade ut framför sig med ögon, som fyllas af dag efter att ha varit dunkla af dröm.

Der kom med ens lif i skjutspojken, nu när de nalkades målet. Han hifvade ut med armen, slog smäll, gaf kraken en på lårbenet samt ryckte i tömmarne: — han ville med heder fara in på gården. Hästen sparkade först ilsket bakut och lade öronen bakåt, men tycktes derpå äfven han vakna upp till förståelse af situationen: satte svansen i vädret och sträckte ut i en traf, som emellertid genast öfvergick i en grotesk galopp. På detta sätt bar det förbi drängarne, som lågo utanför gården och bäddade ned hvitkålshufvudena i jorden för vintern samt grinade utan att helsa, in igenom porten, der bandhunden uppförde en indiandans och bemödade sig att få bett i ett af de styfva hästbenen, samt med en oförvägen sväng in på gårdsplatsen, hvarest gässen, som stodo till fetes till Mårtensdag nere i sitt hörn, helt glömde sin våta hafre vid larmet samt sjelfva förfärade gåfvo hals vid synen.

De stannade med ett ryck framför ingången. Inne bakom rutorna skymtade och försvunno ansigten.

Om en stund kom Per Larsson ut på trappan, betänksam och med mössan på.

«Det var länge, sen vi sist såg redaktören här ute hos oss,» sade han, i det han tog gästen i hand.

Der låg något öfver de vänliga orden, hvilket berörde redaktören obehagligt och gjorde honom misstänksam. Men han hade också dåligt samvete just i detta hänseende; och det gjorde, att han kände sig osäker samt begynte utförligt och angeläget förklara sig öfver orsakerna.

Per Larsson lät honom hålla på, afbröt honom alldeles icke och sade heller ingenting, när han slutat. Han gaf en dräng, som kommit till, order att ställa in hästen, förordnade ännu ett och annat, som inte hörde dit, förhörde sig om något, tänkte en stund öfver saken, gaf ett uppdrag, — allt med en upptagen och vederhäftig mans lugn och långsamhet. Derpå vände han sig med en beskäftig förbindtlighet, som skulle vara en ursäkt, men snarare verkade som en kränkning, till redaktören, hvilken hela tiden stälts kallt och känt sig till öfvers, samt bjöd honom stiga in.

De gingo genom stugan, der en piga satt och smälde med väfven, och in i kammaren, togo plats på hvar sin sida om det betsade klaffbordet samt talade om väderleken och årets skörd. Per Larsson behandlade detta samtalsämne med ett sådant allvar, att det var tydligt att se, att *han* för sin del icke tänkte sig något vigtigare, hvilket kunde stå i

sammanhang med detta besök. Men redaktören kände sig dess oroligare; han satt och sökte en öfvergång och tittade sig omkring i rummet. Der såg alltsammans ut som den der kvällen för snart ett år tillbaka: det lilla fyrkantiga vägguret med metallskifvan på dess ställ öfver byrån, stolen med rödlakanet inne i kakelugnsvrån, och de tvenne fyrrutiga fönsterna med tvärgardiner, genom hvilka man denna gång kunde se ut i trädgården med dess knotiga fruktträd och raka gångar mellan buxbomshäckar och nakna, stretande krusbärsbuskar, vissna gräsplaner och smutsiga rabatter. Allt derinne var sig likt. Blott icke *ett*, — redaktören visste icke hvad det var; bara att det var något mycket väsentligt och något som icke kunde gripas. Ju mer han grubblade öfver, hvad det kunde vara, dess osäkrare blef han. Ju ifrigare han grep efter en öfvergång till den fråga, han hade att göra, dess mer upplöstes allt under hans fingrar. När den trängde på och ville fram utan öfvergångar, slöt sig halsen till. Den låg en gång på läpparne redan; men han kunde icke öppna dessa. Det blef blott till en pinsam paus; — för honom pinsam; ty Per Larsson satt der midt emot honom och såg alldeles oberörd ut.

I detta ögonblick gick dörren sakta upp, och redaktören reste sig hastigt, — han kände på sig, att det var mor Per Lars som kom. Hon blef stående der hon stod innanför dörren, lugn och rak

som alltid, lade händerna om kors, såg bort på gästen med sina klara, afvaktande ögon och blef stående.

Redaktören gick fram till henne, bugade sig och gaf hand.

«God dag,» sade hon. «Och tack för sist, — ska jag väl säga!»

Redaktören skulle svara, men studsade plötsligt, blickade ofrivilligt upp, men mötte blott två klara, fasta ögon, glömde derunder af, hvad han skulle säga, och blef förlägen.

Mor Per Lars låtsade som ingenting och gick lugnt hän till byrån, hemtade sitt strumptyg samt intog sin gamla plats å den betsade almsoffan med svart vaxduksöfverdrag.

Paus.

«Men har redaktören inte herr Svensson med?» sporde mor Per Lars vänligt.

Redaktören ville först svara på samma sätt, men hejdade sig, skelade skyggt öfver till soffan samt fann två ögon fästa på strumpstickorna och ett helt litet smil inne i en mungipa.

«Nej,» svarade han kort.

«Men jag trodde, att han och redaktören voro oskiljaktiga!»

Denna gång var tonen mer än vänlig. Redaktören kastade åter en blick hän till soffan. Den var sned; men blef helt lång: mor Per Lars hade

lyft på strumptyget och på ögonbrynen samtidigt, och smilet inne i mungipan hade vuxit till sig.

Redaktören fann sig med ens äfven sjelf elakt humoristiskt stämd.

«Ja, det är vi också,» sade han. «Men det hindrar naturligtvis inte, att jag helst far *allena*, när det gäller egna ärenden.»

Smilet borta i soffan hårdnade plötsligt och försvann; och på andra sidan bordet satt Per Larsson med en ovilligt bekymrad min och krökte och sköt sin ena hand fram och tillbaka öfver bordsskifvan.

«Jag råkade Nils Svensson som hastigast på ett möte häromdagen,» sade han. «Det står visst inte rigtigt bra till med honom. Han hostade så styggt.»

«Det kommer sig deraf, att han inte gått på galoscher genom lifvet, påstår han sjelf,» anmärkte redaktören med precis samma leende, som nyss mor Per Lars haft.

Denna satt och strickade med så hårda, korta, energiska tag, som om det vore något helt annat än en vanlig strumpa, hon hade under sina händer.

«Så,» sade hon. «Jag trodde annars, det kom sig deraf, att han inte left på det sätt som ger ett långt lif.»

«Det har jag aldrig hört,» replikerade redaktören afvisande.

Den lilla tapetbeklädda blinddörren ut till köket stöttes upp och blef stående så en stund, utan att

någon visade sig i den. Redaktören hade på en gång glömt allt annat: — nu komme Elsa! Det var en underligt blandad känsla, hvari han satt der och väntade denna ena korta minut, hvilken tycktes honom ingen ända vilja taga. Han önskade med hela sin varelse, att det icke måtte vara hon, som i nästa ögonblick trädde in med kaffebrickan genom den der dörren. Och dock: när i samma ögonblick den stora, runda kaffebrickan sköts före in genom den smala öppningen och efter den visade sig icke dottern på gården utan en af pigorna, — då kände han icke lättnad utan en svidande missräkning samt något som ett slag i ansigtet. Han förstod, att detta var anordnadt så med afsigt af den som magten hade här i huset. Men tillika föll öfver honom ett stort lugn och en viss sorgsen beslutsamhet.

När han slukit sin konjak och tömt sin kaffekopp, knipsade han askan af sin cigarr, lade sig bekvämt tillbaka i den gamla skinnklädda karmstolen från farfars tid och sade stilla och rättframt:

«Ja, jag är alltså kommen hit ut i dag, derför att jag bra gerna ville förhöra mig hos landstingsmannen, hvad det egentligen är med de der ryktena om den nya stora protektionistiska tidningen. Jag ber landstingsmannen inte ta illa upp; och det syns kanske besynnerligt, att jag så der faller in med dörren i huset. Men då *mitt* folk ingenting meddelar mig i en sak, som dock temligen nära rör

äfven mig, så får jag väl lof att skaffa mig upplysningar på egen hand hvar jag kan.»

Mor Per Lars satt borta i sin soffa med högt lyft strumpa, strickade snabbt och mekaniskt, samt var för öfrigt idel stum mun och skarpt öra.

Per Larsson satt och log ner i bordet, lite slugt kanske, lite förläget kanske, men också vänligt, — redaktören såg och såg, men såg ändå ingenting rent.

«Men har man då rakt ingenting sagt kandidaten, — jag menar från bolagsstyrelsen för «Landtmannabladet»?»

«Nej.»

«Inte det. Men det var då besynnerligt.»

«Ja, det tycker jag med.»

«Ja—a—a . . .,» drog Per Larsson på det; «men hur har då kandidaten fått veta, att nånting sådant är i görningen?»

«Det går rykten derom. Äfven i tidningarna.»

«Det är väl Nils Svenssons tidning?» kom det borta från soffan.

Redaktören blickade halft dithän, men nog för att åter se det der leendet inne i en mungipa.

«Ja,» svarade han kort och vände sig till Per Larsson igen.

«Men att inte kandidaten vänder sig till någon i styrelsen med fordran om besked!» sade denne.

«Ja, jag tänker, det förstår landstingsmannen nog, att jag *inte* gör.»

Landstingsmannen tappade helt plötsligt leendet; men bara för ett ögonblick; derpå log han igen, blott en smula surare än förut.

«Men hvarför skulle då *jag* precis kunna ge upplysningar?»

«Ryktet säger, att landstingsmannen skulle vara särskildt med om att göra det hela.»

«Så, det säger ryktet. Ja, kandidaten tycks ju ändå veta rätt god besked. Och så vidare mycket mer har jag egentligen ingen rätt till att säga ännu så länge.»

«Ja, jag ville egentligen bara veta, om det är sant, som man säger, att «Landtmannabladet» skulle inköpas och uppgå i den nya tidningen.»

«Ja—a—a . . .,» drog Per Larsson på det igen, «tycker då kandidaten sjelf, det vore klokt att ha *två* protektionistiska tidningar på platsen?»

«Nej, naturligtvis inte . . .»

«Och då nu «Landtmannabladets» bolag inte vill utvidga företaget, och vi behöfva ett stort, dagligt blad, och andra män funnit sig, som vill sätta in pengar på att skaffa orten ett sådant, så tycker jag, «Landtmannabladet» kan inte göra nånting bättre, både i sitt eget och den gemensamma sakens intresse, än att sälja sig in i det nya, större företaget.»

«Det är alltsammans rätt. Men jag menar bara som så, att en tidning, sådan som den jag redigerar, inte är en vanlig handelsvara, som afyttras utan vidare till lika godt hvem. Och det är just *det*, att de personer, som ryktet nämner såsom . . .»

«Tänk, hvad Nils Svensson alltsammans vet,» kom det borta från soffan.

«Så, dem kan kandidaten inte li,» inföll Per Larsson med sitt obestämliga smil.

«Ja, derom handlar det ju inte, hvem jag kan li eller ej,» genmälte redaktören helt sorgset. «Men så mycket är visst och säkert, att om det *är* de män, som ryktet hviskar om, så passa *de* illa in i den skånska bondens stuga, — i alla fall der, som «Landtmannabladet» hört hemma.»

«Nå, kanhända har Nils Svensson uttagit de allra räligaste,» sade landstingsmannen, grinade och såg öfver till sin hustru. Vid det ansigte, han der såg, blef han helt upplagd samt fortsatte lätt humoristiskt:

«Jag tror inte, det är så illa heller, som kandidaten tror. Jag tänker, det blir mycket bra folk, allasamman. Vi ska nog dra försorg om, att företaget lägges i händerna på idel hederliga och vederhäftiga personer, som hvarken ryktet eller Nils Svensson kan säga nånting på. Såvidt jag vet, har ej heller kandidatens principaler haft något slags betänkligheter. Och det borde ju vara en garanti

för kandidaten. — För resten,» tillfogade han vänligt beskyddande, «jag kan visst gerna säga kandidaten, att det alldeles inte blir tal om annat än att kandidaten stannar kvar i den nya tidningen.»

Kandidaten reste sig helt lugnt, rätade på kroppen ett tag och log lite utmanande.

«*Det* blir det väl jag, som kommer att afgöra,» sade han och knyckte på nacken samt såg sin vis-à-vis rakt in i ögonen . . . . . .

Ut på kvällen trädde redaktören in på «Kramers hörna» för att få sig en nattstyrkare. I det lilla mellanrummet fann han Nisse helt allena i halfdunkel, med käppknappen under hakan och i djupa tankar stirrande ned i sin whiskytoddy med det flytande citronskalet. Han slog sig stillatigande ned och beställde äfven han sin whiskytoddy. Nisse rörde sig icke och sade heller ingenting; bara hifvade upp de tunga ögonlocken och blef sittande och tittade in i det unga ansigtet framför sig.

«Ja, ja, hä,» sade han. «Har du upplefvat nånting större!? Du ser så högtidlig ut. Har du kanske spelat hasard, och bränt dig, och lofvat dig sjelf heligt, att aldrig mera spela hasard?»

Redaktören log, — en smula trött, och betydligt fast.

«Nej, inte precis det,» svarade han efter en paus. «Men jag har varit ute i Refvie i eftermiddag.»

Nisse lade sig helt fram öfver bordet och låtsade spärra upp både ögon och mun.

«Det var satan,» sade han. «Nå!?»

Redaktören gjorde åter en paus.

«Ja—a,» svarade han, «nu snart begynner jag att tro på dig, Nisse, och att du har rätt i allt.»

Nisse värjde från sig med begge händerna.

«Ih Gud bevare oss,» utbrast han. «Låt för fan bli det, min son!»

X.

Nisse och redaktören stodo samman ute i korridoren en trappa upp på Kramer och togo på sig ytterplaggen. Den senare ville gå vidare utför trappan, redan då han hade bara ena ärmen på; men Nisse höll honom fast i armen och blef stående, med pelsen vidt uppslagen och cylindern nederst i nacken.

«Låt oss se djuren defilera,» sade han fryntligt. «Sådant ger nemligen öfverblick och själsro.»

Derinne hade just det hela i en handvändning gjorts klappadt och klart. «Landtmannabladet» hade sålt sig med hull och hår och utan om och men; och utplånade sig. Köpet hade tillstyrkts af alla talare, särskildt sedan Per Larsson, som fört underhandlingarna, meddelat att det gamla bolaget tecknade sig för ett större antal aktier i det nya. Till styrelse

i detta, «Tidningsaktiebolaget Södra Sverige», hade slutligen valts ett femmannaråd, bestående af de begge herrar, som Troedsson en dag med så mycken förvåning sett inträda till inspektion å «Landtmannabladets» byrå; vidare en högre embetsman i staden, hvilken önskade göra karrier i det politiska lifvet, samt en af provinsens största kvarnegare, dansk till börden; slutligen landstingsmannen Per Larsson i Refvie.

Den icke alltför talrika församlingen tågade ut genom dörren, en och en, två och två, samt försvann nere i trappuppgången. Den framställde så ungefär, i ett fåtaligt men representativt urval, i en utsökt kvintessens, provinsens till «samhällets bevarande» mera utprägladt lutande godsegareklass och byråkrati. Några enstaka bönder afslutade blygsamt tåget.

En af de sista var Per Larsson. Han studsade lite vid åsynen af de begge herrarne, stannade framför dem, log en smula villrådigt och beredde sig att säga något. Redaktören satte plötsligt hatten på och stack händerna ner i ytterrocksfickorna; men Nisse kom intill Per Larsson, såg honom djupt in i ögonen, grep hans hand och sade:

«Det gjorde du bra, Per! Låt mig på detta sätt få uttrycka min beundran! Ditt stånd skall säkerligen se upp till dig med stolthet; och dina barnbarn komma att dansa cancan på din graf. Ty

du har uppnått att bli det femte hjulet under den nyaste och herrskapligaste vagnen i Skåne.

Äfven ett tack till dig från denne unge man här! Jag tänker, han sjelf ganska bra förstår uppskatta värdet af de lärdomar, du gifvit honom; men jag kan kanske bättre ge ord deråt. Du, Per Larsson, har varit min *allra* bästa bundsförvandt i att uppfostra denne unge man till lifvet. Ty ingenting stärker en hel karl så mycket som att kunna af hela sitt ärliga hjerta säga någon hjelte in i synen det bra och rättframma ordet: du, f—, . . . ja, ordet vill jag inte uttala; ty Nisse Svensson håller på decorum.

Nej, vänta lite, Per; jag behåller kvar din hand i min, som du märker. Vi spelade en gång tjuf- och köp-knack samman hemma hos dina föräldrar, Per; du och jag och ännu några af byns påga. Du slog i bordet; jag gick också med; och vi spelade ensamma. Du köpte bara ett kort; jag alla tre. Jag blef bet; ty du tog alla tre sticken. Men, ser du: jag hade mycket väl sett, att du i gif hade fått *fyra* kort. Det var falskt spel; ty det skulle gifvits om. Men du sade ingenting och stack det ena kortet undan; ty du satt med ess och kung. Jag sade heller ingenting, ehuru jag bara hade en sexa. Ty jag skämdes. Men, ser du, Per: en stor lust hade jag dock den gången att hugga fatt i din hand ett tag och krama den en smula, så att alla fyra

korten kunde falla ned på bordet och du sjelf sitta der som den du var.

Men det gjorde jag inte. Ty jag skämdes. Nemligen för dig, Per. Och gömdt är glömdt. Adjö! Ryk åt helvete!»

Nisse måtte ha kramat bra; ty Per Larsson drog venstra knäet ända upp till magen, och hela hans vederhäftiga ansigte blef en enda grimas. Allt hans blod hade skjutit dit opp; och han gick lite bakefter Nisse som för att få en afräkning. Men Nisse låtsade ingenting märka, knep en af städerskorna, som nyfiket stält sig upp borta vid hörnet, om hakan, samt skred bredryggig och säfligt vidare utför trapporna, följd af redaktören.

De ströko samman nedåt hamnen till. Redaktören gick grubblande och såg ner i gatan.

«Ja, hvad nu!?» sade han betänksamt och bittert.

«Ja, hvad nu!?» upprepade Nisse nytert och blickade äfven han helt grubblande ner i gatan. «Det första, vi hade att göra, vore väl att dagen till ära äta en allvarlig festmiddag? — Ska vi kila öfver Sundet, redaktör?» utbrast han plötsligt, hemlighetsfullt halfhviskande, tvärstannade och ställde sig upp framför sin följeslagare med en mun, som stod vidöppen af förvåning öfver denna goda idé. «Enlevera Bob, och sticka öfver med 3-båten?»

Men redaktören undvek hans blick samt såg mulet ut i den grå och dunkla efterhöstdagen.

«Jag tänker det blir bäst att jag till att börja med går en smula in i mig sjelf,» svarade han.

Nisse lade händerna samman på ryggen och blickade fundersamt rakt ned framför sig.

«Hm . . . jaså . . . jaha . . .,» sade han stillsamt. «Säger du det? Men tror du ändå inte,» fortsatte han hemställande, «att det vore bättre att ännu en tid fortfara med att titta dig omkring i det vanliga menskliga lifvet och lefvernet? Under alla omständigheter: gå inte för långt in på den der vägen . . . hur sa' du: in i dig sjelf? . . ., ty då blir du snart igen blind som en uggla på den välsignade ljusa dagen. Frid!»

Nisse satte käppen rakt upp långs armen som ett gevär och seglade hän mot jernvägsstationen, der just ett tåg kom.

Redaktören fortsatte allena sin väg utåt hamnen. Han gjorde några slag å yttre hamnarmen, i det ostördaste påtumanhand med den grå och öde novemberdagen. Derpå besinnade han sig, vände om, styrde rakt in mot staden och gick upp till Amnells, — fru Nenni var naturligtvis nyfiken att få veta, hur det gått, och han kände ett plötsligt behof efter att sitta samman med henne inne i den lilla hyggliga fönstersmygen i hennes salong.

Han studsade lite vid att der finna före sig mor Per Lars. Förvånad deröfver blef han egentligen icke; han visste, att de begge funnit hvarandra i gemensamma intressen efter det der Bökebergsmötet sista sommaren; han hade redan ett par gånger sett mor Per Lars här i huset; och han sade sig, att ingenting vore naturligare, än att hon just i dag sute der: — hon hade naturligtvis användt tillfället och åkt med mannen in till staden. Men han studsade dock ofrivilligt till vid hennes åsyn; och en misstänksamhet, som han sjelf icke rigtigt förstod, sträckte sig ut ur honom som långa känselspröt.

Mor Per Lars satt och såg på fru Amnell och smilade, — redaktören rynkade pannan vid det smilet. Och han hade ännu knappast hunnit helsa på, förrän hon reste sig.

«Ja, nu är det väl bäst att jag går,» sade hon och såg visst på fru Nenni, medan hon tog henne i hand till afsked, — blodet steg redaktören till hufvudet vid den blicken. De vexlade några fraser; derpå vände hon sig långsamt mot redaktören och stod rak och stel framför honom, såg honom in i ansigtet — och smilade igen.

«Ajö,» sade hon.

Redaktörens ansigte hade plötsligt slutit sig samman; och det spände sig i idel hårda linier, då han gaf hand. Han blef stående och såg efter

henne med ögon fulla af glöd och hot, som om han tillfogats en dödlig kränkning men hade händerna bundna, — blef stående och följde henne med dessa ögon, ända tills hon försvann ut genom dörren.

Först då värdinnan, som följt sin gäst ut, kom tillbaka in igen, gjorde han sig med en nackknyckning fri från det hela och tog plats midt emot henne inne i fönstersmygen, som vanligt.

«Ja, nu är allt klart,» sade han med ett godt och föraktfullt leende.

«Ja, jag vet redan,» svarade hon.

«Jaså. Nå!?» — han såg helt förtroendefullt och upprymdt in i det lilla allvarliga trubbnäsansigtet framför sig, som när man på förhand känner svaret och vet, att det blir ett rent och vackert eko af ens egen sinnesstämning.

Men det lilla allvarliga trubbnäsansigtet såg dubbelt allvarligt och dubbelt trubbnäsigt ut mot vanligt.

«Ja—a . . .,» kom det kyligt.

Redaktören förändrade med en gång min och vred på hufvudet, som om han begynte lyssna efter något; blott inne i de vidgade pupillerna lyste och glimtade det humoristiskt.

«Det drar ni på!» utbrast han stilla och förtroget förebrående.

Men lilla fru Nenni satt bara och såg ned i sitt sköte och såg vigtig ut och sade ingenting.

«Kanske ni nu till och med finner det i sin fulla ordning!» fortsatte han lite elakt.

Fru Nenni ryckte förargadt till på sin lilla fasta kropp.

«Nej, det gör jag visst inte,» svarade hon retligt. «Visst inte! Me—en . . .»

«Så; alltså ändå . . .,» redaktören log malitiöst.

Fru Nenni retade synbart upp sig.

«Det har jag aldrig sagt,» bet hon från sig. «Der är inte något «ändå». Jag har inte sagt «ändå» . . . Me—en . . .»

«Alltså: men . . .,» konstaterade redaktören med ett irriterande lugn.

«Ja, man får väl ändå hålla lite på sig sjelf,» busade hon ut. «Hålla — lite på sig . . .»

Redaktören satt styf som en pinne på väggpuffen.

«Är det kanske fråga om något gement sladder,» sade han efter en paus med ett orobådande lugn.

Men fru Nenni var i tagen och hvarken hörde eller såg någonting mer.

«Det passar sig ändå inte för en folkets man som ni, Troedsson,» busade hon på vidare, «att stryka kring, så att folk ser det, med en . . .»

«Med en . . .?»

«Nåja, med en sådan der en . . .»

Hon kom inte längre; ty redaktören hade plötsligt rest sig. Hon spratt till och såg upp och

fann den unge mannen stå framför henne helt hvit i synen och knäppa sin bonjour.

«Ni kan våga att säga bra mycket, fru lektorska,» sade han något hest, «ty det är ju fruntimmernas privilegium. Men som svar på infamien skall jag be att också få säga nånting; och det är, att jag i ert hus, fru lektorska, förts samman med 'damer', som inte voro värdiga att knyta min flickas skoband.»

Fru Nenni såg honom buga sig, aflägsna sig och försvinna ut genom dörren. Hon kunde inte hemta sig ur sin förvåning. Hon stod och tittade på dörren, ännu länge efter att den slutit sig, med ett ansigtsuttryck af den mest fullständiga oförmåga att fatta det hela.

«Puh,» blåste hon slutligen efter honom, satte trubbnäsan fram, gjorde helt om marsch och skred med stormsteg åt motsatta hållet ut ur rummet.

Följande förmiddag, då Nisse Svensson satt vid sin frukostrisp inne på «Kramers hörna», steg redaktören in och satte sig stillsamt hän till honom vid bordet. Nisse lät en diskret blick under fälda ögonlock glida öfver honom samt varseblef ett blekt och förgrämdt ansigte, som talade om en sömnlös natt. Han satt ännu en stund stum och åt; derpå sporde han helt vekt:

«Nå, Kristoffer, hvad har du så upplefvat?»

Det ovanliga tonfallet verkade så starkt på den

unge mannen efter de sista dagarnes mångahanda sinnesrörelser, att han måste kämpa med sig sjelf för att inte gråta som ett barn. Han svalde lite.

«Jo, *det* har jag upplefvat,» svarade han, «att man ofvanpå allt satt sina smutsfingrar på det bästa som jag har.»

Nisse sträckte hals, såsom en militärhäst, när den hör trumpetlåt.

«Berätta,» sade han.

Och redaktören berättade . . . . .

Nisses knytnäfve föll plötsligt i bordet, så att glas och flaskor dansade kadrilj. En kypare kom springande, så att svalstjerten stod rätt ut bakefter honom, och sporde andfådt, om herr Svensson befalde något.

«Om jag befaller något,» bullrade Nisse och satte ögonen i honom. «Jo, jag befaller, att herrn far rakt in i det innersta och rödaste helvetet. Ty i dag ska Nisse Svensson hålla domedag!»

Nisse gick hem till sig, tog bonjouren på, strök cylindern blank samt styrde sina steg rakt upp i det Amnellska huset och ringde på.

«Har du ditt herrskap hemma,» sporde han med likbjudarmin den unga flickan, som kom och öppnade.

«Jo, herr Svensson, hi-hi-hi,» svarade denna och fnissade.

«Hi-hi-hi: hvad vill det säga . . . Ah!» —

Nisse tog henne under hakan och drog mungiporna ända upp till öronen för att markera igenkännandets glädje. «Det är ju lilla Amanda, vet jag? Hos doktor Lundberg var du ju senast? Ja. Och det står bra till med helsan och kärleken? Ja. Så, tag nu och säg till din herre, att Nisse Svensson måste tala med honom i ett *vigtigt* ärende!»

Otto Amnell kom emot honom med ett ansigte, hvari alla andra uttryck uppgått i en enda stor häpenhet.

«Det var fan, — fan så roligt menar jag —; du här, gamla gosse!» sade han och tittade.

Nisse knep munnen samman, gaf en blick som beredde på något, samt gjorde en paus.

«Jag måste be att få tala med frun,» sade han slutligen.

Otto Amnell stirrade på honom som på en galen.

«Hu-hu-hur sa du?»

«Jag måste anhålla om ett samtal med din fru,» upprepade Nisse. «Ansigte till ansigte och i din närvaro.»

Otto Amnell började vrida på sina små mustascher.

«Hör nu, Nisse, hvad är nu egentligen det här för ett satans skoj!»

Men Nisse stod och såg ut som ett obevekligt sändebud från ett mäktigt konungarike.

«Det är mig sjelf ytterst pinsamt,» fortsatte han. «Jag ville ju också helst ha skonat dina

makeliga känslor. Men . . . » — Nisse ryckte på axlarne.

Och då den andre stod alldeles handfallen, tillade han hastigt:

«Din fru har nemligen inför en tredje person uttalat sig om en mig mycket närstående medlem af det svaga könet på ett sätt, som gör det till min oafvisliga pligt att hålla rentvättning.»

Otto Amnell ryckte till, flackade lite med ögonen, tog sig samman och sade med hest lugn:

«Det är en annan sak. Slå dig ner ett ögonblick. Jag skall genast säga ifrån till min hustru.»

Fru Nenni satt inne i sin boudoir och sysslade vid skrifbordet.

«Hör nu, Nenni . . . »

Otto Amnell kom hastigt in. Men fru Nenni blef sittande som hon satt med ryggen till.

«Får jag kanske be dig vara så vänlig att inte störa mig just som jag sitter vid mitt arbete,» snäste hon.

«Herre Jesus,» hväste han tillbaka, «jag kan väl inte hjelpa för, att en menniska kommer och vill tala med dig, absolut tala med dig, just som du sitter vid ditt . . . ditt . . . ditt . . . arbete tror jag du kallade det?!»

Fru Nenni vände sig med ett sätt rundt på stolen, satte sitt lilla ansigte fram och beredde sig tydligen till en ordentlig replik. Men han förekom henne.

«Ja, här är inte tid till att prata nonsens,» sade han hetsigt. «Det tycks i alla fall, som om *du* hade af nöden att göra klart för dig, hvad du har att säga i en sak, som rör inte bara oss två.»

«Hvad för en *ton* . . . !»

«Ja; ty inne hos mig sitter någon, som påstår, att du sagt nesliga saker om en som står honom nära, och han vill ha besked af dig sjelf. Nå?!»

«Hvad är det för en någon?» sporde fru Nenni kallt.

«Det är redaktör Svensson.»

«Red . . . » — fru Nenni skrek till vid namnet. «Jag har ingenting att skaffa med redaktör Svensson. Den *förfärliga* menniskan! Hvad vill *han här*? Den *förfärliga* menniskan! Att anfalla en i ens eget hus . . . Och det tillåter *du*! Puh! Hvad vill han mig . . . ?»

«Ja, jag tycker att *det* får du allt sjelf fråga honom om.»

«Jag har ingenting att skaffa med redaktör Svensson. Den *förfärliga* menniskan! Jag har *ingenting* att säga honom. Ingenting! Ingenting . . . !»

«Nå, så säg honom *det* då! Så är ju saken klar.»

Fru Nenni kastade och vred och knyckte energiskt på hufvudet.

«Som du vill,» sade hon resolut och trotsigt. «Kom!»

Med lyft trubbnäsa och fjedrande i hela sin lilla fasta person och mannen i sin rygg kom hon in i den senares arbetsrum . . . . . hon blef plötsligt matt i knäna, och satte sig i första stol.

Hon hade icke mera känning af något, hvarken af mannen, eller af sig sjelf, eller af rummet, — blott af en massiv kropp, som reste sig framför henne och fylde tomheten, samt af ett par små grå ögon under buskiga bryn i ett kranieansigte, — två små grå ögon, som suto på henne, icke lemnade henne, spetade henne upp, naglade henne fast . . .

«Ni vill tala med mig,» sade hon andfådt, — hon hade nästan ingen röst mer, så som hjertat bultade.

Nisse bugade sig afmätt bekräftande.

«Jag går helst rakt på sak, fru lektorska,» sade han lågmält och formelt. «Herr Troedsson har meddelat mig det samtal, som i går egde rum mellan er och honom.»

«Det är ju mycket *nätt* af honom . . .»

«Ja. Det var *rätt* af honom. Och med anledning af den uppfattning, ni fru lektorska der gjorde gällande med afseende på en tredje, onämd person . . .»

«Som jag *aldrig* kan begripa, hur den kunnat bereda mig äran af ert besök . . .»

«Nej. *Ännu* inte. Ty jag har ännu inte haft den äran att få tala i sammanhang och till slut . . .»

«Var så god,» — fru Nenni vände sig nervöst till hälften bort.

Nisse bugade sig omärkligt, men erkänsamt, knep munnen hårdt samman, borrade ögonen in i hennes nacke, samt gjorde en liten konstpaus.

«Alltså, fru lektorska,» fortsatte han, «till en början en liten fråga: ni kan väl ännu noga dra er till minnes det uttryck, ni begagnade er af öfver den ifrågavarande, frånvarande tredje onämda personen?»

«Jag brukar gerna *veta*, hvad jag säger. Och jag brukar också *stå* för det efteråt.»

«Tack. Jag gjorde frågan mest derför, att jag inte gerna ville ta i min mun igen det fula uttrycket, då detta säkerligen skulle ljuda lika obehagligt för oss begge . . . Alltså vidare: då er . . . hm . . . häntydning tydligtvis inte kan syfta på mera än en, bestämd person, och då denna person är min dotter . . .»

Fru Nenni hoppade till; och Otto Amnell såg osäkert på Nisse.

Men Nisse rörde icke en min.

«Ja, det vill säga, inte precis i köttet,» fortsatte han. «Men då jag i alla afseenden — jag betonar uttryckligen: i alla afseenden — är henne i fars ställe, så torde ni finna, fru lektorska, att jag inte har annat att göra än att göra mig underrättad om, hvad som väl kunnat komma till era öron och

berättigat er, en verklig dam som er och till på köpet en så högsinnad förkämparinna för ert kön, att bruka detta fula uttryck om min tös.»

Det blef plötsligt dödstyst i rummet. De stodo alla tre med återhållen andedrägt och kände bara mellan sig och om sig tystnaden, — tystnaden som *måste* brytas.

«Jag har ingenting hört,» sade slutligen fru Nenni, ansträngdt men rättframt.

Hon satt och såg trotsigt rätt ut framför sig. Otto Amnell hostade förläget; och Nisse sänkte diskret sina ögon och blickade ned i golfvet. Der kom återigen den der tystnaden, som alla tre kände mellan sig och om sig — och som *måste* brytas.

«Men för resten,» sade slutligen fru Nenni, . . . «för resten kan jag ännu inte rigtigt fatta . . . *faderskapet*, sade ni ju . . . till denna unga flicka, som Troedsson . . .»

Fru Nenni tystnade tvärt. Hon hade kastat en hastig blick öfver till Nisse och såg honom stå der med handen eftertänksamt om sin hästartade underkäke samt med en blick, som liknade en grå, hård sten, färdig att slungas.

Nisse, som upptäckt en elak mungipa, blef stående så en stund och lät hvars och ens känslor afveckla sig. Derpå grep han om en stolrygg, lät stolen beskrifva en båge, bugade sig, och lyfte på bonjourskörten.

«Ursäkta, fru lektorska, att jag sätter mig,» sade han. «Mina *ben* äro en smula medtagna. Och vi får visst uttrycka oss lite tydligare?»

Nisse satte sig, lade armarne om kors samt blef sittande rak och orörlig som sjelfva stolsryggen.

«*Jag* skall fatta mig kort,» sade han; och fortsatte, torrt och likgiltigt, hälften som ett referat hälften som en rapport, men i en ton, hvilken omärkligt, städse mera öfvergick i bonhomie:

«Jag fann familjen boende i huset, när jag flyttade dit in vid min ankomst hit till staden, — uppe på loftet. Familjen intresserade mig strax; ty jag kände både namnet och förhistorien, — och det gör hvar menniska ute på landet. Pater familias var ännu för tio år se'n en af våra rikaste bönder; rikt gift, sjelf rik. Han spelade, som man gjorde på den tiden: högt. Och kalasade. Höll sig med vagnshästar och kusk i livrémössa. Anlade märkvärdiga hönshus efter ett nytt system för äggutkläckning; och gjorde i sparrisodling i större skala. Det vill säga: var ett temligen fullgånget fä. Det hela rök och ramlade. Mannen sjönk först och blef emigrantagent. Derpå höjde han sig lite igen och blef gatsopare. Det enda, hvari han blef sig lika, var att han var och förblef ett fyllesvin. Skilnaden var bara den, att han förut lapat schampis som dricksvatten och numer tog hufvan af för en sup. Nå, barnen rände der i mina trappor; och jag

tyckte synd om de små djuren; ty, ser ni, fru lektorska, jag kände familjeansigtet, både från farens och morens sida; och det var alltsammans så der slägt med slägten mellan dem och mig. Och sådant gör ondt att se på förfall. Den äldsta flickan var Agda; hon gick redan i sylära, — tror jag det var; ni vet, hvart den vägen för. Hon gjorde mig till en början mest ondt; bakom henne stod hennes far; framför henne stod er damförening «För fallna och värnlösa»; och bad jag djefvulen ta den ene, så bad jag Gud bevara flickan för att bli ett rof post festum för den senare. Och då jag inte unnade henne hvarken den ene eller den andra, så hade jag ingenting annat att göra än att unna henne mig sjelf i brist på bättre. Och det gjorde jag också, — som en hederlig karl, med er tillåtelse, fru lektorska, och som en jemnåring till hennes far, hvilken till på köpet genomgått alla mannens barnsjukdomar, redan vid den tid, då flickungen ännu låg i vaggan.»

Fru Nenni hade efterhand vändt sig helt om emot den talande. Hon satt nu och såg honom rakt in i ansigtet — för första gången.

«Men det tycker jag är vackert gjordt,» utbrast hon rättframt.

«Ja, det tycker jag med,» genmälte Nisse på samma sätt. «Ser ni, fru lektorska,» fortsatte han upprymdt, «det fins i våra dagar så mycket otrefligt

folk, som tror sig kalladt till att vara uppfostrare. Köpenhamnsjudarne ha trott sig kallade till att vara uppfostrare. Stockholmsfruarne ha trott sig kallade till att vara uppfostrare. Våra skånska prestapåga ha trott sig kallade till att vara uppfostrare. Sedan jag sett på den der rummelen i tjugu år, sade jag en dag till mig sjelf: hvarför skulle inte äfven Nisse Svensson vara kallad till att vara uppfostrare; han har ju tittat på lifvet och känner menniskorna. Och då vår herre inte behagat välsigna mig med köttslig afkomma, så utvalde jag mig en gosse och en flicka — dem, som voro mig mest täckeliga, naturligtvis —, och sade till mig sjelf: ta nu och försök att rekonstruera en Adam och en Eva efter ditt eget beläte, d. v. s. sådana som de voro före förvrövlingen, — eller som bibelen kallar det: syndafallet.»

Herrskapet Amnell suto begge två framåtlutade på sina stolar och tittade in i Nisses ansigte med ögonen fulla af grin. Nisse drog också vid åsynen deraf mungiporna ända upp till öronen; men lade redan i nästa ögonblick ansigtet i de allvarligaste veck igen.

«Med pojken är jag redan temligen färdig,» tillade han. «Han har snart sett alla tidstrollen i ryggen. Nu ämnar jag ta ordentligt fatt med gräbban. Och det blir en alldeles ny historia.»

Lilla fru Nenni satt och hängde spändt vid Nisses beniga ansigte.

«Ni är allt en underlig en,» sade hon. «Och så för ni utan vidare dessa begge unga menniskor samman. Det tycker jag är att förhäfva sig; inbillar ni er vara visare än Gud och kunna utföra hvad han misslyckades i? Har ni då glömt bort den bibliska historien om Paradiset?»

«Nej bevars; alldeles inte. Men ormen är ett jordiskt hyggligt djur; och äpplet smakar himmelskt. Och det är ju Nisse Svensson, som vaktar vid porten, och ingen afundsjuk och bornerad engel. Ser ni, fru lektorska, jag säger som så: pojken är en hederlig man, och flickan är en kvinna som håller fast, och vid porten står som sagdt Nisse Svensson med det bart huggande svärdet och skipar rättfärdighet både innanför och utanför paradiset. Och närmare denna delikata tidsfrågas lösning än som så kommer man aldrig!»

XI.

Vid middagstiden en blid dag utpå året, då vintern skall till att gå, satt Nisse Svensson hemma hos sig sjelf och höll siesta. Han satt i sin gamla stora grå morgonrock i länstolen vid tobaksbordet inne i ett hörn. Den gamla stolen knakade till, så snart han rörde aldrig så litet på sin ansenliga kropp; de tjocka röda rocksnoddarne med de tunga tofsarne föllo hvar på sin sida ned mot golfvet.

Borta vid bokhyllan, hvilken täckte hela ena långväggen, stod redaktören och studerade permryggarne. Och ut genom ena fönstret, som stod öppet, hängde unga Agda med halfva sin långa, ranka kropp och blickade ut öfver planteringens kala trädkronor, öfver kanalen med skeppsmasterna, jernvägsspåren med kupé- och lastvagnar, hamnen med dess ångare, samt långt derute det vida sundet.

Den milda luften och den bleka dagern föllo öfver honom in i rummet. Det var ett stort aflångt skumt rum med gammaldags möblering samt en viss hygglig stämning af beboddhet, hvilken sådana rum pläga ha.

Det var alldeles stilla derinne, middagsstilla, varmt och gassigt blundstilla, — just så der, att man hvart ögonblick väntar att få höra den första flugan . . . .

«Ah . . . » — Nisse sträckte benen ut och armarne upp samt gäspade, men afbröts midt deri af en plötslig hostning.

Han hostade flera tag, kort och andfådt.

«Äsch,» utbrast han ovilligt och skakade något osynligt af sig. «Jag kan inte med den der otrefliga vårluften. — Ja ja . . . » grubblade han och strök sig med handen ned utför ansigtet samt gäspade igen, länge och grundligt.

«Så der ja,» sade han nytert och spann som en huskatt inne i sin länstol. «Det var en ordentlig gasp. Var nu snäll och ta och langa hit långpipan, Kristoffer! Tack!»

Nisse knackade ut askan ur det massiva, svarta sjöskumshufvudet, blåste luft i röret, öppnade locket till tobaksschatullet och stoppade sin middagspipa. Derpå stack han det slitna munstycket in i ena mungipan och sträckte den långa tingesten rakt ut framför sig.

«Agda,» sade han, «var snäll och ta och stryk en tändsticka och sätt till. Så . . .» — Nisse drog ett långt slutdrag och bolmade ut en sky. «Tack ska du ha, min tös! Och gå nu ut i köket och sätt kaffet på! Och bjud på en halfva caloric till det!»

«Strax, farbror,» svarade den unga flickan. Hon drog undan ett förhänge, bakom hvilket man skymtade en sängkammarinredning; och strax derpå hörde de begge männen henne ute i köket syssla med koppar och skedar.

Det kändes ännu stillare derinne än förut. Nere i våningen inunder hörde man ett väggur slå. Öfver dem gick någon med tunga steg, och ljudet af en stämma trängde ner till dem. Derpå blef det tyst igen. Blott de hemtrefliga ljuden ute från köket . . . .

Framför Nisse stod redaktören och plockade lite nervöst i sina naglar.

«Du, Nisse,» sade han med ansträngning, «vi ha bestämt oss för att sätta bo.»

Då han dervid såg upp, mötte han plötsligt en grå blick, som genomborrande undersökte i formen af att humoristiskt anspela på och förutsätta. Han blef röd af blod. Men då satt redan Nisse der i stolen i alldeles förvandlad gestalt, — bred, sträng, föräldrabekymrad.

«Jaså,» svarade han tankfullt. «Så *det* har I.

Har I också ordentligt förberedt er på detta temligen vigtiga steg?»

Redaktören tittade skyggt upp: — han hade icke blifvit klok på tonfallet. Nisse satt liflös som en bildstod och såg skeft ned i golfvet.

«Ja, det är nu en afgjord sak,» genmälde redaktören mycket fast. «Så att derom lönar det sig inte att orda vidare.»

Nisse syntes rent af stelna.

«Hm,» sade han.

Paus.

Redaktören plockade ännu lite ifrigare på sina naglar.

«Men jag ville fråga dig,» återtog han, «om du inte ville hjelpa oss lite dermed, — till en början, menar jag.»

Nisse beskref med sina pupiller en lång och långsam båge uppåt.

«Tja-a,» sade han med ett fullständigt obestämbart tonfall och tittade rakt upp i taket.

Redaktören ryckte lite till och stälde på honom en öppen blick.

«Du tycker kanske, det är lite för tilltagset af mig, att begära äfven detta, ofvanpå allt det . . . .»

Nisse slog diskret ut från sig med begge händerna.

«Nej nej,» afbröt han med en omärklig hufvudskakning. «Den egenskapen besitter du nu

en gång för alla tyvärr inte, min son. Me-en . . . men jag kan rakt inte begripa, hvarför du skulle behöfva materielt understöd af mig dervidlag. Flickan har ju pengar.»

Redaktören stirrade häpet och misstänksamt på honom.

«Det var nytt,» sade han med ett godt leende, som om han ginge in på ett godt skämt.

«Det var då också satan,» utbrast Nisse stucket och blängde på honom. «Jag trodde annars, hennes far inte precis gälde för en fattiglapp.»

«Hennes far . . . .!» — redaktören stirrade på honom.

«Ja hennes far,» vrängde Nisse och skar en grimas. «Ego,» tillade han stillsamt, då den andre såg dumt på honom, samt knackade med spetsen af venstra handens lillfinger öfver hjerttrakten. «Ego.»

Redaktören studsade ett tag, — blef derpå röd och vände sig halft bort.

«Det hade jag inte tänkt på,» sade han brydd.

«Nå, så gläd dig så mycket mer, för fan,» bullrade Nisse och satte sig upprätt i den knakande stolen. «Men häng i alla fall inte med hufvudet! — Flickan har en hemgift, som ingen åbodotter behöfde skämmas för. Att bringa med för den man, som får henne, — med mitt samtycke får henne, nota bene,» — Nisse grinade sjelfkärt.

Redaktören stod länge eftertänksam.

«Ja, det gör jag också,» sade han, «— gläder mig, ty då förändrar sig ju mycket. Skaffa uppehälle hade jag nog i alla fall kunnat; men nu kan jag ju spara mig *slitet*. Och det är jag glad öfver, — glad öfver för *saken*.»

Nisses ögon blefvo alldeles runda.

«Saken?» frågade han. «Saken? Hvad fan är det för nånting? *Du* är en person, och *Agda* är en person; — men hvad fan är *saken?* Barnet, hm, — när det kommer, — är också en person, och alldeles ingen sak. Hvad fan är då *saken?*»

«Jag släpper inte taget, Nisse, derför att man fockat ut mig *en* gång.»

«Herre Jesus,» jemrade Nisse. «Hvad vill du då?»

«Jag vill slåss. Slåss och hjelpa. Så länge jag lefver. Slåss med alla Per Larssoner, och hjelpa mitt stånd.»

«Ditt stånd och Per Larsson äro identiska, min son,» afgjorde Nisse. «De tu äro ett kött. Pryglar du Per Larsson, så säger ditt stånd aj; och hjelper du ditt stånd, så grinar Per Larsson. Det hänger alltsamman tillhopa som ärthalm och personerna i gudomen. Det är alltsammans Refvie. Och Refvie är dömdt till undergång. Nereifrån kommer arbetarne; och arbetarne ha hänförelsen. Ofvan ifrån kommer judarne; och judarne ha intelligensen. Men Refvie har hvarken det ena eller det andra. Refvie är dumt;

och Refvie är slött. Refvie dricker toddy och spelar priffe, odlar sockerbetor och går i folkhögskolan. Kurzum: Refvie ryker åt helvete. Och när den sista gamla bondgården i Refvie gått all verldens väg, så ramlar hela samhället sönder och samman. Amen!»

«Alltså . . . !»

«Alltså . . . » — Nisse spände ögonen i honom, och fann sig öfverrumplad, — «hör nu, får jag undanbe mig alla falska slutledningar . . . »

Men redaktören fann sig ofvanpå.

«Du har *ditt* «alltså», Nisse; och jag har *mitt* «alltså»,» fortsatte han. «Och jag kommer att pröfva, om inte *mitt* håller streck.»

«Sa' du det.» genmälte Nisse, lite ur tagen. «Hm . . .», grubblade han. Derpå tillade han svårmodigt: «En sådan tro har jag icke funnit i Israel. Det vill säga: tro är ett dumt ord; det är helt enkelt den förbannade gamla skånska halsstarrigheten, som aldrig tar reson.»

«Orden göra ingenting till saken,» afklippte redaktören och reste kam.

Nisse stirrade på honom, med en smula låtsad förbluffelse.

«Nå nå nå,» lugnade han pikerad; «inte för vigtig, unge man! Aldrig glömma att ta kallt på tingen! Mitt lif var visserligen bara en farce; men en bra farce är rakt inte det sämsta. Och jag har

alldeles ingenting emot att du kilar på med allvaret. Få se, hvilketdera stycket som blir det bästa!»

När de begge männen hunnit så långt, kom Agda in med välfägnaden. De förtärde kaffet och punschen till piporna i ett stillsamt en famille. När de voro färdiga dermed, reste sig redaktören.

«Så, kom nu, Agda,» sade han.

«Går I redan?» sporde Nisse.

«Ja, vill ta oss lite motion.»

«Ah, I vill ta er lite motion. Ja, det är nyttigt för blodomloppet. Jag föredrar emellertid att ta mig en liten middagslur. Men stäng först fönstret, Agda; och lägg in en brasa, så är du snäll.»

«Men du kan då aldrig frysa, farbror,» invände hon. «Här är ju rigtigt varmt härinne!»

«Det är invärtes värme, mitt barn,» svarade Nisse saktmodigt. «Farbror Nisse håller på att bli gammal.»

Han ställde undan långpipan, satt och såg till hur hon gjorde upp eld, och knurrade välbehagligt, då det började knistra och knaka.

«Så der ja,» sade han, då den unga flickan reste sig, svepte morgonrocken om sig och knäppte händerna öfver magen. «Go' midda', Kristoffer! Adjö, min tös! Men kom först hit och ge mig en kyss. Så-å! — Nu tar man sig en liten blundare!»

Han hade redan slutit ögonen; och de begge unga gingo helt stillsamt ut ur rummet.

De togo vägen utmed Kungsparken och omkring fängelset samt fortsatte utåt strandvägen emellan Sundet och markerna, — gingo ut på landet samman, två unga menniskor, en dag i april, då det skulle till att våras i Skåne.

Schliersee, Oberbaiern,
mars—juli 1895.

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
25 APR. 1970
UMEÅ
1970/313